



ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014

Въздействие на СВОМР върху социално- икономическото развитие на територията и удовлетвореността от прилагането на СВОМР в общността

Проучване и анализ на територията на МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник

Този документ е създаден по подмярка 19.4 „Текущи разходи и популяризиране на Стратегията за водено от общностите местно развитие“ на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ в изпълнение на Споразумение № РД50-26/05.04.2018 г. подписано с Министерство на земеделието и храните за прилагане на подмярка 19.2 „Прилагане на операции в рамките на стратегии за водено от общностите местно развитие“ на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 година, подкрепена от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони.

Обединени
Български
Консултанти



United
Bulgarian
Consultants

Септември 2024 г.

Съдържание

1. Описание, методология и цели на проучването.....	6
2. Национален напредък в усвояването на средства по Оперативните програми и подхода ВОМР.....	8
3. Напредък в прилагането на Стратегията за ВОМР на МИГ	17
3.1. Обща информация за разходването на бюджета	17
3.2. Напредък по мерки, специфични цели и приоритети	23
3.3. Дейности на МИГ по управление и популяризиране на Стратегията.....	30
4. Надграждане и взаимодействие с проектите на общините.....	39
4.1. Проекти на територията на община Долна Митрополия.....	40
4.2. Проекти на територията на община Долни Дъбник.....	51
5. Икономически въздействия	61
6. Социални въздействия.....	87
7. Екологични въздействия	99
8. Въздействие по проекти - Таблица	110
9. Резултати от анкетно проучване.....	114

Списък на таблиците

Таблица 1 Национално изпълнение на ОП	8
Таблица 2 Национално изпълнение на ВОМР	11
Таблица 3 Изпълнение на програми, включени във ВОМР	13
Таблица 4 Усвояване на ЕСИФ по региони.....	15
Таблица 5 Общо изпълнение на СВОМР	19
Таблица 6 Обобщена информация за дейността на МИГ	22
Таблица 7 Дейности на МИГ през 2023 г.	33
Таблица 8 Дейности на МИГ през 2024 г. до септември.....	37
Таблица 9 Проекти на територията на община Долна Митрополия	43
Таблица 10 Проекти на територията на община Долни Дъбник	53
Таблица 11 Основни макроикономически показатели на регионите.....	62
Таблица 12 Индекс за конкурентоспособност на регионите	65
Таблица 13 Основни икономически показатели на общинско ниво	68
Таблица 14 Земеделски производители на зърнени култури в община Долна Митрополия.....	77
Таблица 15 Земеделски производители на зърнени култури в община Долни Дъбник.....	78
Таблица 16 Производители на плодове и зеленчуци в община Долни Дъбник.....	80
Таблица 17 Ферми за ЕПЖ в община Долна Митрополия	82
Таблица 18 Ферми за ДПЖ в община Долна Митрополия	83
Таблица 19 Ферми за ЕПЖ в община Долни Дъбник.....	84
Таблица 20 Ферми за ДПЖ в община Долни Дъбник	85
Таблица 21 Наети в община Долна Митрополия	90
Таблица 22 Наети в община Долни Дъбник	91
Таблица 23 Безработица в двете общини на МИГ	93
Таблица 24 Заплати в община Долна Митрополия.....	97
Таблица 25 Заплати в община Долни Дъбник	98
Таблица 26 ВЕИ в община Долна Митрополия	102
Таблица 27 ВЕИ в община Долни Дъбник	103

Списък на съкращенията

АД	Акционерно дружество
АУЕР	Агенция за устойчиво енергийно развитие
АЗ	Агенция по заетостта
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВЕИ	Възобновяем енергиен източник
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ДМА	Дълготрайни материални активи
ДПЖ	Дребни преживни животни (овце и кози)
ДФЗ	Държавен фонд земеделие
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕК	Европейска комисия
ЕООД	Еднолично дружество с ограничена отговорност
ЕПЖ	Едри преживни животни (говеда, крави, биволи)
ЕПИ	Европейско партньорство за иновации
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕТ	Едноличен търговец
ЕФГЗ	Европейски фонд за гарантиране на земеделието
ЕФМДР	Европейски фонд за морско дело и рибарство
ЗК	Земеделска кооперация
ЗП	Земеделски производител
ЗС	Земеделски стопанин
ЗУСЕСИФ	Закон за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове
ИЗП	Използвана земеделска площ
ИСАК	Интегрирана система за администриране и контрол
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МИГ	Местна инициативна група
МИРГ	Местна инициативна рибарска група
МСП	Малки и средни предприятия
НИРД	Научно-изследователска и развойна дейност
НПВУ	Национален план за възстановяване и устойчивост
НПО	Неправителствена организация
НСИ	Национален статистически институт

НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НЧ	Народно читалище
ОДЗ	Областна дирекция земеделие
ООД	Дружество с ограничена отговорност
ОП	Оперативна програма
ОПИК	Оперативна програма иновации и конкурентоспособност
ОПОС	Оперативна програма околна среда
ОПНОИР	Оперативна програма Наука и образование за интелигентен растеж
ОПРЧР	Оперативна програма Развитие на човешките ресурси
ОПРР	Оперативна програма Региони в растеж/Регионално развитие
ОСП	Обща селскостопанска политика
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПКИП	Програма иновации и конкурентоспособност в предприятията
ПОС	Програма околна среда
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателната станция за отпадни води
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
РА	Разплащателна агенция
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
РОР	Регламент за общо приложимите разпоредби
РЧР	Развитие на човешките ресурси
СЗР	Северозападен регион
СВОМР	Стратегия за воденото от общностите местно развитие
СПРСЗР	Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони
УО	Управляващ орган
ФЕЦ	Фотоволтаична електрическа централа
ФПЧ	Фини прахови частици

1. Описание, методология и цели на проучването

Според изискванията на Мярка 19 в ПРСР, мониторингът и оценката са задължителни елементи от Стратегията за ВОМР. Съгласно глава 8.4. „Описание на системата за мониторинг и оценка“ в Стратегията на МИГ Долна Митрополия-Долни Дъбник, наред с другите инструменти за мониторинг, е включено и „Ежегодно проучване за въздействието на СВОМР върху социално-икономическото развитие на територията и удовлетвореността от прилагането на СВОМР в общността“, което е тема на настоящия анализ. За разлика от оценката на Стратегията, която мери напредъка по мерки, специфични цели и приоритети и изпълнението на индикаторите, анализът на въздействието изследва ефектите, които интервенциите по Програмата имат върху развитието на проучваната територия, като се използва разширена база източници на информация. За по-голяма обективност оценките и анализите се възлагат на външен изпълнител.

Въздействието на СВОМР включва икономическите, социални и екологични характеристики на територията на МИГ и промените, които настъпват по време на прилагането на Стратегията. Проследяват се основните годишни показатели в трите сфери, както и външните фактори, които усилват ефекта на усвояването на средствата или пък имат негативно влияние – в последните години ситуацията е много динамична в политически и икономически план. Разглежда се цялостното интегрирано развитие на района, позиционирано и в по-широк контекст, вкл. национални и регионални проблеми, които подпомагат или забавят прилагането и съответно неговото въздействие. Ефектите са разгледани в краткосрочен и в по-дългосрочен план, тъй като реализацията на СВОМР е към своя финал, но все още не е завършила. Част от проектите са разплатени, но друга част все още са в изпълнение или не са започнали, така че са отбелязани основни тенденции и моментно състояние за съответната година. Тъй като в събирането на данни има известни ограничения (обикновено са за една или две години назад), направените обобщения и изводи са на база наличната информация и служат за ориентир към по-нататъшни действия.

В анализа на въздействието последователно са разгледани: националният напредък в усвояването на оперативните програми, ПРСР и подхода ВОМР с цел очертаване на някои общи за страната проблеми, благоприятните и неблагоприятните фактори за напредъка; механизма на прилагане и управление на ВОМР на местно ниво - дейностите на МИГ по

изготвяне на процедури, прием на проекти, информирането, консултирането и популяризирането на СВОМР; взаимодействието на проектите по СВОМР с другите проекти и програми, осъществени на територията на двете общини на МИГ, тъй като интегрираният подход е задължителен и въздействието се надгражда и допълва; постигнатите икономически въздействия – повишаване на базовите индикатори и развитие на различните сектори; постигнатите социални въздействия – доходи, заетост и безработица; постигнатите екологични въздействия – енергийна и ресурсна ефективност, управление на отпадъците и др. За да се измери удовлетвореността на местната общност е изготвен въпросник и е проведено онлайн анкетно проучване сред местната общност.

Методологията се основава на указанията за мониторинг и оценка, разписани в програмните документи на ЕК и най-вече „Насоки за оценка на LEADER/BOMR“ (2017). Използвани са и други официално приети документи за оценка на въздействието: „Ръководство за извършване на оценка на въздействието“, Приложение № 1: Идентифициране на икономическите, социалните и екологичните въздействия (Министерски съвет) и „Методика за последваща оценка на програми и нормативни актове“ на Института за публична администрация. Базова информация е извлечена от ПРСР 2014-2020 г. и описанието на Мярка 19; от указанията на УО на ПРСР относно съставяне на годишните доклади за отчитането въздействието на Стратегиите за BOMR и приноса им към различни приоритети и цели на Програмата и мярката.

В методологията са използвани: - метод на наблюдение, вкл. на терен; - метод на анализ на документи – национални, регионални и общински; - метод на обработка и обобщение на различни официални данни; - метод на оценка, екстраполация и заключения; - изводи и препоръки; - анкетно проучване.

Използвани са най-актуалните данни на НСИ, вкл. такива на Териториално статистическо бюро, Плевен и Инфостат, базата данни на ИСУН, доклади и информация от Областна дирекция земеделие (ОДЗ), Плевен, статистика на Агенция по заетостта (АЗ), данни на Дирекция Бюро по труда, Д. Митрополия, регистрите на Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ) и Българска агенция за безопасност на храните (БАБХ), данни от Годишните доклади и регистъра на МИГ. Информация е получена и от екипа на МИГ.

2. Национален напредък в усвояването на средства по Оперативните програми и подхода ВОМР

Прилагането на подхода ВОМР се осъществява в контекста на общото усвояване на средства от ЕСИФ в национален мащаб и се обуславя от редица фактори от политически и икономически характер. Проблемите рефлектират и върху местното изпълнение на Стратегията, независимо от добрата работа и положените усилия от МИГ. Във втората половина на 2024 г. проблемите са: основно политическата нестабилност и честата смяна на правителства, което намалява и без това не особено добрия капацитет на централната администрация, продължаващото отражение на последствията от пандемията, войната в Украйна, вносът на земеделска продукция оттам, повишените цени на енергия и суровини, голямата инфлация. Към това трябва да се добави и забавянето в работата на ЕК поради европейските избори и неяснотите по редица бъдещи политики, вкл. и по отношение на ОСП и ВОМР. Междувременно върви и усвояването на средства по новите програми до 2027 г., вкл. и НПВУ, което още повече увеличава натоваването на администрацията.

Прегледът на данните в ИСУН за периода до 20.09.2024 г. показва добро и почти пълно усвояване на средствата от ЕСИФ за Програмния период 2014-2020 г. По повечето ОП средствата са не само договорени, но и разплатени близо до 100%. Повечето програми са и с получени трансове от Брюксел в почти пълния си размер.

Таблица 1 Национално изпълнение на ОП

Програма	Бюджет на програмата	Договорени средства		Реално изплатени суми		Получени суми от ЕК (%)
		БФП	% на изпълнение	БФП	% на изпълнение	
ОПТТИ	3 449 175 447	3 626 294 103	105,14	3 337 869 513	96,77	92,06
ОПОС	3 263 311 367	3 211 742 077	98,42	3 163 996 525	96,96	94,27
ОПРР	3 128 660 666	3 243 686 028	103,68	3 031 476 846	96,89	88,61
ОПИК	3 237 729 879	3 318 542 366	102,50	3 200 355 411	98,85	101,02
ОПНОИР	1 349 999 954	1 426 776 538	105,69	1 320 657 168	97,83	91,78
ОПРЧР	2 683 052 921	2 932 041 101	109,28	2 488 090 428	92,73	100
ОПДУ	547 353 851	565 266 776	103,27	544 413 972	99,46	100
ОПИМСП	199 494 660	199 494 660	100	199 494 660	100	100
ПРСР	6 000 577 726	5 754 861 054	95,91	2 331 627 705	38,36	14,97
ПМДР	203 969 300	190 920 049	93,60	172 934 928	84,78	68,74

Източник ИСУН, 20.09.2024 г.

Както и предишните години, изключение прави ПРСР, чието финансиране е основно за WOMP, както и в по-малка степен ПМДР, в която също се включва подхода WOMP (МИРГ). В договарянето на средствата по ПРСР е осъществен значителен напредък - 95,91% от средствата (при 88,74% за предишната година), но по отношение на разплащането усвояването е едва 38,36% (при 31,41% за 2023 г.). Получените трансове от ЕК по програмата си седят на нивото от миналата година (едва 14,97%), като това е нивото и от 2021 г., т.е. след това на практика няма одобрени от комисията плащания. Трябва да се отбележи и това, че по всички нови програми до 2027 г. има усвояване на средства в една или друга степен, единствено по СПРЗСР няма нито един проект в ИСУН и по плана се разходват средствата само за директните плащания (които са от ЕФГЗ). В момента СПРЗСР чака одобрение от ЕК за трета поредна поправка, отнасяща се именно за WOMP. Пари за земеделие са предвидени и по Плана за възстановяване и устойчивост, като през 2023 г. са обявени приеми по две от схемите на приоритетната ос „Устойчиво земеделие“ – № BG-RRP-6.006 „Центрове за подготовка за предлагане на пазара и съхранение на плодове и зеленчуци“ и BG-RRP-6.004 „Инвестиции в технологична и екологична модернизация“.

Тъй като основен проблем през целия Програмен период е забавянето на одобрението на проектите и тяхното разплащане, в края на 2023 г. от МЗХ съобщават за вероятна загуба на 120 млн. евро от програмата. Основна причина са неизплатени навреме средства от ДФЗ към различни бенефициенти по проекти - според правилата, разплащането за дадена година може да стане в срок от 3 години по-късно, т.е. плащанията за 2020 г. трябва да се получат в рамките на три години до 2023 г., което обаче не се е случило по много от проектите. От Министерството уверяват, че са успели да убедят Комисията да признае последиците от пандемията от Covid-19 и войната в Украйна като форсмажорни обстоятелства, които са възпрепятствали извършването на плащанията в срок и загуба на средства няма да има. През септември 2024 г. обаче става ясно, че 90 млн. евро от ПРСР все пак не са разплатени и ще бъдат прехвърлени към новия Програмен период.

В края на 2022 г. поради проблемите в усвояването на ПРСР, с ПМС № 418 от 14.12.2022 г. се увеличават щатните бройки в ДФЗ със 130 души, най-вече отдел Договоряне, именно за да се преодолее липсата на достатъчно експертен ресурс. В доклада на МЗХ са изложени и основните проблеми: значителното нарастване на броя на схемите и мерките за Програмния

период 2014-2020 г., съответно увеличаване броя на проектите и бенефициентите (заявленията годишно са почти двойно повече в сравнение с предишния период); правилата на ЗУСЕСИФ, които налагат съкратени срокове за разглеждане на формулярите за кандидатстване, съчетани с повече вътрешни административни процедури, често пъти различни за едни и същи мерки; несъответствието между ИСАК и останалите системи (най-вече ИСУН) и необходимостта от повишаване на технологичния капацитет на отдела, който работи с тях. Отбелязано е, че в последните две години заради инфлацията и актуализирането на референтните цени, затруднения създават и допълнителните анекси, които бенефициентите искат, защото това на практика означава нова обработка на всички досиета. Освен това, се прилагат и извънредни кризисни мерки за преодоляване на последиците от Covid-19 и от ситуацията в Украйна, а от началото на 2023 г. следва да тръгнат и новите мерки по СПРЗСР, както и по НПВУ, като това прави работата на експертите двойна. Като резултат от увеличаването на щата в ДФЗ, макар че във фонда продължава да има голямо текучество., през втората половина на 2023 г. и началото на 2024 г. договарянето на проектите става осезаемо много по-бързо. Разплащането все още е слабо, тъй като голяма част от договорите са сключени през последните месеци.

Всички проблеми, свързани с усвояването на средствата по ПРСР рефлектират и върху прилагането на ВОМР , където в нивото на прилагане, макар и да има съществен напредък, е значително по-ниско в сравнение с другите програми. Договарянето на средствата по ВОМР е 86,6% (78% през 2023 г.), а разплащането е едва на 56,6% (44,2% за миналата година). Голямата разлика между договаряне и разплащане се дължи на същата причина – много от договорите по ПРСР са подписани съвсем скоро, често в последните месеци.

Нивото на договаряне при всички МИГ е високо – повечето са с над 80 и 90% договаряне, като има и такива, които са надхвърлили бюджетите си. 12 МИГ са с под 80% договаряне, има и такива с под 50%. Причините са най-често в отказа на бенефициенти по ПРСР и необходимостта от обявяване на нови приеми (както е и при МИГ Долна Митрополия-Долни Дъбник), но и неусвоени средства примерно по ОПОС, където проектите са в размер над милион евро и отказът на един бенефициент сваля общото договаряне. Обратно – там където има завършени проекти по другите програми, договарянето вдига процента на усвояване, въпреки че по ПРСР нивото остава ниско.

Таблица 2 Национално изпълнение на ВОМР

МИГ	Бюджет	Договорени средства		Реално изплатени суми	
		Общо към 09.2023 г.	% на изпълнение	Общо към 09.2023 г.	% на изпълнение
МИГ Аврен-Белослав	7 174 811,27	5 010 267,85	69,83	3 541 224,16	49,36
МИГ Айтос	3 732 745,00	2 999 384,27	80,35	1 777 744,82	47,63
МИГ Ардино-Джебел	5 775 000,00	5 923 975,34	102,58	4 752 548,29	82,30
МИГ Балчик-Генерал Тошево	7 115 137,20	6 520 044,93	91,64	4 768 518,30	67,02
МИГ Белене-Никопол	7 668 562,00	6 892 345,66	89,88	5 414 426,03	70,61
МИГ Белово-Септември-Велинград	8 005 646,39	7 427 330,69	92,78	5 293 640,22	66,12
МИГ Берковица и Годеч	3 732 745,00	3 228 890,96	86,50	1 313 289,79	35,18
МИГ Брезово-Братя Даскалови	3 732 700,00	3 194 143,54	85,57	1 310 261,98	35,10
МИГ Бяла Слатина	5 688 500,00	5 396 299,17	94,86	3 479 926,14	61,17
МИГ Високи Западни Родопи-Борино-Доспат-Сърница	3 732 500,00	3 869 775,07	103,68	2 145 425,89	57,48
МИГ Възход-Ветрино-Вълчи дол-Провадия	3 732 700,00	3 552 955,59	95,18	1 342 223,15	35,96
МИГ Главиница-Ситово	3 442 230,00	3 519 165,12	102,24	2 227 304,76	64,71
МИГ Гоце Делчев-Гърмен-Хаджидимово	8 020 125,39	7 995 799,56	99,70	7 137 354,83	88,99
МИГ Гълъбово-Опан-Симеоновград	3 732 745,00	3 183 420,75	85,28	1 528 458,89	40,95
МИГ Девня-Аксаково	7 162 000,00	5 938 492,47	82,92	4 249 406,74	59,33
МИГ Добричка	3 731 130,35	3 328 367,02	89,21	1 670 135,86	44,76
МИГ Долна Митрополия-Долни Дъбник	3 732 700,00	2 651 699,81	71,04	1 157 418,89	31,01
МИГ Долни Чифлик и Бяла	7 174 908,00	5 694 690,30	79,37	4 361 587,45	60,79
МИГ Дряново-Трявна	7 343 110,48	6 436 290,10	87,65	5 231 351,73	71,24
МИГ Елена-Златарица	2 754 830,00	2 365 885,32	85,88	1 272 447,35	46,19
МИГ Елхово-Болярово	3 732 745,00	3 488 145,65	93,45	2 148 991,78	57,57
МИГ Завет-Кубрат	3 732 700,00	3 294 578,11	88,26	1 213 603,94	32,51
МИГ Исперих	5 830 247,52	5 496 804,12	94,28	3 268 817,60	56,07
МИГ Карлуковски карст-Червен бряг-Искър	7 353 808,00	5 529 011,51	75,19	4 997 235,99	67,95
МИГ Кирково-Златоград	7 174 908,00	6 907 266,31	96,27	5 114 635,76	71,29
МИГ Костенец	3 537 162,00	2 886 242,83	81,60	1 748 522,64	49,43
МИГ Костинброд-Своге	3 732 700,00	2 800 500,63	75,03	1 188 718,45	31,85
МИГ Котел, Сунгурларе и Върбица	5 775 000,00	5 152 600,88	89,22	2 850 019,23	49,35
МИГ Куклен-Асеновград	6 450 189,68	5 524 902,69	85,65	2 923 480,56	45,32
МИГ Лом	7 353 823,00	6 826 683,77	92,83	4 834 431,09	65,74
МИГ Луковит-Роман	7 353 853,00	7 076 259,08	96,23	3 743 854,28	50,91
МИГ Любимец-Ивайловград	2 933 745,00	3 557 778,21	121,27	1 953 997,73	66,60

МИГ Лясковец-Стражица	4 419 745,00	5 262 195,69	119,06	2 841 943,20	64,30
МИГ Минерални бани-Черноочене	4 554 193,00	3 954 362,29	86,83	1 352 824,32	29,71
МИГ Момчилград-Крумовград	6 973 926,27	5 951 224,46	85,34	4 577 994,06	65,64
МИГ Мъглиж-Казанлък -Гурково	7 175 005,80	4 820 805,93	67,19	3 630 604,17	50,60
МИГ Нова Загора	3 732 745,00	3 337 746,26	89,42	1 979 942,56	53,04
МИГ Нови пазар-Каспичан	3 732 745,00	3 063 380,00	82,07	1 631 435,52	43,71
МИГ Община Марица	7 174 575,00	6 651 161,81	92,70	4 472 332,56	62,34
МИГ Павликени-Полски Гръмбеш	6 195 700,00	5 426 909,59	87,59	3 229 605,40	52,13
МИГ Панагюрище-Стрелча- Лесичово	6 313 745,00	6 909 975,51	109,44	4 959 111,14	78,54
МИГ Перушица-Родопи	3 732 745,00	3 103 804,03	83,15	1 139 491,12	30,53
МИГ Поморие	8 299 055,00	7 753 766,04	93,43	6 378 847,98	76,86
МИГ Попово	3 732 745,00	3 448 885,97	92,40	1 784 550,27	47,81
МИГ Преспа-Баните, Лъки и Чепеларе	2 754 825,00	2 409 022,74	87,45	1 065 086,79	38,66
МИГ Радомир-Земен	7 840 766,15	6 291 164,83	80,24	4 878 564,39	62,22
МИГ Разлог	3 732 700,00	3 218 660,31	86,23	1 961 694,60	52,55
МИГ Раковски	5 067 906,88	4 744 663,40	93,62	3 173 983,19	62,63
МИГ Самоков	6 339 982,62	4 028 776,35	63,55	2 956 605,02	46,63
МИГ Сандански	3 732 745,00	2 619 820,02	70,18	1 249 122,77	33,46
МИГ Свиленград - Тополовград	11 865 164,34	10 823 182,41	91,22	8 857 122,00	74,65
МИГ Сливница-Драгоман	2 752 000,00	1 796 372,74	65,28	1 366 580,71	49,66
МИГ Средец	3 536 800,00	3 215 356,49	90,91	2 127 976,69	60,17
МИГ Стамболово-Кърджали	4 389 385,00	2 751 167,73	62,68	895 059,65	20,39
МИГ Стралджа	3 699 000,00	2 004 748,28	54,20	1 624 021,18	43,90
МИГ Струма-Симитли, Кресна и Струмяни	7 353 853,00	4 718 590,69	64,16	3 393 571,83	46,15
МИГ Тервел-Крушари	3 732 000,00	3 582 575,81	96,00	2 164 932,26	58,01
МИГ Троян-Априлци-Угърчин	6 376 005,00	6 709 253,22	105,23	4 895 237,62	76,78
МИГ Тунджа	8 135 263,05	7 221 962,99	88,77	5 665 416,37	69,64
МИГ Тутракан-Сливо поле	5 213 482,00	5 479 229,45	105,10	3 663 267,20	70,27
МИГ Харманли	3 732 745,00	3 604 913,54	96,58	1 647 072,46	44,12
МИГ Хисаря	8 420 201,00	2 486 107,28	29,53	2 129 629,03	25,29
МИГ Чирпан	2 933 700,00	3 628 149,13	123,67	1 176 531,98	40,10
МИГ Ябланица-Правец	2 754 800,00	1 865 327,15	67,71	1 156 083,64	41,97
Общо за 2024 г.	342 545 956	296 553 259	86,6%	193 987 246	56,6%
Общо за 2023 г:	341 757 690	266 637 282	78%	150 977 393	44,2%

Източник ИСУН, 20.09.2024 г.

По отношение на разплащането се вижда ясно, че то е по-високо при много фондовите стратегии и съответно при тези само с мерки по ПРСР обикновено е под средното, като разбира се, има изключения. Половината МИГ са с над 50% платени средства по проектите, останалите 30 МИГ са с под 50%, като 10 от тях са малко под или малко над 30%. Както личи от бюджетите, повечето МИГ с разплатени над 70% от средствата са с включени други програми в Стратегиите, т.е. плащанията не са по ПРСР. Както и при МИГ Долна Митрополия-Долни Дъбник, проблемът е с масовото прекратяване на проекти през 2022 и началото на 2023 г., обявяване на нови приеми и съответно сключване на нови договори, по които все още няма реално разплатени средства.

Това се потвърждава и при преглед на проектите на всички МИГ по всички допустими за подхода ВОМР програми, като трябва да се каже, че пълното усвояване на средства по някои от тях все пак е предхождано от намаляване е пренасочване на бюджетите.

Таблица 3 Изпълнение на програми, включени във ВОМР

Програми, включени във ВОМР	Проекти одобрени от МИГ (брой)	БФП на одобрените проекти (лв.)	Сключени договори (брой)	% изпълнение	БФП на сключените договори (лв.)	% изпълнение	Реално изплатени суми (лв.)	% изпълнение
ПРСР	2 421	237 397 390	2 180	90,0%	190 315 788	80,2%	89 567 861	47,1%
ОПИК	212	57 292 540	212	100%	50 959 806	89%	50 184 488	98,5%
ОПРЧР	334	42 915 858	311	93,1%	37 411 483	87,1%	34 051 101	91,1%
ОПНОИР	62	8 762 189	62	100%	8 631 787	98,5%	7 946 246	92,1%
ОПОС	12	13 472 431	11	91,7%	10 262 783	76,2%	10 262 783	100%

Източни ИСУН, 20.09.2022 г.

По отношение на ПРСР броят договори показва 90% изпълнение, тъй като тук ИСУН включва и прекратените договори, но БФП на договарянето реално е 80,2% от бюджетите на всички МИГ по програмата. Разплатените средства са 47,1% от договорените и едва 39,7% от бюджетите. От отчета на МЗХ за прилагането на подхода става ясно, че само през 2023 г. са обявени 50 нови процедури за прием на проектни предложения към Стратегии за ВОМР с финансиране от ЕЗФРСР, приключени са 101 предишни процедури, депозирани са 258 проектни предложения и са сключени 284 нови договора, като от тях 88 са с общини. Т.е. договарянето е ускорено, но разплащането изостава с много спрямо другите програми.

Договарянето по ОПИК чрез ВОМР е приключило още през 2021 г., като промяна има в размера на БФП (корекции и прекратени договори) и в разплащането, което достига почти до 100%. 31 МИГ изпълняват Стратегии с включени мерки по ОПИК, общо са обявени 99 процедури и са сключени 212 договора, като е изразходван 100% от общия финансов ресурс по програмата, включена във ВОМР. 10 договора са прекратени, което сваля договорената БФП до 89% от бюджетите на МИГ. Изпълнените договори са 202 – т.е. всички останали, като разплатените средства са 98,5% от договорените.

По ОПРЧР договарянето също е приключило, като общо по 34-те стратегии на МИГ, в които са включени мерки от тази програма са подадени 334 проекта, което изчерпва бюджетите на 100%. От УО отчитат 173 процедури на МИГ и 311 сключени договора, чиято БФП е 87,1% от предвидените за ВОМР средства. Приключените договори са 273, като средствата и по останалите очевидно са почти разплатени, тъй като изпълнението е 91,1%.

Мерки по ОПНОИР прилагат 12 МИГ, които са обявили общо 16 процедури. След приключване на договарянето УО на ОПНОИР през 2022 г. оттегля неусвоен финансов ресурс, като актуалното финансиране от ОПНОИР по подхода ВОМР става 8 762 189,09 (преди е общо 10 153 634,80 лв.). Договорената БФП е 98,5% от бюджетите, а разплатените средства са 92,1% от договорените. Изцяло изпълнени са 57 проекта.

По ОПОС също има оттеглени средства от ВОМР, които са пренасочени към справянето с пандемията през 2020 г., има и 1 прекратен проект, затова и договарянето е 76,2% спрямо първоначалните бюджети. 9 МИГ са обявили общо 10 процедури, сключени са 11 договора, от които единият не се изпълнява и впоследствие е прекратен служебно. Останалите 10 договора са вече приключени и разплащането е 100% спрямо договорените средства.

Както се вижда от обобщените данни на ИСУН, по всички програми, включени във ВОМР, с изключение на ПРСР, на практика договарянето и разплащането е почти приключило и повечето проекти са изцяло изпълнени. По ПРСР в ИСУН продължава да фигурира само един проект, който е отбелязан като приключен, което не е вярно, тъй като доста МИГ съобщават за вече изпълнени проекти. Това пък показва, че проблемите между ИСАК и ИСУН продължават да нямат трайно решение. Съдейки по разплатените суми обаче, изцяло изпълнените проекти по ПРСР не са особено много. Следователно, основна пречка за по-

доброто прилагане на ВОМР на национално и съответно и на местно ниво са мерките на ПРСР, по които има забавяне както на одобрението, така и на плащането на проектите, а причината е изцяло в неуредиците на ДФЗ и УО на програмата. От МЗХ отчитат забавянето, а като допълнителен проблем са посочени и сложните административни процедури за бенефициентите на МИГ, които са същите като за големите проекти на националните приеми не само при кандидатстване, но и при изпълнение на проектите, като обещава намаляване на административната тежест за следващия Програмен период. Засега обаче, действията на УО на ПРСР и на останалите програми показват точно обратната тенденция – административен хаос, който препятства стартирането на подхода вече трета година.

Регионалното разпределение на средствата от ЕСИФ по региони през 2024 г. не показва различна тенденция от предишните години. В южните региони на страната се усвояват повече средства, както се правят и повече инвестиции.

Таблица 4 Усвояване на ЕСИФ по региони

Регион	Обща стойност	БФП	Брой договори	Бенефициенти
Общо всички ОП				
Северозападен	3 006 855 847.29	2 445 061 458.70	6 250	4 112
Северен централен	2 615 206 716.16	2 038 769 864.15	6 973	4 833
Североизточен	2 478 530 378.67	1 972 187 693.62	7 676	5 470
Югозападен	11 592 494 146.17	8 553 221 701.92	20 066	15 570
Южен Централен	4 369 277 923.72	3 423 071 376.51	11 896	8 340
Югоизточен	4 827 681 561.12	3 458 270 927.83	8 795	6 487
ПРСР				
Северозападен	541 678 029.16	386 369 489.69	1 535	1 243
Северен централен	560 323 870.36	353 248 257.96	1 783	1 463
Североизточен	499 550 652.70	323 419 208.64	1 406	1 144
Югозападен	774 437 042.99	535 811 600.10	1 620	1 282
Южен Централен	936 805 843.84	598 628 587.23	2 735	2 238
Югоизточен	747 474 277.42	463 042 370.74	2 208	1 877
ВОМР само за мерки от ПРСР				
Северозападен (8)*	32 992 726.55	25 647 222.29	300	226
Северен централен (8)	32 502 676.76	25 856 216.55	399	266
Североизточен (9)	41 946 665.36	30 911 667.68	347	242
Югозападен (10)	35 206 711.72	27 600 529.66	271	189
Южен Централен (18)	74 584 442.82	57 656 285.55	685	476
Югоизточен (11)	46 589 711.65	34 852 192.08	357	234

Източник ИСУН, 20.09.2024 г., * Брой МИГ в региона

Северозападният регион е на 4-то място по обща стойност на проектите, както и на усвоената БФП. Причината за това са и целевите средства, насочени към проекти именно за

този регион. По брой договори и брой бенефициенти обаче регионът е на последно място, което подсказва, че голяма част от проектите са инфраструктурни и с общините – пътища, канализация, отпадъци и др. От северните региони най-много проекти и бенефициенти има в Североизточния, който е с най-малко усвоена БФП и инвестиции, което значи пък, че проектите там са най-малки и разпределени сред повече субекти.

Изпълнението на ПРСР показва по-различна регионална картина – южните региони отново са с по-високо усвояване и повече инвестиции, но разликите не са толкова големи, както общо за програмите. Северозападният е на предпоследно място по обща стойност на проектите и на четвърто по усвоена БФП. По брой договори е на пето място, като след него и само Североизточният, а по брой бенефициенти е на четвърто и изпреварва дори Югозападния, което е нормално, тъй като там е столицата София, която не е земеделски район и съответно е изключена от усвояването на средства по програмата. В останалите съставни области и общини на Югозападния усвоените средства са повече, отколкото в северните региони, но очевидно са за по-големи инфраструктурни проекти на общините.

Доколко подходът ВОМР допринася за усвояването на средствата от ЕСИФ не може да се каже, защото ИСУН все още не предлага обобщена информация за подхода по региони. Такава може да се извлече само за приоритетната ос на ПРСР и съответно мерките по нея, включени в Стратегиите. Тук по инвестиции и усвоена БФП води Южният централен регион, в който има и най-много МИГ – 18. Проектите и бенефициентите са близо два пъти повече в сравнение с останалите региони. Трябва да се има предвид, че в Северните региони има 25 МИГ, а останалите 39 МИГ са в Южните региони на страната. Данните показват, че където има повече МИГ, усвоените средства и проектите също са повече. И все пак, разликите например между Североизточния и Югозападния регион показват, че усвояването зависи и от икономическата специализация на районите, както и от предприемаческата активност. Броят бенефициенти е почти изравнен (с изключение на Южния централен), което за съжаление показва ниска предприемаческа активност в земеделието. Както се каза вече, трудно е да се направят генерални обобщения, тъй като няма данни за останалите програми, които са включени в Стратегиите за ВОМР от съответните МИГ.

3. Напредък в прилагането на Стратегията за ВОМР на МИГ

3.1.Обща информация за разходването на бюджета

МИГ Долна Митрополия-Долни Дъбник прилага Споразумение за изпълнение на СВОМР № РД 50-26/05.04.2018 г., като към него има 8 Допълнителни споразумения, последното от 2024 г. (№ РД50-26/12.07.2024), с което се променят текущите разходи по подмярка 19.4. Стратегията се финансира само от ЕЗФРСР и включва три приоритета и седем специфични цели, които са реализирани чрез седем мерки от ПРСР (шест по Програмата и една извън обхвата на мерките от Регламент 1305/2013, но съответстващи на целите на Регламента).

Заради преходния период между двата Програмни периода до 2025 г., общият бюджет на Стратегията е увеличен на 3 732 700 лева, а чрез Допълнително споразумение № РД50-26/22.05.2023 г. средствата по мерките са преразпределени. Към подмярка 6.4.1 са прехвърлени средства от подмярка 4.1 в размер на 79 981 лева и остатъците след приема по подмярка 7.02 в размер на 3 272,18 лева.

Така бюджетът между Приоритетите, Специфичните цели и мерките се разпределя по следния начин:

Приоритет 1 Повишаване на производителността и конкурентоспособността на малките и средни селски стопанства и преработвателни предприятия чрез технологична модернизация и повишаване на квалификацията включва три Специфични цели и три мерки от ПРСР.

Общо за него са отделени **30,14%** от бюджета:

- Подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства” - 955 019,45 лв. или 25,58%
(Специфична цел 1: Повишаване конкурентоспособността и технологична модернизация на селското стопанство чрез реструктуриране и развитие на наличните мощности и насърчаване въвеждането на иновации в стопанствата.)
- Подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти” - 99 982,73 лв. или 2,68%
(Специфична цел 2: Развитие и модернизация на преработвателните предприятия и маркетинга на техните селскостопански продукти.)
- Подмярка 1.3 „Краткосрочен обмен на опит и посещения в земеделски и горски стопанства” - 70 000 лв. или 1,88%

(Специфична цел 3: Повишаване на квалификацията на селските стопани и усвояване на добри практики)

Приоритет 2 Повишаване на жизнения стандарт и увеличаване на заетостта чрез развитие на неземеделски дейности и опазване на културно-историческото и природно наследство средствата са **33,03%** от бюджета:

- Подмярка 6.4.1 „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности” - 1 122 270,00 лв. или 30,07%

(Специфична цел 1 Развитие на неземеделски дейности, услуги и туризъм)

- Подмярка 7.02 „Стимулиране на местното развитие и активността на територията на МИГ чрез популяризиране на културно-историческото материално и нематериално наследство и спорта.” - 110 427,82 лв. или 2,96%

(Специфична цел 2 Опазване на културно историческото и природно наследство)

Приоритет 3 Подобряване на условията на живот чрез развитие на публичната инфраструктура и условията за отдих и туризъм частта от бюджета е в размер на **36,84%**

- Подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малки по мащаби инфраструктури” - 1 075 000 лв. или 28,80%

(Специфична цел 1 Подобряване на техническата инфраструктура)

- Подмярка 7.5 „Инвестиции за публично ползване в инфраструктурата за отдих, туристическа инфраструктура” - 300 000 лв. или 8,04%

(Специфична цел 2 Развитие на малка инфраструктура в областта на отдиха и туризма)

Разпределението по отношение на групите заинтересовани страни е 58,33% за стопанския сектор или т. нар. икономически мерки 4.1 (25.58%), 4.2 (2.68%) и 6.4.1 (30,07%); за публичния сектор са предназначени 28,80% или „общинската“ мярка 7.2 (28,80%); за нестопанския сектор средствата са 12,88% (по едната мярка могат да бъдат бенефициент и общините) - мерките 7.5 (8,04%), 7.02 (2,96%) и 1.3 (1.88%).

До 20.09.2024 г. изпълнението на Стратегията за ВОМР по договорени средства е около средното ниво, но по разплатени средства е под средното за МИГ. Причината е, че през 2022 г. значителна част от бенефициентите, които са поканени за подписване на договор оттеглят

проектите си, други вече с подписан договор ги прекратяват, причина е и необходимостта на актуализирането на бюджетите по проектите заради новите цени на материали и суровини. През 2023 г. има 3 прекратени договора, а през 2024 г. е един. Това налага обявяването на нови процедури и приеми по някои от мерките.

До септември 2024 г., по данни на ИСУН, МИГ Долна Митрополия-Долни Дъбник е обявила 12 процедури, общо с 20 приема по 7-те мерки на СВОМР. Процедурата по мярка 1.3 е анулирана и повторена, но в ИСУН е отбелязана като една. С нея процедурите на МИГ стават 13. Общата стойност на процедурите в ИСУН е 5 575 635,25 лева или 149,4% от бюджета, тъй като системата не отчита остатъците от приемите и освободените средства от прекратени проекти, които се прехвърлят към новата процедура по съответната мярка. Ако се изчистят тези суми от по двете процедури по мерките 4.1, 6.4.1, 7.2, 7.5 и 7.02, при които при втората процедура са включени част от предишните бюджети, то бюджетът на обявените от МИГ процедури става точно 3 732 700 лева (100% изпълнение).

Таблица 5 Общо изпълнение на СВОМР

Средства	Брой	БФП (лв.)	В % от бюджета
Бюджет и мерки на МИГ	7	3 732 700	100%
Обявени процедури ИСУН	12	5 575 635,25	149,4%
Обявени процедури МИГ	13	3 732 700	100%
Брой подадени проекти	74	6 113 905,38	163,8%
Одобрени от МИГ проекти	50	4 664 797,08	124,9%
Сключени договори	48	3 592 499,06	96,24%
Сключени договори без прекратените	35	2 651 699,81	71,03%
Изплатени средства	15	1 157 418,89	31%

Източник ИСУН, 20.09.2024 г., Регистър проекти на МИГ

Общият брой на подадените проекти към Стратегията в ИСУН е 74, а в регистъра на МИГ са 79 – в ИСУН са регистрирани само петте проекта от мярка 1.3 по възобновената процедура, а първите 5 по анулираната процедура са само в регистъра на МИГ (общо проектите са 10). От приема по мярка 4.1 през 2024 г. има още 4 подадени проекта, които са в процес на оценка и не фигурират и в двете бази данни, т.е. с тях подадените проекти стават 78. Общата заявена стойност на проектите в ИСУН е 8 071 294,13 лева, а в регистъра на МИГ - 8 313 643,34 лева, като в регистъра са включени двойно подадените проекти, отхвърлените и оттеглените, които не влизат в сметките на ИСУН. Според регистъра,

заявената по тях БФП е 6 113 905,38 лева (пак влизат всички проекти, вкл. оттеглени и отхвърлени), ИСУН въобще не отчита този показател. БФП на подадените проекти надхвърля бюджета на Стратегията почти двойно, което показва голям интерес от страна на бенефициентите. Последващото оттегляне на проекти и прекратяването на договорите е по причини, независещи от МИГ – екипът си е свършил работата в срок и по правилата.

Одобрените от МИГ проекти са 50 – и в ИСУН, и в регистъра с проекти на МИГ. Заявената БФП на одобрените проекти, според регистъра е 4 664 797,08 лева и отново надхвърля бюджета, тъй като в сумата влиза и БФП на оттеглените и на прекратените после проекти. Това ясно личи и по броя сключени договори – те са 48 с БФП от 3 592 499,06 лева, което почти изцяло изчерпва бюджета на Стратегията и изпълнението е 96,24%, ако не беше прекратяването. И при одобрението на проекти МИГ демонстрира адекватни и навременни действия – по мерките има достатъчно подадени проектни предложения (може би само с изключение на 4.2, където първоначалните очаквания не се осъществяват), кандидатурите са оценени в срок и предложени за договори, като за голямата част такива са подписани.

Прекратяването на общо 13 договора от страна на бенефициентите е породено от външни за местното прилагане на СВОМР фактори. Чакането на одобрение на договорите от страна на ДФЗ в продължение на няколко години, както и променената икономическа ситуация – повишени цени и несигурност, кара бенефициентите да се откажат от подпомагане. Някои от прекратените договори, които са невъзможни за изпълнение при новите цени, са прекратени и подадени втори път, като бюджетите са ревизирани.

ИСУН отчита 48 сключени договора, като прекратените са с нулеви стойности (поне това е оправено в сравнение с предишната година) и всъщност договорите, които се изпълняват или ще се изпълняват засега са 35 с БФП от 2 651 699,81 лева, което е 71,03% изпълнение на СВОМР. Изпълнението вероятно ще се увеличи, тъй като по мярка 4.1 има 4 подадени нови проекта през 2024 г., които са в процес на оценка, а по мярка 6.4.1 тече втори прием със срок до 14.10.2024 г.

Разплащането на проектите, което също не е в правомощията на МИГ, върви доста по-бавно, като досега са изплатени средства само по 15 от проектите и реално разплатената БФП е 1 157 418,89 лева, т.е. изпълнението на СВОМР е в рамките на 31%. Като се има предвид, че

20 от договорите са подписани през 2023 г., а 10 през 2024 г., то е нормално по някои от тях все още да няма платени средства. В ИСУН обаче е видимо, че и част от новите договори се изпълняват, т.е. има плащания, така че и разплащането вероятно ще се ускори.

Както и предишната година, може да се каже, че дейностите по прилагане на СВOMP от екипа на МИГ на местно ниво и усвояването на бюджета показват отлично общо изпълнение. По-нататъшното изпълнение обаче е под средното, тъй като вече зависи от работата наДФЗ, от отказите на бенефициентите, както и от икономическата ситуация в последните две години.

Прилагането на Стратегията за ВOMP започва през 2018-та г. и продължава вече 7 години. След 2019-та г., когато са приети правилата за повечето мерки и е въведена работата с ИСУН, екипът на МИГ работи изключително активно. Свършена е огромна работа по обявяване на процедури и приеми, обработка и одобрение на проекти, проведени са обществени обсъждания, информационни срещи и събития за разяснение на процедурите, консултации и обучение на потенциалните бенефициенти. Както се вижда от таблицата по-долу, досега са подготвени правилата и проведени 12 процедури и 20 приема по всички мерки, сключени са 48 договора, проведени са 22 обществени обсъждания, 192 събития и са консултирани индивидуално 75 бенефициенти.

Осъществени са и редица дейности за популяризиране на Стратегията, като от 2023 г. екипът използва иновативен начин за представяне на подхода ВOMP – срещите и събитията са под формата на творчески работилници, по време на които се представя информация за напредъка по Стратегията, но и се акцентира върху местната идентичност (местни рецепти, традиции, умения). Участниците са различни групи от местната общност, като така се заздравяват връзките между тях, създават се мрежи на участие и се популяризира не само подхода, но и местната култура. Това е част от добавената стойност на ВOMP, която е изключително ценна. Досега за две години са проведени 47 такива работилници, които ще бъдат представени по-подробно при дейностите на МИГ за последните две години.

Таблица 6 Обобщена информация за дейността на МИГ

Година	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Общо
Процедури	-	3	3	1	-	5	-	12
Приеми по мерки	-	7.2 - I прием 4.1 - I прием 4.2 – първи прием	4.2 – втори прием 7.5 – два приема 6.4.1 – I прием 7.02 – I прием	7.02 – II прием 1.3 – I прием (преразгледана)	4.1 - II прием по П от 2019 г. 6.4.1 – II прием 1.3 – II прием 7.2 – II прием	4.1 – I прием 7.5 – I прием 6.4.1 – I прием 7.2 - I прием 7.02. - I прием	4.1 - II прием 6.4.1. - II прием	20
Подадени проекти	-	7 по мярка 7.2	19 по мярка 4.1 3 по мярка 4.2 2 по мярка 7.5 + 2 на II прием 8 по мярка 6.4.1	5 по мярка 7.02 5 по мярка 1.3 (повторени)	2 по мярка 4.1 5 по мярка 1.3 2 по мярка 6.4.1	2 по мярка 4.1 2 по мярка 7.5 5 по мярка 6.4.1 5 по мярка 7.2	1 по 7.2 2 по 7.02	74
Одобрени проекти от МИГ	-	7 по мярка 7.2	10 по мярка 4.1 1 по мярка 4.2 5 по мярка 6.4 2 по мярка 7.5	5 по мярка 7.02 5 по мярка 1.3 (повторени)	1 по 4.1 1 по 6.4.1 5 по мярка 1.3	2 по мярка 4.1 2 по мярка 7.5 4 по мярка 6.4.1 5 по мярка 7.2	1 по 7.2 2 по 7.02	50
Сключени договори	-	-	1 по мярка 7.2	5 по мярка 7.2 1 по мярка 7.5 1 по мярка 4.2 3 по мярка 6.4 1 по мярка 7.02	3 по мярка 7.02 1 по мярка 7.2 1 по мярка 7.5 1 по мярка 6.4.1	8 по мярка 4.1 2 по мярка 6.4.1 1 по мярка 7.02 5 по мярка 1.3 2 по 7.2 2 по 7.5	4 по 7.2 2 по 4.1 2 по 7.02 2 по 6.4.1.	48 (35) 13 прекратени
Обществени обсъждания	1 за промяна на СВOMP	1 по мярка 7.2 1 по мярка 4.1 1 по мярка 4.2 1 за промяна на СВOMP	1 по мярка 7.5 1 по мярка 6.4 1 по мярка 7.02	1 по мярка 1.3 1 за промяна на СВOMP	1 за мярка 4.1 1 за мярка 6.4.1 1 за мярка 1.3 1 за мярка 7.2 1 за мярка 7.5	1 за промяна на СВOMP Общо 4 за: мярка 4.1, мярка 6.4.1, мерки 7.2 и 7.02	1 за мярка 6.4.1 1 за мярка 7.2	22
Обучения и информационни срещи по мерките и популяризиране на СВOMP	2 на местни лидери 1 на МИГ 2 по мярка 7.2 2 по мярка 4.2 10 инф. срещи 1 Годишна конференция	2 по мярка 4.1 2 по мярка 7.2 1 на МИГ 2 на м. лидери 12 срещи 2 пресконф. 2 Отворени врати 1 Годишна конференция.	2 по мярка 7.5 2 по мярка 6.4 8 по мярка 7.02 10 на местни лидери 14 инф. срещи за популяризиране на СВOMP	2 по мярка 7.2 1 по мярка 1.3 1 по 4.2 и 6.4 1 по мярка 7.02 10 на м. лидери 10 инф. срещи 2 инф. конф. 1 Празник на МИГ	15 обучения на местни лидери 23 инф. срещи 1 празник на МИГ	25 творчески работилници	22 творчески работилници	192
Консултации с бенефициенти	19	22	12	8	5	8	1	75

3.2.Напредък по мерки, специфични цели и приоритети

Трите приоритета на Стратегията за ВОМР на МИГ Долна Митрополия-Долни Дъбник ще се постигнат чрез 7 специфични цели, на всяка от която отговаря по 1 мярка от ПРСР – общо 7 мерки. По всички приоритети и специфични цели досега има частичен или пълен напредък. За описаните процедури бюджетите са взети от ИСУН, макар че за някои от тях впоследствие бюджетът по Стратегията и съответно по мерките и процедурите е променен – увеличен или пък намален и средствата са прехвърлени към други мерки).

Приоритет 1 Повишаване на производителността и конкурентоспособността на малките и средни селски стопанства и преработвателни предприятия чрез технологична модернизация и повишаване на квалификацията съдържа три специфични цели и съответно три мерки.

Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“ е в изпълнение на *Специфична цел 1 Повишаване конкурентоспособността и технологична модернизация на селското стопанство чрез реструктуриране и развитие на наличните мощности и насърчаване въвеждането на иновации в стопанствата.*

Две процедури:

BG06RDNP001-19.304 (бюджет 1 035 000,00 лева/735 000 лева първоначален)

BG06RDNP001-19.779 (бюджет 548 318,73 лева, първоначално 409 727,8 лева)

Още през 2019 г. по мярката е отворен първи прием по процедура BG06RDNP001-19.304 с първоначален бюджет от 735 000 лв. (колкото е в СВОМР тогава). Подадени са 19 проекта, одобрени са 10 (плюс две резерви) с размер на БФП 624 331 лв. (без резервите). БФП на резервните проекти е на стойност 114 071 лв., остатъкът е 110 663 лв., т.е. средствата не достигат за резервите. През 2020 г. по мярката е получен допълнителен бюджет и общият размер на средствата в СВОМР по тази мярка става 1 035 000 лв., като този бюджет е отбелязан в ИСУН сега за тази процедура. През 2022 г. по същата процедура BG06RDNP001-19.304 е отворен втори прием с бюджет от 303 897 лв. (остатък от средствата плюс увеличението). Подадени са два проекта, одобрен е един проект с БФП 74 400 лв. От първия прием договор е предложен на 12 от бенефициентите, но 5 от тях оттеглят проектните си предложения, вкл. и от ИСУН. Сключени са 7 договора. От втория прием с

одобрения един проект също е сключен договор. По тази процедура, договорените средства са с БФП от 406 700,72 лв. и се изпълняват 6 проекта (има още откази).

Тъй като изпълнението на проектите по тази мярка изисква по-дълго време и очевидно интересът на бенефициентите намалява, средства от бюджета на мярка 4.1 в размер на 79 981 лева са прехвърлени към мярка 6.4.1, към която има заявен по-голям интерес. Настоящият бюджет на мярка 4.1 в СВOMP е 955 019,45 лева.

С остатъците от приемите и освободената от прекратените проекти БФП, през 2023 г. е обявена втора процедура BG06RDNP001-19.779 на стойност 409 727,81 лева, впоследствие бюджетът е променен на 548 318,73 лв., тъй като пак има откази и намаляване на БФП по някои проекти. На първия прием има подадени и одобрени два проекта с обща БФП от 99 217,17 лева, които вече са със сключени договори. През юли 2024 г. е обявен втори прием по процедурата, като по него има подадени 4 проекта, които по информация на МИГ са в процес на оценка. Договорените средства по тази процедура в ИСУН са 99 115,05 лева.

Досега договорените средства по мярка 4.1 и на двете процедури са 505 815,77 лева или изпълнението на бюджета по мярката е 52,96%. Специфичната цел е в процес на частично постигане, индикаторът за 11 проекта по мярката не е достигнат – засега сключените договори са 8 и по двете процедури. Частичното изпълнение не е по вина на МИГ, тъй като времето между 2019 г., когато е първият прием и 2022 г., когато са предложени договори на бенефициентите е твърде дълъг период. Някои от отказалите се бенефициенти са подали проекти на националните приеми и вече имат подписани договори. Все пак, има шанс, ако с четирите проекта от втория прием на втората процедура бъдат подписани договори, индикаторът да бъде спазен и бюджетът изпълнен.

Мярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“ е определена за постигане на *Специфичната цел 2 Развитие и модернизация на преработвателните предприятия и маркетинга на техните селскостопански продукти.*

Една процедура BG06RDNP001-19.310 (бюджет 290 017,27 лв./99 982,73 лв. сега)

По мярката са обявени два приема още през 2019/2020 г., на които са подадени три, но е одобрен само един проект с БФП от 99 982 лв. Общият бюджет по мярката е първоначално

390 000 лв., а обявеният по процедурата на МИГ прием е с БФП от 290 017 лв. Тъй като екипът на МИГ преценява, че няма да има повече интерес от страна на бенефициентите, остатъкът от средствата от 290 018 лева е прехвърлен към мярка 6.4.1. Като нов бюджет на мярка 4.2 в СВOMP остават 99 982 лв., колкото е БФП на проекта. Този проект е със сключен договор и напълно изплатен, т.е. изпълнен. Средствата от бюджета са разходвани и нови приеми не се предвиждат, тъй като изпълнението е на 100%. Не са постигнати заложените индикатори за подпомагане на 4 бенефициента чрез 4 проекта. Специфичната цел е частично постигната.

Мярка 1.3 „Краткосрочен обмен на опит и посещения в земеделски и горски стопанства“ допринася за изпълнение на *Специфична цел 3 Повишаване на квалификацията на селските стопани и усвояване на добри практики.*

Една процедура BG06RDNP001-19.524 (бюджет 70 000 лева)

Приемът е през 2021 г., подадени и одобрени са 5 проекта, но процедурата е върната за преразглеждане. През 2022 г. по същата процедура е обявен втори прием, по който също има подадени и одобрени 5 проекта, които са с БФП от по 14 000 лева – общо 70 000 лева. И петте проекта вече са със сключен договор. Може да се каже, че тази специфична цел е в процес на постигане изцяло, тъй като индикаторът в СВOMP за 5 проекта, финансирани по мярката засега е изпълнен, а бюджетът е изразходван на 100%

Приоритет 2: Повишаване на жизнения стандарт и увеличаване на заетостта чрез развитие на неземеделски дейности и опазване на културно-историческото и природно наследство има заложените две специфични цели, които трябва да бъдат постигнати чрез две мерки – едната от ПРСР, а другата извън обхвата на мерките от Регламент 1305/2013, но съответстваща на неговите цели (собствена мярка на МИГ).

Мярка 6.4.1 „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“ допринася за постигането на *Специфична цел 1 Развитие на неземеделски дейности, услуги и туризъм.*

Две процедури:

BG06RDNP001-19.314 (бюджет 1 039 017,27, първоначален 550 000 лв.)

BG06RDNP001-19.792 (бюджет 583 523,93 лв.)

Първият прием по мярката е осъществен през 2020 г. по процедура BG06RDNP001-19.314 с бюджет от 550 000 лв. (колкото е бюджетът на мярката в СВOMP тогава). На него са подадени 8 проекта с БФП от 796 854,23 лв., един от тях е отхвърлен, два остават за резерви, а одобрените проекти са 5 с обща БФП 541 420 лв. Остатъкът е 8 580 лева, от увеличения бюджет на СВOMP 199 000 лв. са за тази мярка, към нея са прехвърлени и средства от мярка 4.2 в размер на 290 018 лева, като така общият бюджет на мярка 6.4 в СВOMP става 1 039 017,27 лева (стойността на цялата първа процедура, обявена в ИСУН).

Вторият прием по същата процедура е проведен през 2022 г. с бюджет 377 289 лева. Подадени са два проекта, одобрено е едно проектно предложение с размер на БФП 37 487,50 лв. От одобрените на първия прием 7 проекта, вкл. и резервите, единият е отхвърлен от ДФЗ, другият е с производство по администриране на нередност, сключените договори са 5. От тях два са прекратени, но пък са сключени нови два. Общо по тази процедура се изпълняват 5 проекта с договорена БФП от 536 574,88 лева.

През 2023 г. по мярката е изготвена нова процедура BG06RDNP001-19.792 с бюджет от 581 842,43 лева, като междуременно към мярка 6.4.1 в СВOMP са прехвърлени средства от мярка 4.1 и мярка 7.02. и общият ѝ бюджет в Стратегията става 1 122 270,00 лева, колкото е и сега. На първия прием през декември 2023 г са подадени 5 проекта със заявен общ размер на БФП 536 192,09 лв. от които 4 са одобрени от МИГ. С единия проект вече е подписан договор. като общо договорената БФП по тази процедура засега е 112 125,00 лв. През 2024 г. е обявен втори прием по същата процедура, който все още е активен до 14.10.2024 г.

Общо по двете процедури договорените средства са в размер на 648 699,88 лева или изпълнението на бюджета е 57,8%. Заложената специфична цел е постигната частично, а индикаторът за 5 проекта е изпълнен, но бенефициентите са 4 (индикаторът е за 5). Няма подпомогнати туристически дейности, нито свободни професии. Тъй като от първия прием по тази процедура има още 3 проекта, с които евентуално ще бъде подписан договор, а в момента тече вторият прием, изпълнението със сигурност ще бъде с много по-висок дял, но дали ще бъде разходван целия бюджет не може да се предвиди.

Мярка 7.02 „Стимулиране на местното развитие и активността на територията на МИГ чрез популяризиране на културно-историческото материално и нематериално наследство и спорта“ е заложена за постигането на *Специфична цел 2 Опазване на културно историческото и природно наследство*. Мярката е извън ПРСР, но съответстваща на целите на Регламент 1305/2013 г. като по нея се очаква популяризиране на културно-историческото материално и нематериално наследство и спорта и бенефициенти от гражданския сектор.

Две процедури:

BG06RDNP001-19.457 (бюджет 113 700,00 лева)

BG06RDNP001-19.798 (бюджет 38 488,24 лева)

По мярката е обявена процедура BG06RDNP001-19.457 през 2020 г. първи прием и през 2021 г. втори прием. Бюджетът на процедурата е 113 700 лева. На двата приема са подадени и одобрени от МИГ пет проекта с БФП 113 488 лв., т.е. остатъкът е само 212 лв. Всички проекти са със сключени договори, но два от тях впоследствие са прекратени. Изпълняват се 3 проекта с обща БФП от 71 879,56 лв., колкото е и договорената сума по тази процедура в ИСУН. Първоначалният остатък от средствата по мярката в размер на 3 272,18 лева (заради намалената БФП на проектите) е прехвърлен към мярка 6.4.1. След прекратяването на останалите проекти, освободената сума е 38 488,24 лв.

На тази стойност е обявената втора процедура BG06RDNP001-19.798, чийто първи прием е през декември 2023 г. и завършва през февруари 2024 г., на който има два подадени и два одобрени от МИГ проекти. И двата са с вече подписан договор, като средствата договорени общо по процедурата са 38 474,4 лева.

По двете процедури е договорена обща БФП за 110 353,96 лева, изпълнението на бюджета на мярката по СВOMP е 99,9%, т.е. специфичната цел е постигната. Броят проекти е 5, бенефициентите също са 5, колкото са заложили и в индикаторите.

Приоритет 3: Подобряване на условията на живот чрез развитие на публичната инфраструктура и условията за отдих и туризъм има две специфични цели, които следва да бъдат постигнати чрез две мерки на ПРСР.

Мярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ е предвидена за постигането на *Специфична цел 1 Подобряване на техническата инфраструктура*.

Две процедури:

BG06RDNP001-19.278 (бюджет 1 075 000,00 лева, първоначален 775 000 лв.)

BG06RDNP001-19.799 (бюджет 182 569,80 лева)

По първата процедура BG06RDNP001-19.278 прием е обявен още през 2019 г., като бюджетът ѝ е 775 000 лв., колкото е и в СВOMP тогава. По нея са подадени и одобрени от МИГ 7 проектни предложения с обща БФП от 772 262 лева (остатъкът е 2 738 лева). Всичките 7 проекта от първия прием са със сключени договори, но 4 от тях са прекратени. При увеличаването на бюджета на СВOMP е увеличен и бюджета на мярката, който става 1 075 000 лева. С остатъка от новия бюджет и освободената БФП, през 2022 г. е обявен втори прием по същата процедура с бюджет от 760 426 лева. По него са подадени и одобрени 5 нови проектни предложения с обща БФП 728 044,49 лева. С подписани договори по процедурата са 8-те проекта, като общата договорена БФП е 897 695,88 лева.

Тъй като бюджетът не е изпълнен, в края на 2023 г. е изготвена нова процедура BG06RDNP001-19.799 с бюджет от 182 569,80 лева. По нея има един подаден и един одобрен от МИГ проект, който е с вече сключен договор и с БФП 37 750,00 лв., което засега са всички договорени средства по тази процедура.

Общо за двете процедури по мярката договорената БФП е 935 445,88 лева или изпълнението на бюджета на мярката е в рамките на 87%. Проектите са 8, при заложен индикатор за 4, бенефициенти са двете общини, като и останалите индикатори на подмярката са изцяло изпълнени. Специфичната цел е постигната, въпреки че бюджетът не е изразходван изцяло.

Мярка 7.5 „Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа информация и малка по мащаб туристическа инфраструктура“ е за реализация на *Специфична цел 2 Развитие на малка инфраструктура в областта на отдиха и туризма.*

Две процедури:

BG06RDNP001-19.360 (бюджет 300 000,00 лева)

BG06RDNP001-19.724 (бюджет 300 000,00 лева)

По процедура BG06RDNP001-19.360 с бюджет 300 000 лева, колкото е и в СВОМР, са проведени два приема още през 2020 г. Подадени са общо 4 проекта и одобрени от МИГ 2 проекта с БФП от 299 687 лева. И по двата проекта има сключени договори, но и двата са прекратени. Договорени средства по тази процедура няма.

През 2023 г. е обявена нова процедура BG06RDNP001-19.724 с бюджет отново от 300 000 лева. По нея има подадени и одобрени от МИГ нови два проекта с БФП от 299 011,42 лв. Сключените договори са два с обща БФП от 281 447,19 лева, колкото са и всички договорени средства по тази процедура.

Изпълнението на бюджета по мярката е 93,8%, специфичната цел е постигната, като са изпълнени и индикаторите – 2 проекта, 2 бенефициента, 2 изградени обекта на туристическата инфраструктура.

Като цяло, напредъкът по изпълнение на приоритетите и специфичните цели на СВОМР е на сравнително на добро ниво. Приоритет 3, който миналата година е с най-слабо изпълнение, през 2024 г. е почти постигнат, а договорените бюджети са близо до 100-те процента на тези от Стратегията. По Приоритет 1 първата специфична цел е в процес на изпълнение с над 50% по мярка 4.1, като има шанс да се изпълни, но е под риск, тъй като времето за изпълнението на проектите намалява; втората специфична цел и мярка 4.2 е с лошо изпълнение и индикаторите няма да бъдат постигнати; третата специфична цел и мярка 1.3 е изпълнена. По Приоритет 2 специфичната цел по мярка 6.4.1 има също частично изпълнение, като бюджетът е над 50%, но с оглед на индикаторите и новите приеми, целта може да бъде изпълнена; специфичната цел 2 на този приоритет по мярка 7.02 е изцяло изпълнена – т.е. Приоритет 2 вероятно ще бъде постигнат до една или друга степен.

3.3. Дейности на МИГ по управление и популяризиране на Стратегията

Дейностите на МИГ по управление на Стратегията са свързани основно с изготвянето на процедури, организиране на приеми и одобрение на проекти, което е основната част от механизма по прилагане на СВОМР. Към управлението се включват и обученията, информационните срещи и консултациите на потенциалните бенефициенти, изготвянето на различни документи и правилата по процедурите, обществените обсъждания, процесите по взимането на решения за разглеждане и одобрение на проектите. Въздействията върху територията са резултат от съвременните и успешни приеми на проекти, съответно на сключените договори и тяхната реализация.

Дейностите по популяризирането на Стратегията и на подхода ВОМР допълват прякото изпълнение и чрез тях се реализира на добавената стойност на подхода – повишаване на капацитета на човешкия капитал на територията. Чрез тях се подобрява информираността относно европейските фондове, мотивира се инвестиционната активност, но и се сплотяват местните общности и се повишава самочувствието на всички местни хора, че участват във взимането на решения.

Както вече се спомена, от 2023 г. екипът на МИГ надгражда дейността по популяризирането на Стратегията за ВОМР по иновативен начин – информационните събития се провеждат във вид на Творчески работилници. Идеята е наред с новите неща около прилагането и мерките на СВОМР, да бъдат представени и запазени местните традиции, да бъдат привлечени повече участници и местните общности да бъдат вдъхновени да ценят и съхраняват културното си наследство. Работилниците се провеждат в различни населени места на територията на МИГ, обикновено в партньорство с читалищата, кметствата, детски градини, клубове на пенсионера, местни производители на храни. Интересът към тях е огромен, а по време на провеждането им активно се представят и предават на по-младите традиционни умения и занаяти. Най-популярни са работилниците, свързани с приготвяне на типични местни ястия, тъй като на територията на двете общини има характерни общности като банатските българи в Гостиля, в Байкал и Крушовене – влашката кухня, в Горна Митрополия – славонската кухня, в Крушовица и Петърница местните жени правят чудни баници. Освен готвенето, тема на работилниците са и занаятите - уроци по правене на кукли от плат, плетене на една кука на покривки, плетене на чорапи и ръкавици, изработка на

макраме за украса на дома, производство на сапуни по традиционни рецепти, леене на свещи от пчелен восък и др. Така местните малки общности разбират, че това, което знаят и могат е все още търсено и харесвано, че хората са най-важни за запазване на местната култура и идентичност. Решаваща роля имат и читалищата, които обикновено са домакин на събитията и които често са единствената културна институция в малките населени места и средища на обществения живот, като така се подкрепя и тяхната дейност.

След провеждане на 25-те работилници на 2023 г. и още няколко в началото на тази година, усилията на МИГ се насочват към още по-широка аудитория. През май 2024 г. в град Плевен се провежда Кулинарен фестивал „Вкусни Плевенски гозби“, организиран от гражданското сдружение Кулинарните фестивали на България и МИГ „Долна Митрополия-Долни Дъбник“, с подкрепата на община Плевен. Във фестивала участват майстори на вкусни ястия от над седем населени места в област Плевен - своите кулинарни традиции представят от никополското село Асеново, от село Байкал, община Долна Митрополия, село Брест, община Гулянци, село Крушовене, община Долна Митрополия, село Сухаче, община Червен бряг, село Ясен, община Плевен, помощници са ученици от Професионална гимназия по туризъм „Алеко Константинов“ в град Плевен. Освен традиционните ястия, на фестивала местни производители предлагат домашен мед, билки, халви и локуми, сладкиши, продукти от лавандула, ароматни свещи от восък, ръчно изработени дървени прибори, дрехи с шевици. Събитието е отразено широко в местните медии.

Усилията на МИГ са забелязани и от онлайн платформата <https://pendara.bg/>, която е посветена на организиране на събития под наслов „Вълнуващи преживявания на село“, предназначени за индивидуални и групови участници – гастрономически турове, фермерски обиколки, работилници и уроци, дегустации. МИГ вече е координатор на четири преживявания – Винена дегустация в Хараламбиеви в с. Петърница; Фермерска обиколка за пазар, дегустация и работилница (посещение при пчеларя Емил Пътов и неговият семеен пчелин в град Тръстеник плюс работилница за декоративни свещи от пчелен восък; посещение в Мелница Евамел ЕООД в село Ореховица и дегустация на печиво от брашната им; посещение в кравеферма „Ламбеви“ в село Рибен и дегустация на сирене и кашкавал от собствено производство); Домашен обяд в с. Байкал с работилница за мамалига; Домашен обяд в Гостиля с работилница за трескичета (закуска от банатската кухня).

През настоящата година МИГ продължава да организира такива работилници, като има намерение да продължи да работи в посока утвърждаване на местната идентичност, да обединява културните институции, администрацията, местните производители и малките местни общности, създавайки неформални мрежи за сътрудничество и да надгражда местните партньорства по своеобразен за подхода ВОМР начин. Намерението е този акцент да се запази и при прилагане на следващата Стратегия за ВОМР.

Тъй като всички дейности на МИГ по управление и популяризиране на СВОМР се обобщават в Годишните доклади на МИГ и чрез ежегоден Анали за въздействието върху територията, в следващите таблици са обобщени дейностите само за цялата 2023 г. и периода до септември на настоящата 2024 г.

През 2023 г. са изготвени 5 нови процедури и са проведени общо 5 приема, обработени са проектите по мярка 7.2 от по процедура и прием от предишната 2022 г. Новите процедури са по мерките 7.5, 4.1, 6.4.1, 7.02 и още една процедура по мярка 7.2. Общо подадените и обработени проекти са 17, от МИГ са одобрени 16 проекта по всички мерки. Сключените договори за годината са 20, като три от тях са прекратени. Изготвени са насоки за кандидатстване по четири от мерките и новите процедури – 4.1, 6.4.1, 7.2 и 7.02 (по мярка 7.5 насоките са изготвени предишната година), като по тях са проведени и обществени обсъждания. На още едно обществено обсъждане е бил и проектът за промяна на Стратегията за ВОМР. За разясняване на мерките, съчетано със събития за местните традиции са проведени общо 25 Творчески работилници, за които стана дума. Индивидуалните консултации с бенефициенти са 8. За популяризиране на СВОМР в местните медии има публикации при обявяване на приемите, но и за някои от работилниците, организирани от МИГ. Изработени са и различни рекламни материали.

През 2023 г. МИГ работи и по създаването, обсъждането и представянето пред общността на нова Стратегия за СВОМР за периода 2021-2027 г., като прием за новите стратегии е осъществен, но за съжаление без резултат. Засега е известно, че условията за изготвяне и одобрение ще са променени е вероятно финансирането ще е само от един фонд (ЕЗФРСР), като по останалите програми ще има целеви приеми, но проектите ще се подават в съответната програма, а не чрез МИГ.

Таблица 7 Дейности на МИГ през 2023 г.

2023		
Процедури (5) и приеми по проекти (6)		
Процедури	Приеми	Подадени/ одобрени проекти
- (По процедура BG06RDNP001-19.278 от 2022 г.)	По прием от 2022 г. за мярка 7.2	5 подадени проекта 5 одобрени от МИГ
BG06RDNP001-19.724 - МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 7.5 „Инвестиции за публично ползване в инфраструктура, туристическа инфраструктура и малка по мащаб туристическа инфраструктура“	Първи прием от 06.02. до 03.04	2 подадени 2 одобрени от МИГ
BG06RDNP001-19.779 - МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“	Първи прием От 24.07. до 04.09. До	2 подадени проекта 2 одобрени от МИГ
BG06RDNP001-19.792 -МИГ Долна Митрополия - Долни Дъбник, Мярка 6.4.1. „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“	Първи прием от 23.10 до 18.12	5 подадени проекта 4 одобрени от МИГ
BG06RDNP001-19.798 МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 7.02. „Стимулиране на местното развитие и активността на територията на МИГ чрез популяризиране на културно-историческото материално и нематериално наследство и спорта”	Първи прием от 04.12. до 26.02.2024 г.	2 подадени проекта 2 одобрени от МИГ
BG06RDNP001-19.799 МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“	Първи прием от 04.12. до 29.01. 2024 г.	1 подаден проект 1 одобрен
Сключени договори (20)		
Бенефициент/ Процедура	Стойност/ БФП	Дата на сключване
НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ ГЕОРГИ САВА РАКОВСКИ - 1927 BG06RDNP001-19.457 Мярка 7.02. (банатски българи)	24 992.18 БФП: 24 992.18	03.02.2023
КАМЕЛИЯ - ВАСИЛ ГЕТОВ 1 ЕООД BG06RDNP001-19.304 МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“	147 990 БФП: 73 995	13.02.2023 (прекратен)
ЗП ХРИСТО МАНОЛОВ BG06RDNP001-19.304 Мярка 4.1	148 440 БФП: 89 064	13.02.2023
ЕТ ГЕРГИНА СТОЯНОВА BG06RDNP001-19.304 МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“	136 906 БФП: 68 453	01.03.2023
РОЗИТА - 98 ООД BG06RDNP001-19.304 Мярка 4.1	148 950 БФП: 74 475	08.03.2023

ЗП АЛЕКСАНДЪР ПЕТРОВ BG06RDNP001-19.304 МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 4.1 „Инвестиции в зеделелски стопанства“	139 800 БФП: 83 880	10.03.2023
ЗП СТЕФАН ДИМИТРОВ BG06RDNP001-19.304 МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 4.1 „Инвестиции в зеделелски стопанства“	БФП: 68 963,57	28.03.2023 (прекратен)
ЕТ СТАНИТА-СТАНКА ПЕТРОВА BG06RDNP001-19.314 МИГ Долна Митрополия - Долни Дъбник, Мярка 6.4.1. "Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности"	БФП: 18 432,88	31.03.2023 (прекратен)
ЗП ЦВЕТОМИР НЕЧЕВ BG06RDNP001-19.304 МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 4.1 „Инвестиции в зеделелски стопанства“	148 800 БФП: 74 400	11.04.2023
ИВАПРЕС ЕООД BG06RDNP001-19.304 МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 4.1 „Инвестиции в зеделелски стопанства“	32 857.44 БФП: 16 428.72	17.05.2023
ИНОВАТИВНИ ПРАКТИКИ СДРУЖЕНИЕ BG06RDNP001-19.524 Мярка 1.3	14 000 БФП: 14 000	22.06.2023
ИНОВАТИВНИ ПРАКТИКИ СДРУЖЕНИЕ BG06RDNP001-19.524 Мярка 1.3	14 000 БФП: 14 000	25.07.2023
ИНОВАТИВНИ ПРАКТИКИ СДРУЖЕНИЕ BG06RDNP001-19.524 Мярка 1.3	14 000 БФП: 14 000	25.07.2023
ИНОВАТИВНИ ПРАКТИКИ СДРУЖЕНИЕ BG06RDNP001-19.524 Мярка 1.3	14 000 БФП: 14 000	05.09.2023
ИНОВАТИВНИ ПРАКТИКИ СДРУЖЕНИЕ BG06RDNP001-19.524 Мярка 1.3	14 000 БФП: 14 000	05.09.2023
ЕКОТЕКСТИЛ ЮТ ЕООД BG06RDNP001-19.314 Мярка 6.4.1	147 708 БФП: 110 781	09.10.2023
Община Долни Дъбник BG06RDNP001-19.724 Мярка 7.5	131 475 БФП: 131 475	18.10.2023
Община Долни Дъбник BG06RDNP001-19.278 Мярка 7.2	145 169 БФП: 145 169	22.11.2023
Община Долна Митрополия BG06RDNP001-19.278 Мярка 7.2	115 878 БФП: 115 878	18.12.2023
Община Долна Митрополия BG06RDNP001-19.724 Мярка 7.5	149 971 БФП: 149 971	20.12.2023
Обществени обсъждания (5)		
<p>-Проект на промени в Стратегия за Водено от общностите местно развитие (14.02.2023 г.)</p> <p>-Насоки за кандидатстване по процедура чрез подбор на проектни предложения по процедура № BG06RDNP001-19.779 - МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 4.1 „Инвестиции в зеделелски стопанства“ (06.06.2023 г.)</p> <p>-Насоки за кандидатстване по процедура № BG06RDNP001-19.792 - МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 6.4.1. „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“ (30.08.2023)</p> <p>-Насоки за кандидатстване по процедура № BG06RDNP001-19.799 - МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 7.2. „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ (26.10.2023 г.)</p>		

-Насоки за кандидатстване по процедура № BG06RDNP001-19.798 - МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 7.02. „Стимулиране на местното развитие и активността на територията на МИГ чрез популяризиране на културно-историческото материално и нематериално наследство и спорта“ (26.10.2023 г.)

Обучения и информационни срещи по мерките на СВOMP (25)

Тема/събитие	Място	Дата
1. Творческа работилница - едномесечни събития/уъркшопи - тематични творчески работилници, целящи засилване на местното лидерство и участие на местната общност в процесите на съхранение на местните традиции и културно наследство	гр. Долна Митрополия	19.06.2023
2. Творческа работилница	с. Горна Митрополия	23.06.2023
3. Творческа работилница	с. Победа	07.07.2023
4. Творческа работилница	с. Петърница	11.07.2023
5. Творческа работилница	с. Горни Дъбник	11.07.2023
6. Творческа работилница	с. Ореховица	12.07.2023
7. Творческа работилница	с. Комарево	19.07.2023
8. Творческа работилница	с. Подем	27.07.2023
9. Творческа работилница	с. Победа	25.07.2023
10. Творческа работилница	с. Крушовене	03.08.2023
11. Творческа работилница	с. Комарево	23.08.2023
12. Творческа работилница	с. Байкал	23.08.2023
13. Творческа работилница	с. Байкал	28.08.2023
14. Творческа работилница	с. Крушовица	31.08.2023
15. Творческа работилница	с. Горна Митрополия	01.09.2023
16. Творческа работилница	с. Крушовене	06.10.2023
17. Творческа работилница	с. Крушовица	08.11.2023
18. Творческа работилница	с. Божурица	10.11.2023
19. Творческа работилница	с. Ореховица	04.12.2023
20. Творческа работилница	гр. Долна Митрополия	05.12.2023
21. Творческа работилница	гр. Долни Дъбник	11.12.2023
22. Творческа работилница	гр. Долни Дъбник	13.12.2023
23. Творческа работилница	с. Победа	14.12.2023
24. Творческа работилница	гр. Тръстеник	16.12. 2023
25. Творческа работилница	гр. Тръстеник	17.12. 2023

Индивидуални консултации с бенефициенти (8)

Мъже	Жени	Общо
6	2	8

Популяризиране на СВOMP

Сдружение „МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник“ обявява процедура за прием на проектни предложения по Мярка 7.5 „Инвестиции за публично ползване в инфраструктура, туристическа инфраструктура и малка по мащаб туристическа инфраструктура“	https://plevenzapleven.bg/	06.02.2023
МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник подписа шести договор с бенефициент по мярка 4.1	https://udigest-pleven.eu/	05.04.2023

<u>Подписан е седми административен договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по мярка 4.1 в МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник</u>	https://udigest-pleven.eu/	19.04.2023
<u>МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник прави допитване до гражданите във връзка с разработване на Стратегия за ВОМР за период 2023-2027 г.</u>	https://plevenzapleven.bg/	12.06.2023
<u>МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник обявява прием на проектни предложения</u>	https://plevenzapleven.bg/	24.07.2023
<u>Сдружение „МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник“ кани на информационни конференции на 31 август</u>	https://plevenzapleven.bg/	25.08.2023
<u>Сдружение „МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник“ кани на обществено обсъждане на Стратегия за Водено от общностите местно развитие</u>	https://plevenzapleven.bg/	05.09.2023
<u>МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник обявява прием на проектни предложения</u>	https://plevenzapleven.bg/	23.10.2023
<u>МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник обявява прием на проектни предложения по Мярка 7.02</u>	https://plevenzapleven.bg/	04.12.2023
<u>МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник обявява прием на проектни предложения по Мярка 7.2</u>	https://plevenzapleven.bg/	04.12.2023
<u>Местни кулинарки приготвиха домашни коледни сладки в село Победа</u>	https://www.plevenpress.com/	15.12.2023
Изработени и разпространени рекламни и информационни материали: рекламни тетрадки, щипки за бележки, цветни моливи в моливник, скицник, възглавница за пътуване, дигитална везна за багаж, химикалки, USB кабели за зареждане с различни крайници		

През 2024 г. работата на МИГ по прилагане и популяризиране на СВОМР продължава. До септември 2024 г. няма изготвени нови процедури, но са проведени два втори приема по мерките 4.1 и 6.4.1 по процедурите от миналата година. На приема по мярка 4.1 има 4 подадени проекта, които са в процес на разглеждане от МИГ, приемът по мярка 6.4.1 е още активен. До този момент са подписани 10 договора с бенефициенти, като единият почти веднага е прекратен. Изготвени и предложени за обществено обсъждане са насоките за кандидатстване по мерките 6.4.1 и 7.2. Продължава провеждането на творческите работилници (22 до септември), като вече се каза, че МИГ е и сред организаторите на Кулинарен фестивал в гр. Плевен.

Таблица 8 Дейности на МИГ през 2024 г. до септември

2024		
Процедури и приеми по проекти (0/2)		
Процедури	Приеми	Подадени/ одобрени проекти
(Процедура BG06RDNP001-19.779 от 2023 г.)	Втори прием по 4.1 От 15.07.2024 г. До 26.08.2024 г.	4 подадени проекта, в процес на оценка от МИГ
(Процедура BG06RDNP001-19.792 от 2023 г.)	Втори прием по 6.4.1 От 02.09.2024 г. до 14.10.2024 г.	(активна)
Сключени договори (10)		
Бенефициент/ Процедура	Стойност/ БФП	Дата на сключване
Община Долни Дъбник BG06RDNP001-19.799 Мярка 7.2	144 795 БФП: 144 795	02.01.2024 (прекратен)
Община Долна Митрополия BG06RDNP001-19.799 Мярка 7.2	87 181 БФП: 87 181	18.01.2024
Община Долна Митрополия BG06RDNP001-19.278-0009 Мярка 7.2	235 020 БФП: 235 020	24.01.2024
ЗП Петър Кръстев Тончев BG06RDNP001-19.779 Мярка 4.1	149 970.74 БФП: 74 985.37	13.03.2024
Община Долна Митрополия BG06RDNP001-19.799 Мярка 7.2	37 750 БФП: 37 750	02.07.2024
НЧ Харалампи Георгиев - 1915 BG06RDNP001-19.798 Мярка 7.02	24 952 БФП: 24 952	16.07.2024
ДЖОМАН ЕООД BG06RDNP001-19.792 Мярка 6.4.1.	149 500 БФП: 112 125	29.07.2024
ПОДЕМ-С ЕООД BG06RDNP001-19.779 Мярка 4.1	48 259 БФП: 24 129	21.08.2024
ЕТ Аква Консулт – Николай Христов BG06RDNP001-19.314 Мярка 6.4.1	146 996 БФП: 110 247	27.08.2024
НЧ Отец Паисий 1910 BG06RDNP001-19.798 Мярка 7.02	13 476 БФП: 13 476	16.09.2024
Обществени обсъждания (2)		
<p>-Насоки за кандидатстване по процедура чрез подбор на проектни предложения №BG06RDNP001-19.792 - МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 6.4.1. „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“ (от 25.07.2024 г. до 31.07.2024 г.)</p> <p>-Насоки за кандидатстване по процедура чрез подбор на проектни предложения № BG06RDNP001-19.799 - МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 7.2. „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ (от 30.08.2024 г. до 09.09.2024 г.)</p>		
Обучения и информационни срещи по мерките на СВOMP (22)		
Тема/събитие	Място	Дата
1. Творческа работилница	с. Гостиля	14.06.2024
2. Творческа работилница	с. Крушовица	20.06.2024
3. Творческа работилница	гр. Долна Митрополия	21.06.2024
4. Творческа работилница	с. Комарево	24.06.2024
5. Творческа работилница	с. Горна Митрополия	24.06.2024

6. Творческа работилница	с. Ореховица	10.07.2024
7. Творческа работилница	гр. Тръстеник	15.07.2024
8. Творческа работилница	с. Победа	16.07.2024
9. Творческа работилница	с. Божурица	18.07.2024
10. Творческа работилница	с. Байкал	23.07.2024
11. Творческа работилница	с. Байкал	29.07.2024
12. Творческа работилница	с. Ставерци	06.08.2024
13. Творческа работилница	гр. Тръстеник	09.08.2024
14. Творческа работилница	с. Гостиля	17.08.2024
15. Творческа работилница	с. Горни Дъбник	20.08.2024
16. Творческа работилница	с. Байкал	22.08.2024
17. Творческа работилница	с. Байкал	23.08.2024
18. Творческа работилница	с. Крушовене	02.09.2024
19. Творческа работилница	с. Петърница	03.09.2024
20. Творческа работилница	с. Байкал	04.09.2024
21. Творческа работилница	с. Ореховица	10.09.2024
22. Творческа работилница	с. Комарево	17.09.2024
Индивидуални консултации с бенефициенти ()		
Мъже	Жени	Общо
1	-	1
Популяризиране на СВOMP		
<u>МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник обявява прием на проектни предложения по Мярка 7.2</u>	https://plevenzapleven.bg/	10.01.2024
<u>На 12 май: Кулинарен фестивал представя традиции и автентични ястия от Плевенския край</u>	https://plevenutre.bg/	11.05.2024
<u>Кулинарен фестивал представя традиции и автентични ястия от Плевенския край</u>	https://www.plevenpress.com/	11.05.2024
<u>Първи кулинарен фестивал с плевенски гозби радва плевенчани</u>	https://novini.bg/	12.05.2024
<u>Кулинарен фестивал събра стотици ценители на автентични ястия от Плевенския край</u>	https://www.posoki.com/	13.05.2024 г.
<u>МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник обявява прием на проектни предложения по Мярка 4.1</u>	https://plevenzapleven.bg/	15.07.2024
<u>МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник обявява прием на проектни предложения по Мярка 6.4.1.</u>	https://plevenzapleven.bg/	02.09.2024
Изработени и разпространени рекламни и информационни материали;		

4. Надграждане и взаимодействие с проектите на общините

До септември 2024 г. общо договорените средства по ЕСИФ за България са в размер на 24 469 624 757,84 лева, като това е 101,69% от бюджетите на всички програми, финансирани от структурните фондове. В сравнение със същия период през 2023 г. напредъкът е в рамките на 1,015 млрд., при над 4 млрд. предишната година. Договарянето забавя темп, тъй като средствата по повечето програми са изразходвани изцяло още през 2022 г., с изключение на ПРСР, ПМДР и донякъде ОПОС (98,5%). Разплатените средства са 19 999 169 925,20 или процентът на изпълнение е 83,11%. Напредъкът в разплащането е в рамките на 3,312 млрд. повече, а изпълнението през 2023 г. е било в рамките на 68,30%. Средно на човек за страната като усвоени средства от ЕСИФ за целия Програмен период, през 2024 г. се падат по 3 796 лева (3 637 лв. през 2023 г.). В тази сметка не влизат останалите фондове (миграция, правосъдие, вътрешни работи, двустранен, енергетика и т.н.), както и средствата по Плана за възстановяване и устойчивост и от новите ОП, по-голямата част от които вече се усвояват. Заедно с тях, общо договорените средства за периода стават 40 924 861 997,34 лв., а разплатените са 23 190 013 152,68 лв. Следва да се отбележи, че инвестициите (разплатените досега средства) условно са 13,8% спрямо БВП.

Вече се спомена за прилагането на всички ОП, че от регионите Северозападният е на четвърто място по договорена БФП, а в неговите рамки област Плевен е първа с 627,510 млн. лв., следвана от Враца с 607,928 млн. лв., Монтана с 405,160 млн. лв., Ловеч с 386,225 млн. лв. и област Видин с 299,404 млн. лв. В тези средства обаче влизат и договорените проекти по новите програми и НПВУ, тъй като ИСУН дава обобщена справка без да разграничава програмните периоди. От общините в областта по усвояване на средствата най-добре се представя централната и най-голяма община Плевен с 369,785 млн. лева, а след нея е община Червен бряг с 68,309 млн. лв. С над 20 млн. лева усвояване са общините Долни Дъбник с 28,835 млн. лв., Кнежа с 25,005 млн., Долна Митрополия с 22,362 млн. и Никопол с 21,827 млн. лв. С под 20 млн. са Гулянци с 18,609 млн. лв., Белене със 17,212 млн., Левски с 16,646 млн., Пордим с 14,307 млн. лева и Искър с 13,827 млн. лв. Както се вижда, общините, които са икономически по-добре, усвояват и повече средства, защото бизнесът там е по-развит. Наблюдава се обаче и обратното – в слаби икономически общини има доста усвоени европейски средства, вероятно за инфраструктура и големи проекти.

4.1.Проекти на територията на община Долна Митрополия

Проектите по СВОМР са част от общото усвояване на средства от ЕСИФ на дадена територия и следва да бъдат разглеждани заедно с другите проекти, реализирани в общината за съответния период. Още повече, че често пъти някои от бенефициентите надграждат голям проект от националните приеми с такъв, подаден чрез МИГ, както и в различните сектори малките проекти, заедно с големите спомагат за развитието на съответната сфера – икономика, социална, екология или инфраструктура.

По общо усвояване на средства от европейските програми и фондове в община Долна Митрополия има съществен напредък в сравнение със същия период на миналата 2023-та година. По данни на ИСУН, до 20-ти септември 2024 г. на територията на общината са сключени 108 договора (с 29 повече от миналата година) на 68 бенефициента (с 18 повече от миналата година). Сключените договори са на обща стойност 27 123 981,91 лева (с 8 257 903,57 лева повече спрямо 2023 г.), договорената БФП е 22 362 079,35 лева (с 12 612 033,84 лева повече), разликите са много по-големи от тези в периода 2022/2023 г. Причината е не само ускореното договориране в края на периода, но и наличието на проекти от новите програми 2021-2027 г. - НПВУ и РЧР, по които вече има и реални плащания. Разплащането като цяло обаче върви доста по-бавно – реално платените средства са в размер на 9 972 149,26 лева, разликата с миналата година е 2 039 162,47 лева, т.е. в пъти по-малка спрямо договорените средства. Това все пак е очаквано, при положение, че голяма част от договорите са подписани през настоящата година и по тях все още няма плащания. По някои от по-старите проекти обаче, най-вече по ПРСР, също все още няма реално разплащане. От друга страна, за някои от проектите по НПВУ и новата РЧР вече има осъществени плащания.

От всички отбелязани в ИСУН 108 проекта, 8 са прекратени и фигурират с нулеви средства (7 от тях са на МИГ), така че реално се изпълняват 100 проекта в общината. Плащания има по 61 проекта, т.е. повече от половината, но като дял средствата са по-малко - от договорените 22 362 079,35 лева, реално изплатените са 9 972 149,26 лева или 44,6%. ИСУН продължава да отбелязва като приключени само 24 проекта - всички са на общината по ОПРЧР или Добро управление, има един на частен бенефициент пак по ОПРЧР, както и пет по ОПИК – помощите за COVID-19. От данните обаче се вижда, че по доста проекти средствата са изцяло разплатени и вероятно проектите са приключени, но системата

продължава да ги води като сключени договори или в изпълнение. Проектите с изцяло разплатени средства са 39, като сред тях има и такива на МИГ.

Както навсякъде, така и тук отново се наблюдава неравномерно разпределение между усвояването на европейски пари от общините и от частните бенефициенти – проектите на общинската администрация се договарят и плащат по-бързо от тези на бизнеса и НПО. Разбира се, има значение и това, че голяма част от средствата за общините са насочени към подпомагане на уязвими групи и специално по ОПРЧР и по РЧР 2021-2027 договорирането е гарантирано. Някои от инфраструктурните проекти (например за сметищата) също са с целеви приеми и се разглеждат с предимство. От всички договорени средства 13 804 532,26 лева или 61,7% са на общината (тук не влизат парите за водния цикъл), а от реално разплатените средства 6 427 293,20 или 64,5% пак са за общинските проекти.

Досега община Долна Митрополия е сключила договори за Топъл обяд по програма Храни в размер на 1 123 589,2 лева, за Патронажна грижа и Грижа в дома по новата РЧР 2021-2027 за 2 859 634,9 лева. Реализирани са и два проекта по ОПРЧР и по ОПНОИР за интеграция на уязвимите групи, като договорените средства са в размер на 849 402,84 лева. За инфраструктурните проекти договорената сума общо е 7 649 593,46 лева (без водния цикъл), като тук се включват и реализираните по НПВУ проекти за ремонт на дом за стари хора с БФП от 1 621 690,85 лева (BG-RRP-11.010 Извършване на строителни дейности и доставка на оборудване и обзавеждане с оглед реформиране на съществуващите домове за стари хора) и проект за модернизация на уличното осветление в град Долна Митрополия (BG-RRP-4.025 Подкрепа за енергийно ефективни системи за улично осветление - Покана 1) с БФП от 1 090 387,67. По НПВУ общината изпълнява проект за ремонт и повишаване на енергийната ефективност на СУ „Евлоги Георгиев“ в гр. Тръстеник с БФП от 2 525 790,96 лв. (BG-RRP-1.007 Модернизация на образователна среда). Трите проекта по НПВУ са с обща БФП 5 237 869,48 лева, т.е. близо 40% от всички досега договорени от общината средства. Отделно по ОПОС са договорени и изплатени суми за рекултивация на старото депо в размер на 1 237 855,87 лева. За повишаване на капацитета на общинската администрация проектът е за 844 55,99 лв.

От общинските проекти чрез МИГ са договорени 6 проекта (без прекратените, с тях са 10) с обща БФП от 725 194,59 лева, като 5 са по мярка 7.2 и 1 по мярка 7.5. Изплатени средства

има само по един от проектите. БФП, договорена по общинските проекти на МИГ представлява 5,25% от цялата БФП договорена от община Долна Митрополия. Все пак проектите за малка инфраструктура на МИГ допълват големите проекти в общината и допринасят за подобряване условията за живеене на цялото население, както и за развиване на туристическия потенциал.

Извън общинските проекти, но пак за публична инфраструктура по НПВУ (BG-RRP-1.015 Училищна STEM среда) училищата са договорили три проекта с обща БФП 539 808,2, лева, по мярка 7.6 от ПРСР се обновяват две църкви, като проектите са с обща БФП 1 153 588,6 лв. Читалищата са реализирали проекти само чрез МИГ, като и 4-те проекта са свързани с популяризиране на културното наследство по мярка 7.02 и са с обща БФП 88 419,38 лева. Има и един проект на Плевенския фонд „Читалища“ с БФП от 74 726,92 лева.

Три проекта по ПРСР са на МИГ по мярка 19.1 (за подготовка на СВОМР 2021-2027 г. и за подготовка на СВОМР за МИРГ заедно с Белене) и по мярка 19.3 за сътрудничество (с МИГ Поморие), като тяхната БФП по-скоро трябва да се отнесе към проектите на администрацията, тъй като това са публично-частни партньорства с участието на общината.

За бизнеса и частните бенефициенти (НПО) оставащите договорени средства са с обща БФП от 6 567 924,94 лева или 29,4%. Техните договори са общо 62, от които 4 прекратени. По 36 от проектите има плащания (тук се включват и приключените 8 проекта, 5 от тях за COVID-19). Проектите са по няколко програми, както и по НПВУ. По ПРСР договорите са 44: 4 проекта по подмярка 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски стопани“, 14 проекта по подмярка 6.3 „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“, 15 по подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“ (6 са на МИГ), 3 проекта по подмярка 4.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“, 2 по подмярка 6.4.1. „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“ (1 е на МИГ). Има и един проект по подмярка 16.1. „Подкрепа за сформирани и функциониране на оперативни групи в рамките на ЕПИ“ по мярка 16 „Сътрудничество“, както и 5 проекта са по мярка 1.3 за „Краткосрочен обмен на опит“ (всички са на МИГ). Проекти от частни бенефициенти (бизнес и НПО) са реализирани и по ОПИК (общо 7, пет от които са помощи за пандемията), по ОПРЧР (2 проекта на предприятия) и по РЧР 2021-2027 г. (1 проект на фондация). Проектите на МИГ, реализирани от частни бенефициенти по различни мерки от ПРСР са 11 (без читалищата) и

са с обща БФП от 448 658 лв. или 6,83% от цялата БФП за бизнеса и НПО. Все пак, както вече се каза, малките проекти, осъществени чрез МИГ допълват и надграждат тези от националните приеми с по-сериозни бюджети и допринасят за развитието на стопанствата и предприятията на територията на общината.

Доста сериозно е договарянето по Националния план за възстановяване и устойчивост. По процедура е BG-RRP-6.004 Инвестиции в технологична и екологична модернизация вече са сключени 6 договора на частни бенефициенти с обща БФП от 1 683 923,35 лева или 25,6% от всички средства, договорирани от бизнеса в общината.

Общо проектите по СВOMP само за община Долна Митрополия са 21 (28, ако се броят и прекратените), като тяхната БФП е 1 262 271,74 лева или 5,6% от цялата договорена БФП в общината. Реално изплатените средства досега са в размер на 347 295,35 лева или 3,48% от всички разплатени суми в общината.

Таблица 9 Проекти на територията на община Долна Митрополия

Бенефициент	Населено място	Наименование на проекта	Обща стойност	БФП	Реално изплатени суми	Статус
АГРОТРЕЙД КОМЕРС ООД	с. Комарево	Инвестиции в технологична и екологична модернизация	695 161,51	347 580,75	0,00	Сключен НПВУ BG-RRP-6.004
Александър Петров	гр. Тръстеник	Закупуване на техника за повишаване на производителността и по - ефективно използване на ресурсите на млад фермер	139 800	83 880	83 880,00	Сключен 4.1 чрез МИГ
БИОТЕКС ЕООД	с. Ореховица	Производство на стерични масла, козметични продукти и склад за съхранение на билки	0,00	0,00	0,00	Прекратен 4.2 по ПРСР
БИОТЕКС ЕООД	с. Ореховица	Модернизиране на земеделското производство, чрез закупуване на земеделска техника	274 723,94	137 361,96	0,00	Сключен 4.1 по ПРСР
БОБИ СТИЛ ПОДЕМ ЕООД	с. Подем	Преодоляване недостига на средства и липсата на ликвидност, настъпили в резултат от COVID-19	10 000,00	10 000,00	10 000,00	Приключен ОПИК
БОНИТЕКС ЕООД	с. Подем	Нова надежда за безработните лица в провинцията	231 811,72	231 811,72	231 616,72	Приключен ОПРЧР

БОНИТЕКС ЕООД	с. Подем	Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за преодоляване на последствия от COVID-19	50 000,00	50 000,00	50 000,00	Приключен ОПИК
Венцислав	гр. Тръстеник	Стартова помощ за развитие на малко стопанство с пчелни семейства	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен 6.3 по ПРСР
Величко Тончев	гр. Тръстеник	Повишаване на конкурентоспособността на земеделско стопанство чрез инвестиции, осигуряващи опазване на околната среда и внедряване на иновативни технологии	129 223,18	64 611,59	64 611,59	Сключен 4.1 по ПРСР
ВИФУЛДИ ЕООД	гр. Тръстеник	Преодоляване недостига на средства и липсата на ликвидност, настъпили в резултат от COVID-19	4 453,00	4 453,00	4 453,00	Приключен ОПИК
Галин Коцев	с. Горна Митрополия	Закупуване на пчеларски фургон и развиване на животновъдното стопанство	29 337,00	29 337,00	19 558,00	Сключен 6.3 по ПРСР
Георги Вълв	с. Биволаре	Стартова помощ за развитие на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен 6.3 по ПРСР
Георги Бешев	гр. Тръстеник	Развитие на животновъдно стопанство на млад фермер от Северозападна България	48 895,00	48 895,00	24 447,50	Сключен 6.1 по ПРСР
ДИМИТЪР	с. Байкал	Стартова помощ за развитие на малко стопанство с пчелни семейства и плодове	29 337,00	29 337,00	9 779,00	Сключен 6.3 по ПРСР
ЕКОТЕКСТИЛ ЮТ ЕООД	с. Рибен	Разнообразяване на стопанската дейност чрез инвестиции в специализирана строителна техника	147 708,00	110 781,00	0,00	В изпълнение 6.4.1 чрез МИГ
ЕРАФУЛ ЕООД	гр. Тръстеник	Технологична и екологична модернизация на животновъдно стопанство	996 290,30	498 145,12	0,00	Сключен НПВУ BG-RRP-6.004
ЕТ АТАНАСКА СРЕДКОВА	с. Рибен	Преодоляване недостига на средства и липсата на ликвидност, настъпили в резултат от COVID-19	10 000,00	10 000,00	10 000,00	Приключен ОПИК
ЕТ Гергина Стоянова	с. Горна Митрополия	Закупуване на земеделска техника за съхранение на зърнено-житни и маслодайни култури	136 906,00	68 453,00	68 453,00	Сключен 4.1 чрез МИГ
ЕТ Гергина Стоянова	с. Горна Митрополия	Закупуване на селскостопанска техника	482 268,56	241 134,28	241 134,28	Сключен 4.1 от ПРСР
ЕТ НИКО- ВАЛЕНТИН ЦЕКОВ	гр. Долна Митрополия	Изграждане на автомивка на самообслужване в гр. Тръстеник	0,00	0,00	0,00	Прекратен 6.4.1 чрез МИГ
ЕТ Хелга- Светла Стоянова	с. Горна Митрополия	Изграждане на Семечистачна станция и фотоволтаична система	1 921 796,62	960 898,31	0,00	Сключен 4.1 от ПРСР

ЕТ Хелга-Светла Стоянова	с. Горна Митрополия	Изграждане на спортна зала и закупуване на оборудване	673 819,93	336 909,96	0,00	Сключен 6.4.1 по ПРСР
ЕТ СТАНИТА-СТАНКА ПЕТРОВА	с. Рибен	Създаване на счетоводна къща „Станита“	0,00	0,00	0,00	Прекратен 6.4 чрез МИГ
М ГРУП 3 АД	гр. Плевен, гр. Тръстеник	Намаляване на енергоемкостта и повишаване на производителността и енергийната ефективност	0,00	0,00	660 481,00	Приключен ОПИК
Анатоли Петров	с. Славовица	Закупуване на специализирано оборудване за животновъден обект	592 720,89	296 360,42	0,00	Сключен 4.1 от ПРСР
Анатоли Петров	с. Славовица	Закупуване на земеделска техника	767 130,00	383 565,00	0,00	Сключен НПВУ BG-RRP-6.004
ЗП	с. Ставерци	Технологична модернизация на краверферма за млечни крави	507 000,00	253 500,00	0,00	НПВУ BG-RRP-6.004
Николай Тодоров	с. Горна Митрополия	Закупуване на земеделска техника	233 600,98	116 800,49	0,00	Сключен 4.1 по ПРСР
Петър Тончев	с. Комарево	Повишаване конкурентоспособността на животновъдно стопанство	149 970,74	74 985,37	0,00	Сключен 4.1 чрез МИГ
Стефан Димитров	с. Ставерци	Модернизиране на земеделското стопанство чрез закупуване на техника	0,00	0,00	0,00	Прекратен 4.1 чрез МИГ
Анелия Иванова	с. Брегаре	Развитие на стопанството	29 337,00	29 337,00	19 558,00	Сключен 6.3 по ПРСР
Владислава Йорданова	с. Горна Митрополия	Закупуване на метеорологична станция и развиване на животновъдно стопанство	29 337,00	29 337,00	19 558,00	Сключен 6.3 от ПРСР
ИВАПРЕС ЕООД	гр. Долна Митрополия	Модернизиране на стопанството чрез закупуване на земеделска техника	32 857,44	16 428,72	0,00	Сключен 4.1 чрез МИГ
Илийка Маринчева	с. Комарево	Подпомагане развитието на стопанството	29 337,00	29 337,00	9 779,00	Сключен 6.3 от ПРСР
Иновативни практики Сдружение	гр. Тръстеник	Биологично земеделие - мониторинг и биологична борба с болести по тиквите	14 000,00	14 000,00	0,00	Сключен 1.3 чрез МИГ
Иновативни практики Сдружение	гр. Тръстеник	Биологично земеделие - мониторинг и биологична борба с болести по конопа	14 000,00	14 000,00	0,00	Сключен 1.3 чрез МИГ
Иновативни практики Сдружение	гр. Тръстеник	Биологично земеделие - мониторинг и биологична борба с болести по конопа	14 000,00	14 000,00	0,00	Сключен 1.3 чрез МИГ
Иновативни практики Сдружение	гр. Тръстеник	Биологично земеделие - мониторинг и биологична борба с болести по тиквите	14 000,00	14 000,00	0,00	Сключен 1.3 чрез МИГ

Иновативни практики Сдружение	гр. Тръстеник	Биологично земеделие - мониторинг и биологична борба с болести по конопа	14 000.00	14 000,00	0,00	Сключен 1.3 чрез МИГ
Иновативно земеделие за висока ефективност	с. Комарево и 8 общини в страната	Иновативна система за вземане на решения при полски култури и консервационно земеделие	91 905,66	91 905,66	545 026,72	В изпълнение 16.1 по ПРСР
Институт за изследване на промяната Фондация	Долна Митрополия	Равностоеен и достоен живот	390 101,88	390 101,88	0,00	В изпълнение РЧР 2021-2027 г.
Йордан	гр. Долна Митрополия	Увеличение на растениевъдното стопанство на млад фермер	48 895,00	48 895,00	48 895,00	Сключен 6.1 по ПРСР
ЛЮБЕСМО 88 ООД	с. Рибен	Подобрене на сградите и закупуване на оборудване за нуждите на животновъдна ферма	193 630.50	96 815.25	96 815,25	Сключен 4.1 по ПРСР
Марин Николов	с. Комарево	Оборудване на овцеферма	286 048.20	143 024.10	143 024,10	Сключен 4.1 по ПРСР
Марин Николов	с. Комарево	Технологична модернизация в закупуване на нова механизация на овцеферма	234 875,00	117 437,50	0,00	Сключен НПВУ BG-RRP-6.004
МАРИО	с. Божурица	Стартова помощ за развитие на малко стопанство с пчелни семейства	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен 6.3 по ПРСР
МАРИЯНА	с. Славовица	Стартова помощ за развитие на малко стопанство с пчелни семейства	29 337,00	29 337,00	9 779,00	Сключен 6.3 по ПРСР
МГД Петролеум ООД	гр. Долна Митрополия	Преодоляване недостига на средства и липсата на ликвидност, настъпили в резултат от COVID-19	10 000,00	10 000,00	10 000,00	Приключен ОПИК
МИЛЕН ЦАНОВ ЕООД	с. Ореховица	Преодоляване недостига на средства и липсата на ликвидност, настъпили в резултат от COVID-19	3 241,21	3 241,21	3 241,21	Приключен ОПИК
МИГ Долна Митрополия-Долни Дъбник	Долна Митрополия Долни Дъбник	Подготвителни дейности по разработване на Стратегия за BOMP	46 350.00	46 350.00	41 178,98	В изпълнение 19.1 от ПРСР
МИГ Поморие	Б. Слатина, Върбица, Д. Митрополия, Д. Дъбник, Котел, Поморие, Сунгурларе	INNRETE Полуси на иновации в селските общности	125 206,00	125 206,00	179 735,31	В изпълнение 19.3 по ПРСР за сътрудничество
Милко Маринов	с. Крушовене	Инвестиции в технологична и екологична модернизация в стопанство	167 389,97	83 694,98	0,00	Сключен НПВУ BG-RRP-6.004
НЧ Г.С. Раковски	с. Гостиля	Популяризиране на нематериалното културно наследство на банатските българи от село Гостиля	24 992.18	24 992,18	24 992,18	Сключен 7.02 чрез МШГ

НЧ ИСКРА 1923	с. Горна Митрополия	Популяризиране на нематериалното културно наследство на славоните	24 998,40	24 998,40	0,00	Сключен 7.02 чрез МИГ
НЧ Отец Паисий 1910	с. Ореховица	Съхранение на нематериалното културно наследство, вплетено в народните носии от село Ореховица	13 476,00	13 476,00	0,00	Сключен 7.02 чрез МИГ
НЧ Харалампи Георгиев 1915	с. Рибен	Популяризиране на историческото антично наследство	24 952,80	24 952,80	0,00	Сключен 7.02 чрез МИГ
Николай Михайлов	с. Гостиля	Развитие на стопанството	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен 6.3 по ПРСР
Николай Бешев	гр. Тръстеник	Стартова помощ за млад земеделски стопанин	48 895,00	48 895,00	24 447,50	Сключен 6.1 по ПРСР
Община Белене	Белене, Гулянци, Долна Митрополия, Никопол	Подготвителна помощ за стратегия за ВОМР на общините Белене, Никопол, Гулянци и Долна Митрополия	1 150,00	1 150,00	41 420,99	Приключен Подготвителна помощ по ЕФМДР
Община Долна Митрополия	гр. Тръстеник	Изграждане на комбинирана мултифункционална спортна площадка	99 393,72	99 393,72	80 686,39	Сключен 7.2 чрез МИГ
Община Долна Митрополия	12 населени места	Доставка и монтаж на елементи на градската среда – пейки и кошчета за отпадъци в населени места	37 750,00	37 750,00	0,00	В изпълнение 7.2 чрез МИГ
Община Долна Митрополия	с. Рибен	Изграждане на съоръжение за туристическа атракция – макет на археологически обект „Римска крайпътна станция Ад ПUTEA“	149 971,70	149 971,70	0,00	Сключен 7.5 чрез МИГ
Община Долна Митрополия	Долна Митрополия	Подкрепа дейността на Звено за предоставяне на интегрирана социална услуга в общността и в домашна среда	499 976,80	499 976,80	493 238,21	Приключен ОПРЧР
Община Долна Митрополия	Долна Митрополия	Предоставяне на топъл обяд за нуждаещи се в община Долна Митрополия	385 824,87	385 824,87	385 824,87	Приключен ОП Храни
Община Долна Митрополия	Долна Митрополия	Интеграция на уязвими групи в община Долна Митрополия	576 359,24	576 359,24	576 359,24	Приключен ОПРЧР
Община Долна Митрополия	Долна Митрополия	Интеграция на уязвими групи в община Долна Митрополия	273 043,60	273 043,60	273 043,60	Приключен ОПНОИР
Община Долна Митрополия	Долна Митрополия	Патронажни грижи за независим и достоен живот	226 185,90	226 185,90	205 679,32	Приключен ОПРЧР
Община Долна Митрополия	гр. Долна Митрополия	Изграждане на спорна площадка в УПИ-Х, кв.33, гр. Долна Митрополия	96 571,64	96 571,64	137 734,84	Сключен 7.2 по ПРСР

Община Долна Митрополия	гр. Долна Митрополия, гр. Тръстеник	Реконструкция и благоустройство на централни градски площи на гр. Долна Митрополия и гр. Тръстеник	740 171,90	740 171,90	716 783,53	Сключен 7.2 по ПРСР
Община Долна Митрополия	Долна Митрополия	Рекултивация и закриване на старо общинско депо за отпадъци в землището на гр. Долна Митрополия.	1 237 855,87	1 237 855,87	1 237 855,87	Приключен ОПОС
Община Долна Митрополия	гр. Долна Митрополия	Патронажни грижи за независим и достоен живот	202 776,99	202 776,99	202 776,99	Приключен ОПРЧР
Община Долна Митрополия	Долна Митрополия	Патронажни грижи за независим и достоен живот	87 897,60	87 897,60	73 474,09	Приключен ОПРЧР
Община Долна Митрополия	с. Брегаре, с. Горна Митрополия. Подем, с. Рибен	Изграждане на детски площадки в с. Горна Митрополия, с. Подем, с. Брегаре и с. Рибен	0,00	0,00	64 285,38	Прекратен 7.2 чрез МИГ
Община Долна Митрополия	с. Брегаре, с. Горна Митрополия. Подем, с. Рибен	Изграждане на детски площадки в с. Горна Митрополия, с. Подем, с. Брегаре и с. Рибен	235 020,00	235 020,00	0,00	Сключен 7.2 чрез МИГ
Община Долна Митрополия	Долна Митрополия	Предоставяне на топъл обяд на нуждаещи се в условията на COVID-19	220 042,90	220 042,90	165 928,84	Приключен ОП Храни
Община Долна Митрополия	Долна Митрополия	Патронажни грижи + в община Долна Митрополия	260 034,60	260 034,60	260 034,60	Приключен ОПРЧР
Община Долна Митрополия	с. Байкал	Изграждане на Посетителски център - с. Байкал	0,00	0,00	0,00	Прекратен 7.5 чрез МИГ
Община Долна Митрополия	с. Байкал, с. Биволаре, с. Божурица, с. Комарево	Изграждане на спортни площадки за стрийт фитнес в с. Биволаре, с. Комарево, с. Божурица и с. Байкал	0,00	0,00	0,00	Прекратен 7.2 чрез МИГ
Община Долна Митрополия	с. Байкал, с. Биволаре, с. Божурица, с. Комарево	Изграждане на спортни площадки за стрийт фитнес в с. Биволаре, с. Комарево, с. Божурица и с. Байкал	115 878,00	115 878,00	0,00	Сключен 7.2 чрез МИГ
Община Долна Митрополия	Долна Митрополия	Патронажни грижи + в община Долна Митрополия	142 452,87	142 452,87	142 452,87	Приключен ОПРЧР
Община Долна Митрополия	гр. Долна Митрополия, гр. Тръстеник	Изграждане на тенис кортове в гр. Долна Митрополия и гр. Тръстеник	0,00	0,00	0,00	Прекратен 7.2 чрез МИГ
Община Долна Митрополия	гр. Долна Митрополия,	Изграждане на тенис кортове в гр. Долна Митрополия	87 181,17	87 181,17	0,00	Сключен 7.2 чрез МИГ
Община Долна Митрополия	гр. Долна Митрополия	Патронажни грижи + в община Долна Митрополия	75 056,27	75 056,27	75 056,27	Приключен ОПРЧР
Община Долна Митрополия	гр. Долна Митрополия	Топъл обяд в община Долна Митрополия	517 727,81	517 727,81	340 026,44	Сключен ОПРЧР

Община Долна Митрополия	гр. Долна Митрополия	Грижа в дома в община Долна Митрополия	1 365 253,87	1 365 253,87	894 452,81	В изпълнение РЧР 2021-2027
Община Долна Митрополия	гр. Долна Митрополия	Укрепване на общинския капацитет в Община Долна Митрополия	84 455,99	84 455,99	47 491,36	В изпълнение РЧР 2021-2027
Община Долна Митрополия	гр. Долна Митрополия	Рехабилитация и модернизация на системи за улично осветление	1 090 387,67	1 090 387,67	0,00	В изпълнение НПВУ BG-RRP-4.025
Община Долна Митрополия	гр. Долна Митрополия	Реконструкция, ремонт и повишаване на енергийната ефективност на СУ Е. Георгиев, Тръстеник	2 525 790,96	2 525 790,96	0,00	В изпълнение НПВУ BG-RRP-1.007
Община Плевен, Община Долна Митрополия	Долна Митрополия, Плевен	Интегриран воден цикъл Плевен - Долна Митрополия	0,00	0,00	0,00	Приключен ОПОС
Община Долна Митрополия	гр. Долна Митрополия	Ремонтни дейности, обновяване и оборудване на сградния фонд на общинска администрация с цел подобряване на енергийната ефективност	849 785,85	849 785,85	0,00	Сключен 7.2 от ПРСР
Община Долна Митрополия	гр. Долна Митрополия	Реконструкция, ремонт и повишаване на енергийната ефективност на сградата на Дом за стари хора в с. Горна Митрополия	1 621 690,85	1 621 690,85	0,00	В изпълнение НПВУ BG-RRP-11.010
ОУ Св.св. Кирил и Методий	с. Ставерци	Концепция за изграждане на училищна STEM среда	181 753,35	181 753,35	0,00	В изпълнение НПВУ BG-RRP-1.015
ОУ Св.св. Кирил и Методий	с. Горна Митрополия	Изграждане на училищна STEM среда и високотехнологични оборудвани и свързани класни стаи (ВОКС).	181 799,77	181 799,77	119 122,02	В изпълнение НПВУ BG-RRP-1.015
ОУ Христо Смирненски	с. Ореховица	Концепция за изграждане на училищна STEM среда	176 255,08	176 255,08	0,00	В изпълнение НПВУ BG-RRP-1.015
ПЕТРОВ 95-ЮРИ НЕНЧЕВ ЕООД	с. Рибен	Развитие на социално предприемачество	180 845,36	180 845,36	180 845,36	Приключен ОПЧР
Петър Буров	гр. Тръстеник	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	9 779,00	Сключен 6.3 от ПРСР
Петя Филипова	гр. Тръстеник	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	19 558,00	Сключен 6.3 от ПРСР
Плевенчанка ЕООД	с. Горна Митрополия	Преодоляване недостига на средства и липсата на ликвидност, настъпили в резултат от епидемичния взрив от COVID-19	10 000,00	10 000,00	10 000,00	Приключен ОПИК

Плевенски Обществен Фонд Читалища	Белене, Долна Митрополия, Левски	Гражданско участие и публичен контрол в процеса на вземане на решения	74 726,92	74 726,92	74 726,92	Приключен Добро управление
ПОДЕМ-С ЕООД	с. Подем	Закупуване на земеделска техника	48 259,37	24 129,68	0,00	Сключен 4.1 чрез МИГ
СИ КО ООД	гр. Долна Митрополия	Закупуване на специализирано оборудване и софтуер за преработвателно предприятие за белене на слънчоглед	233 497,58	116 748,78	0,00	Сключен 4.2 от ПРСР Целеви прием
СИ КО ООД	гр. Долна Митрополия	Изграждане на противопожарно водоснабдяване и закупуване на оптична сортираща машина	389 646,07	194 823,03	194 823,03	Сключен 4.2 от ПРСР
Христо Даков	с. Брегаре	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен 6.3 от ПРСР
Цветан Цветков	гр. Тръстеник	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	19 558,00	Сключен 6.3 от ПРСР
Цветомир	с. Брегаре	Развитие на стопанство на млад фермер от Северозападна България	48 895,00	48 895,00	48 895,00	Сключен 6.1 по ПРСР
ЦЕКОВ 71 ЕООД	гр. Долна Митрополия	Закупуване на земеделска техника за стопанство	191 218,94	95 609,47	0,00	Сключен 4.1 по ПРСР
Църква Св. Успение Богородично	гр. Тръстеник	Инвестиции във възстановяване, реставрация и реконструкция	580 592,18	580 592,18	0,00	Сключен 7.6 по ПРСР
ЦЪРКВА СВ.ТРОИЦА	с. Комарево (общ. Долна Митрополия)	Инвестиции във възстановяване, ремонт, реконструкция и реставрация	577 591,52	577 591,52	0,00	Сключен 7.6 по ПРСР
2024 г.						
68 бенефициента		108 проекта	27 123 981,91	22 362 079,35	9 972 149,26	24 приключени
2023 г.						
50 бенефициента		79 проекта	18 866 078,34	14 511 948,07	7 932 986,79	24 приключени

Източник ИСУН, 20.09.2024 г.

4.2.Проекти на територията на община Долни Дъбник

Напредък в усвояването на средства от европейските програми отбелязва и община Долни Дъбник. Проектите са 95 (с 30 повече от предишната година), бенефициентите са 69 (с 21 повече), общата стойност на договорите е 41 797 853,22 лева (с 14 605 141,2 лева повече). Договорената БФП е за 28 835 358,07 лева (разликата спрямо 2023 г. е 11 099 391,36 лева), а разплатените суми са в размер на 15 947 777,06 лева (5 078 360,84 лева разлика спрямо 2023-та година). Както и при община Долна Митрополия, сключването на договорите по ПРСР е ускорено, но големи суми се усвояват вече и по НПВУ, както и по РЧР 2021-2027 г.

В общината се изпълняват 87 проекта, тъй като 8 от отбелязаните в ИСУН 95 договора са прекратени (5 от тях на МИГ). Реално разплащане има по 56 от проектите, т.е. пак повече от половината, като и разплатените суми са 15 947 777,06 лева, което е 55,3% от договорените. ИСУН отбелязва като приключени 13 проекта, но всъщност по много повече средствата са изцяло изплатени, въпреки че се водят със сключен договор или в изпълнение – това са 29 проекта, вкл. и такива на МИГ.

Средствата, усвоени за общински проекти тук са доста по-малко – общата им БФП е 6 590 656,51 лева, което е 22,9% от цялата договорена БФП за територията на общината. Изплатените по тези проекти средства са 5 784 899,72 лева или 36,3% от всички изплатени средства. Тук обаче се реализират два големи проекта от държавата – на Напоителни системи АД за 3 761 108,51 лв. БФП и на Изпълнителната агенция за борба с градушките за 1 112 400,00 лева БФП, и двата проекта по ПРСР.

От общинските проекти, тези за социално подпомагане са с БФП 2 370 252,36 лева, договорени по ОПРЧР или РЧР 2021-2027 г. (Патронажна грижа, Обучение и заетост, Грижа за децата и Грижа в дома). За инфраструктура община Долни Дъбник е договорила БФП в размер на 4 169 851,15 лева (4 проекта са на МИГ – 3 по подмярка 7.2 и един по подмярка 7.5). Проектите на МИГ за общината са с БФП 491 698,48 лева или 11,8% от всички договорени общински проекти за инфраструктура. Повечето проекти са свързани с обновяване на улици, площади и паркове, два са за ремонт на образователна инфраструктура – училища, като всички са по ПРСР. По ОПОС е реализиран проект за закриване и

рекултивация на отпадъци с БФП от 2 227 521,54 лева. Общинската администрация е повишила своя капацитет по ОП Добро управление за 50 553 лева.

За образователна инфраструктура по НПВУ 5 училища и един образователен център са договорили БФП в размер на 2 991 629,7 лева – по процедура BG-RRP-1.015 Училищна STEM среда проектите са 6 и един на образователния център по процедура BG-RRP-1.011 Ремонт и рехабилитация на общежития в системата на училищното образование.

Като се извадят публичните проекти, за бизнеса и частните бенефициенти остават договорени средства в размер на 13 854 013,33 лева или 48% от БФП в цялата община. Изплатените средства по тези проекти са 8 292 832,53 или 51,9% от всички реално разплатени по проектите суми в общината, т.е. тук договорирането и разплащането с бизнеса е доста добро. Прави впечатление обаче, че има бенефициенти с по няколко и то големи проекти, а по други проекти бенефициентите са свързани помежду си, макар и през различни фирми.

Тук договорите на бизнеса са по повече програми - три проекта по ОПИК вече са приключени в направленията „Подобряване на производствения капацитет в МСП“, „Развитие на управленския капацитет и растеж на МСП“, „Подкрепа за разработване на иновации от стартиращи предприятия“, освен помощите за COVID-19 (4 проекта също по ОПИК). Един проект е за „Насърчаване на нови производители на аквакултури, развиващи устойчиви аквакултури“ по ПМДР. По ПРСР проектите са общо 43: 4 по подмярка 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски стопани“, 10 по подмярка 6.3 „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“ (2 прекратени), по подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“ договорите са 15 (3 на МИГ), по подмярка 4.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“ са 5 (1 от тях е на МИГ), по подмярка 6.4.1. „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“ проектите са общо 7 (5 от тях са на МИГ). Има и един проект по подмярка 5.1 5.1 „Подкрепа за инвестиции в превантивни мерки, насочени към ограничаване на последствията от вероятни природни бедствия, неблагоприятни климатични явления и катастрофични събития“ и 1 по 16.1. „Подкрепа за сформирани и функциониране на оперативни групи в рамките на ЕПИ“.

В община Долни Дъбник има много сериозно договаряне по НПВУ – от бизнеса са сключени 12 проекта. 11 от тях са по процедура е BG-RRP-6.004 Инвестиции в технологична и екологична модернизация (аналог на мерките 4.1 и 4.2 от ПРСР) и един проект е по процедура BG-RRP-3.004 Технологична модернизация (съответства на ОПИК). Договорените средства по тези проекти са с БФП от 3 517 179,72 лв. или 42,4% от средствата за бизнеса и 12,2% от всички договорени средства в общината. Разплатените средства са 651 775 лв., единия проект, който е по втората процедура (ОПИК) дори вече е приключен.

Проектите по СВOMP само за община Долни Дъбник са 20 (6 от тях са прекратени), като общата им договорена БФП е 1 388 910,19 лв. или 4,8% от цялата БФП, договорена в общината. Разплатените по проектите суми са 810 123,54 лв. (5,1% от всички разплатени средства до този момент).

Таблица 10 Проекти на територията на община Долни Дъбник

Бенефициент	Населено място	Наименование на проекта	Обща стойност	БФП	Реално изплатени суми	Статус
ВАЛЕО ТРАНС ЕООД	гр. Долни Дъбник	Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за COVID-19	50 000,00	50 000,00	50 000,00	Приключен ОПИК
ВЕДА ООД	гр. Долни Дъбник	Внедряване на нова технология и подобряване на енергийната ефективност	1 113 612,78	556 806,36	555 683,30	Сключен 4.2 по ПРСР
Веджи Фрост ООД	гр. Долни Дъбник	Подпомагане на организация на производители	391 441,06	391 441,06	342 751,88	Сключен Мярка 9 от ПРСР
ИЗИ ТАНК - ПЛЕВЕН ЕООД	гр. Долни Дъбник	Изграждане на склад към мелница за царевичен грис гр. Долни Дъбник	199 965,47	99 982,73	99 982,73	Сключен 4.2 чрез МИГ
ИЗИ ТАНК - ПЛЕВЕН ЕООД	гр. Долни Дъбник	Модернизация на съществуваща мелница за царевичен грис	1 113 692,36	556 846,17	361 846,01	Сключен 4.2 по ПРСР
КАМЕЛИЯ - ВАСИЛ ГЕТОВ 1 ЕООД	гр. Долни Дъбник	Изграждане на склад и купуване на оборудване за повишаване безопасността на съхранение	390 390,21	195 195,10	195 195,09	Сключен 5.1 по ПРСР
КАМЕЛИЯ - ВАСИЛ ГЕТОВ 1 ЕООД	гр. Долни Дъбник	Закупуване на машини и оборудване за хранителен блок към съществуваща животновъдна ферма	0,00	0,00	0,00	Прекратен 4.1 по ПРСР
КАМЕЛИЯ-ВАСИЛ ГЕТОВ 2 ЕООД	гр. Долни Дъбник	Изграждане на работилница за ремонт и техническо обслужване на автомобили, трактори и земеделска техника	796 877,78	391 160,00	391 159,99	Сключен 6.4.1 по ПРСР

КАМЕЛИЯ - ВАСИЛ ГЕТОВ 1 ЕООД	гр. Долни Дъбник	Внедряване на нови продукти, процеси, технологии и оборудване за отглеждане на овце	1 955 556.01	977 777.99	563 831,23	Сключен 4.1 по ПРСР
КАМЕЛИЯ - ВАСИЛ ГЕТОВ 1 ЕООД	гр. Долни Дъбник	Закупуване на иновативна земеделска техника	990 000,00	495 000,00	0,00	Сключен НПВУ BG-RRP-6.004
КАМЕЛИЯ - ВАСИЛ ГЕТОВ 2 ЕООД	гр. Долни Дъбник	Инвестиции в мобилни напоителни системи чрез дъждуване и оборудване, въвеждане на иновативни технологии за растениевъдство	1 955 786.00	977 893.00	977 893,00	Сключен 4.1 по ПРСР
АГРИЙН ЕООД	гр. Долни Дъбник	Закупуване на земеделска техника за нуждите на земеделското стопанство при отглеждането на зеленчуци	555 282,62	277 641,30	0,00	Сключен НПВУ BG-RRP-6.004
АЛМАНИЯ ЕООД	с. Горни Дъбник	Инвестиции за модернизирание на земеделско стопанство	415 243,59	207 621,76	207 621,76	Сключен 4.1 от ПРСР
БГ СЮРПРИЗ ЕООД	гр. Долни Дъбник	Инвестиции в земеделското стопанство	760 600.00	380 300.00	380 300,00	Сключен 4.1 от ПРСР
БИО АРТИСТ ЕООД	с. Садовец	Цех на преработка на биологични плодове и шипки	2 067 265,61	1 033 632,77	0,00	Сключен 4.2 от ПРСР
Геновева Иванова	с. Горни Дъбник	Стартова помощ за развитие на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен 6.3 по ПРСР
Геновева Иванова	с. Горни Дъбник	Закупуване на култиватор за окопни култури, по- ефективно използване на ресурсите	14 160.00	8 496.00	8 496,00	Сключен 4.1 на ПРСР
Георги Михайлов	гр. Долни Дъбник	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337.00	29 337.00	9 779,00	Сключен 6.3 по ПРСР
ГЕРАДА ООД	с. Горни Дъбник	Изграждане на предприятие за преработка на пчелен мед	0,00	0,00	0,00	Прекратен 4.2 по ПРСР
ГЕРАДА ООД	с. Горни Дъбник	Инвестиции във Фотоволтаична централа за собствени нужди и закупуване на оборудване	583 707,59	291 853,79	0,00	Сключен 4.2 по ПРСР
Гергана Гатова - Маринова	с. Садовец	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337.00	29 337.00	19 558,00	Сключен 6.3 по ПРСР
ДАРИНА 111 ООД	с. Садовец	Технологична и екологична модернизация на оранжерийното производство	660 410,00	330 205,00	0,00	Сключен НПВУ BG-RRP-6.004
Денис Рачев	с. Бъркач	Повишаване на конкурентоспособността и био сигурността в животновъдно стопанство	647 700.00	323 850.00	0,00	Сключен 4.1 по ПРСР

Денислав	гр. Долни Дъбник	Отглеждане на пчелни семейства	0,00	0,00	0,00	Прекратен 6.3 по ПРСР
ДЖОМАН ЕООД	гр. Долни Дъбник	Подкрепа на местния бизнес, чрез инвестиции в специализирани строителни услуги	149 000,00	111 600,00	111 600,00	Сключен 6.4.1 чрез МИГ
ДЖОМАН ЕООД	гр. Долни Дъбник	Постигане на устойчиво развитие, чрез въвеждане на нови бизнес услуги	149 500,00	112 125,00	0,00	В изпълнение 6.4.1 чрез МИГ
ДЗЗД Български овощни сортове 2020	Елена, София, Тервел, Хасково, Ветрен Николаево, Садовец	Изпитване на отбрани хибриди и внедряване на иновативни овощни сортове, създадени от Институт по земеделие – Кюстендил	83 588,80	83 588,80	105 866,17	В изпълнение 16.1 по ПРСР (ЕПИ)
Димитър Стоянов	с. Крушовица	Инвестиции в технологична и екологична модернизация на животновъдно стопанство	220 560,00	110 280,00	0,00	Сключен НПВУ BG-RRP-6.004
Димитър Стоянов	с. Крушовица	Повишаване на конкурентоспособността в животновъдно стопанство	286 100,00	143 050,00	143 050,00	Сключен 4.1 по ПРСР
ЕТ АГРОИНВЕСТ-БОЯН НЕЧЕВ	с. Садовец	Закупуване на земеделска техника	429 123,26	214 561,62	214 561,62	Сключен 4.1 по ПРСР
ЕТ Аква Консулт – Николай Христов	гр. Долни Дъбник	Закупуване на сонда и внедряване на фотоволтаична система за собствени нужди	146 996,85	110 247,64	0,00	Сключен 6.4.1 чрез МИГ
ЕТ БУЛГАРИ Вяра Михайлова	гр. Долни Дъбник	Изграждане на автосервиз в УПИ Х-88, кв.14 по плана на Долни Дъбник	867 313,22	391 160,00	0,00	В изпълнение 6.4.1 по ПРСР
ЕТ КАЛЕЙСКИ - РУМЕН ПЕНКОВ	с. Горни Дъбник	Инвестиции в технологична и екологична модернизация	84 465,78	42 232,89	0,00	Сключен НПВУ BG-RRP-6.004
ЕТ МИРЕНА 99 - ЛЮБОМИР ВАСИЛЕВ	гр. Долни Дъбник	Инвестиции в земеделското стопанство	1 922 739,98	961 369,99	961 369,99	Сключен 4.1 по ПРСР
ЕТ МИРЕНА 99 - ЛЮБОМИР ВАСИЛЕВ	гр. Долни Дъбник	Закупуване на земеделска техника за отглеждането на зеленчуци	698 706,90	349 353,43	0,00	Сключен НПВУ BG-RRP-6.004
ЕТ УНИВЕРСУМ РУМЕН ЯНЧЕВ	гр. Долни Дъбник	Внедряване на система за автоматизирано измиване, претегляне, сортиране, пакетиране и съхранение на дини, пъпеши и главесто зеле.	518 440,00	259 220,00	0,00	Сключен НПВУ BG-RRP-6.004
ЕТА - ЖЕЛЕВА ЕООД	с. Горни Дъбник	Повишаване на капацитета на ЕТА - ЖЕЛЕВА ЕООД	140 000,00	84 000,00	894 162,00	Приключен ОПИК
ЗП Анатоли Гергов	с. Садовец	Закупуване на земеделска техника	393 000,00	196 500,00	0,00	Сключен НПВУ BG-RRP-6.004

ЗП Ангел Ангелов	с. Горни Дъбник	Закупуване на земеделска техника за автоматизиране на работните процеси	203 637.00	101 818.50	0,00	Сключен 4.1 по ПРСР
ЗП Галина Мирчева	с. Градина	Закупуване на техника и оборудване за технологична и екологична модернизация при отглеждане на млекодайни овце	756 944,23	378 472,10	0,00	Сключен НПВУ BG-RRP-6.004
ЗП Цветомир Василев Нечев	с. Садовец	Повишаване конкурентоспособността на земеделско стопанство	148 800.00	74 400.00	74 400,00	Сключен 4.1 чрез МИГ
ЗП Цветомир Василев Нечев	с. Садовец	Инвестиции в технологична и екологична модернизация на биологично стопанство	373 500,00	186 750,00	0,00	Сключен НПВУ BG-RRP-6.004
ЗП Чавдар Христов	гр. Долни Дъбник	Закупуване на земеделска техника	253 351.13	126 675.56	0,00	Сключен 4.1 по ПРСР
ЗС Детелина Николаева	с. Крушовица	Стартова помощ за развитие на земеделско стопанство	48 895,00	48 895,00	48 895,00	Сключен 6.1 по ПРСР
ЗС Емануил Славков	с. Крушовица	Закупуване на метеорологична станция за стопанство при отглеждането на сливи	29 337.00	29 337.00	9 779,00	Сключен 6.3 по ПРСР
Изпълнителна агенция „Борба с градушките“	гр. Долни Дъбник, гр. София, гр. Шумен	Усъвършенстване и разширяване на системата за ранно откриване и превенция на неблагоприятни климатични явления	1 390 500,00	1 112 400,00	0,00	Сключен 5.1 по ПРСР
ИЛИОН ИМ ЕООД	с. Градина	Преодоляване недостига на средства и липсата на ликвидност, настъпили в резултат на COVID-19	10 000,00	10 000,00	10 000,00	Приключен ОПИК
Илиян Николаев	с. Горни Дъбник	Стартова помощ за млад земеделски стопанин	48 895,00	48 895,00	24 447,50	Сключен 6.1 по ПРСР
ИПИС ЕООД	гр. Долни Дъбник	Преодоляване недостига на средства и липсата на ликвидност, настъпили в резултат на COVID-19	3 818,18	3 818,18	3 818,18	Приключен ОПИК
Калинка Ангелова	с. Градина	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен 6.3 по ПРСР
МАКС АГРО ВВ ЕООД	гр. Долни Дъбник	Изграждане на садкова инсталация за интензивно отглеждане на риба в яз. Долни Дъбник	1 040 584,78	520 292,39	0,00	В изпълнение ПМДР
МАРИЯ 777 ЕООД	гр. Долни Дъбник	Създаване на добавена стойност на местния бизнес, чрез инвестиции в специализирани строителни услуги	123 838,33	92 878,68	92 878,68	Сключен 6.4.1 чрез МИГ
Мартин Ангелов	с. Горни Дъбник	Стартова помощ за млад земеделски стопанин	47 895.00	47 895.00	24 447,50	Сключен 6.1 по ПРСР

МИГ Долна Митрополия Долни Дъбник	Долна Митрополия Д. Дъбник	Подготвителни дейности по разработване на Стратегия за ВОМР	0,00	0,00	0,00	В изпълнение 19.1 по ПРСР
МИГ Поморие	Б. Слатина, Върбица, Д. Митрополия, Д. Дъбник, Котел, Поморие, Сунгурларе	INNRETE Полюси на иновации в селските общности	3 914,00	3 914,00	179 735,31	В изпълнение 19.3 по ПРСР за сътрудничество
НАПОИТЕЛНИ СИСТЕМИ ЕАД	с. Садовец	Реконструкция и модернизация на участък от канал М1 ГВНС Напоителна система „Голяма Витска” в землището на с. Садовец	3 761 108,51	3 761 108,51	1 738 265,10	Сключен ПРСР целеви прием BG06RDNP00 1-4.016
НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ ИЛИЯ БЕШКОВ - 1898	гр. Долни Дъбник	Опознаване и популяризиране на местното културно наследство и повишаване на обществения интерес към него, чрез въвеждане на иновативен подход за представяне на културните ценности	0,00	0,00	0,00	Прекратен 7.02 чрез ВОМР
Народно читалище Илия Бешков-1898 НЧ	гр. Долни Дъбник	Спортните танци – иновативен подход за спорт, танци, изкуство, творческа изява и физическа култура сред младежката общност	0,00	0,00	0,00	Прекратен 7.02 чрез ВОМР
НОВОТИКА 95 АД	с. Крушовица	Развитие на управленския капацитет чрез въвеждане на ERP система за управление на бизнес процесите в предприятието	554 650,00	388 255,00	384 914,12	Приключен ОПИК
Община Долни Дъбник	Долни Дъбник	Център за почасово предоставяне на услуги в домашна среда	459 784,26	459 784,26	413 438,54	Приключен ОПРЧР
Община Долни Дъбник	Долни Дъбник	Обучение и заетост за неактивните младежи на община Долни Дъбник	386 417,87	386 417,87	348 882,95	Приключен ОПРЧР
Община Долни Дъбник	Долни Дъбник	Грижа за децата на община Долни Дъбник	808 400,78	808 400,78	844 422,61	Приключен ОПРЧР
Община Долни Дъбник	гр. Долни Дъбник	Изграждане, благоустрояване и обновяване на площ за широко обществено ползване – парк	722 864,11	722 864,11	653 049,94	Сключен 7.2 по ПРСР
Община Долни Дъбник	Долни Дъбник	Рекултивация на депо за твърди битови отпадъци в гр. Долни Дъбник	2 227 521.54	2 227 521.54	2 227 521,54	Приключен ОПОС
Община Долни Дъбник	гр. Долни Дъбник	Реконструкция, ремонт, оборудване и обзавеждане на сградата на ПГ по селско стопанство Проф. Иван Иванов	727 767.02	727 767.02	718 979,49	Сключен 7.2 по ПРСР

Община Долни Дъбник	с. Крушовица	Изграждане на спортна площадка в село Крушовица	109 362,89	109 362,89	51 341,32	Сключен 7.2 чрез МИГ
Община Долни Дъбник	с. Садовец	Реконструкция и рехабилитация на площад и прилежащите му улици в село Садовец	105 690,28	105 690,28	105 314,31	Сключен 7.2 чрез МИГ
Община Долни Дъбник	гр. Долни Дъбник	Изграждане на спортна площадка в град Долни Дъбник	0,00	0,00	0,00	Прекратен 7.2 чрез МИГ
Община Долни Дъбник	гр. Долни Дъбник	Грижа в дома в Община Долни Дъбник	679 627,62	679 627,62	384 502,00	В изпълнение РЧР 2021-2027
Община Долни Дъбник	гр. Долни Дъбник	Укрепване на общинския капацитет в изпълнение новите изисквания за социални услуги	50 553,00	50 553,00	37 447,02	В изпълнение РЧР 2021-2027
Община Долни Дъбник	с. Садовец	Изграждане еко пътека при село Садовец	131 475,49	131 475,49	0,00	Сключен 7.5 чрез МИГ
Община Долни Дъбник	с. Горни Дъбник	Реконструкция на спортна площадка на ОУ Св. Св. Кирил и Методий	145 169,82	145 169,82	0,00	Сключен 7.2 чрез МИГ
Община Долни Дъбник	гр. Долни Дъбник	Реконструкция площад – пред блоково пространство	0,00	0,00	0,00	Прекратен 7.2 чрез МИГ
ОУ Неофит Рилски	с. Градина	Изграждане на STEM среда и високо технологични оборудвани и свързани класни стаи (ВОСКС)	181 755,51	181 755,51	0,00	В изпълнение НПВУ BG-RRP-1.015
ОУ Св. св. Кирил и Методий	с. Петърница	Изграждане на STEM среда и високо технологични оборудвани и свързани класни стаи (ВОСКС)	181 795,99	181 795,99	97 493,95	В изпълнение НПВУ BG-RRP-1.015
ОУ Св. св. Кирил и Методий	с. Горни Дъбник	Изграждане на училищна STEM среда	181 294,48	181 294,48	0,00	В изпълнение НПВУ BG-RRP-1.015
ОУ Христо Ботев	с. Садовец	Изграждане на училищна STEM среда и високотехнологични оборудвани и свързани класни стаи (ВОСКС).	181 799,81	181 799,81	0,00	В изпълнение НПВУ BG-RRP-1.015
Паола Кръстева	с. Петърница	Стартова помощ за млад земеделски стопанин	48 895,00	48 895,00	48 895,00	Сключен 6.1 по ПРСР
Петя Мюмюн	гр. Долни Дъбник	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Петя Мюмюн	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен 6.3 по ПРСР
ПГСС Професор Иван Иванов	гр. Долни Дъбник	Изграждане на училищна STEM среда и ВОСКС	252 105,62	252 105,62	0,00	В изпълнение НПВУ BG-RRP-1.015
Радослав Исаев	с. Горни Дъбник	Развитие на стопанство в землището на с. Горни Дъбник, с отглеждане на дини, пъпеши и зеле	00,00	00,00	0,00	Прекратен 6.3 по ПРСР

Роботикслаб Академи Сдружение	гр. Долни Дъбник	Съхранение на културно-историческото наследство през погледа на дигиталните деца	21 949.00	21 949.00	00,00	Сключен 7.02 чрез МИГ
РОЗИТА - 98 ООД	с. Горни Дъбник	Въвеждане на нова екологична технология за отглеждане на зеленчуци, чрез закупуване на тръбно-ролкова поливна система за напояване	148 950.00	74 475.00	74 475,00	Сключен 4.1 чрез МИГ
Румяна Йотова	с. Горни Дъбник	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337.00	29 337.00	29 337,00	Сключен 6.3 по ПРСР
С.Б. - БОГДАНОВ ЕООД	гр. Долни Дъбник	Създаване на нов бизнес в областта на специализираните строителни дейности	148 090,00	111 067,50	111 067,50	Сключен 6.4.1 чрез МИГ
Туристическо дружество „Студенец“	с. Садовец	Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа информация и малка по мащаб туристическа инфраструктура	0,00	0,00	0,00	Прекратен 7.5 чрез ВОМР
Силвия Исаева	с. Горни Дъбник	Развитие на стопанство за отглеждане на зеленчуци - домати, пипер и краставици	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен 6.3 по ПРСР
СОЛАР ДИЗАЙН ПЛЕВЕН ООД	гр. Плевен, гр. Русе, гр. София, с. Крушовица	Разработване на иновативна услуга по архитектурно-инженерно проектиране и обследване на ВЕИ	0,00	0,00	383 283,46	Приключен ОПИК
ТАСИ ООД	гр. Долни Дъбник	Подкрепа за средни предприятия за преодоляване на последствия от COVID-19	150 000,00	150 000,00	150 000,00	Приключен ОПИК
ТАСИ ООД	гр. Долни Дъбник	Технологична модернизация в предприятието	1 304 400.00	652 200.00	651 775,00	Приключен НПВУ BG-RRP-3.004
Христо Манолов	с. Садовец	Закупуване на техника за повишаване на производителността, ефективно използване на ресурсите при отглеждането на овощна градина на млад фермер	148 440.00	89 064.00	89 064,00	Сключен 4.1 чрез МИГ
Център за специална образователна подкрепа Леда Милева	гр. Долни Дъбник	Осигуряването на цялостен обновен облик чрез ремонт, рехабилитация и модернизация на сградата на общежитието	1 833 343,14	1 833 343,14	34 285,76	В изпълнение НПВУ BG-RRP-1.011
Център за специална образователна подкрепа Леда Милева	гр. Долни Дъбник	Изграждане на Училищна STEM среда	179 535,15	179 535,15	0,00	В изпълнение НПВУ BG-RRP-1.015

ЯЦИН - ТРАНС ООД	гр. Долни Дъбник	Преодоляване недостига на средства и липсата на ликвидност, настъпили в резултат от епидемичния взрив от COVID-19	10 000,00	10 000,00	10 000,00	Приключен ОПИК
2024 г.						
69 бенефициента		95 проекта	41 797 853.22	28 835 358.07	15 947 777,06	13 приключени
2023 г.						
48 бенефициента		65 проекта	27 192 712.02	17 735 966.71	10 869 416,22	12 приключени

Източник ИСУН, 20.09.2024 г.

Общият извод, който може да се направи е, че проектите по СВОМР и в двете общини представляват малка част от общо усвоените средства, тъй като и бюджетите са много по-скромни в сравнение с тези по същите мерки на националните приеми. А и Стратегията е ограничена само в рамките на ПРСР. След миналогодишния отлив на бенефициенти (отказ и прекратяване на проекти), договорирането върви много по-бързо, разплащането е на по-ниско ниво, тъй като много от договорите са нови, но също се ускорява. В община Долна Митрополия общинските проекти са съществена част от договорираните средства, в община Долни Дъбник са по-малък дял, както общо, така и по СВОМР.

Както се вижда от данните, много от бенефициентите изпълняват проекти и по Стратегията, и такива от национални приеми, като се допълват и надграждат резултатите. Същото важи и за малките инфраструктурни проекти на общините по СВОМР, които едва ли биха се реализирали чрез национален прием, но подобряват средата за живеене на цялото население на територията на МИГ. По-малките стопанства и предприятия с проекти по СВОМР също едва ли биха получили финансиране на национален прием. Благоприятно въздействие имат и проектите за опазване на културното наследство по собствената мярка на МИГ (7.02), които също са специфични за територията.

5. Икономически въздействия

Благоприятните въздействия от прилагането на Стратегията за ВОМР би следвало да се отразят първо върху икономиката, като това важи и за усвоените средства по всички ОП на територията. В стопанствата и предприятията директно се инвестират европейски средства, които привличат и допълнителни инвестиции чрез съфинансирането и евентуално от по-нататъшното разрастване на дейността на фирмите. Това води до повишаване на техните икономически резултати, а оттам и на икономическите показатели на целия район. За икономическите мерки в Стратегията (4.1, 4.2 и 6.4.1.) е отделен най-голям дял от бюджета, но добро влияние върху икономиката могат да имат и другите мерки – например инфраструктурните и тези за развитието на туризма и културната идентичност.

Икономическото развитие на дадена територия обаче зависи до голяма степен от това на държавата и на съответния регион, както и обратното – местните показатели оказват влияние върху тези на областно, регионално и национално ниво. Двете общини на МИГ са част от Северозападния регион, който остава сред най-слабо развитите райони в целия ЕС и най-бедният регион у нас. Това създава неблагоприятна среда за развитие – липсата на адекватна инфраструктура, ниското ниво на публичните услуги, промените на отрасловата структура и закриването на редица промишлени предприятия през 90-те години, вече утвърдения аграрен профил на едро земеделие, водят до миграция и обезлюдяване, влошена демографска ситуация. Въпреки че е приоритетен за мерките по редица програми, поради липсата на целенасочена държавна политика (най-вече в сферата на транспортната инфраструктура), районът става остава непривлекателен за сериозни частни инвестиции.

През 2022 г. (последната за която НСИ предлага данни) възстановяването на икономиката след пандемията върви с бързи темпове и обхваща всички региони, области и общини. Въпреки че макроикономическите показатели се повишават, Северозападният регион остава последен по всички, като трябва да се каже, че до голяма степен причина е и неравномерното развитие на съставните области – област Видин е на дъното по икономическо развитие, докато област Плевен е на средно за страната ниво и по някои показатели изпреварва доста от областните центрове. Някои от проблемите обаче са общи и влияят негативно не само върху икономиката, но и върху социалното развитие на общините в региона.

Таблица 11 Основни макроикономически показатели на регионите

Регион	БВП (млрд.)	Дял от БВП (%)	БДС (млрд.)	БВП на човек (хил.)	Дял от средния за ЕС (%)	Индекс RCI 2.0 - 2022	Място сред ЕС 234
Югозападен	82,065	48,9	72,947	40 676	58,6	85,4	161
Южен Централен	23,610	14,06	20,987	18 115	26,1	61,6	213
Югоизточен	22,147	13,21	19,686	23 287	33,6	53,4	227
Североизточен	16,668	9,93	14,816	20 185	29,1	58,9	221
Северен централен	12,086	7,21	10,743	17 500	25,2	62,4	212
Северозападен	11,232	6,69	9,984	16 597	23,9	49	232
Общо за страната	167,809	100	149,164	25 956	37,4	65,9	-

Източник НСИ, сайт на ЕК, 2023 г.

Видно от данните в таблицата, СЗР е на последно място не само в икономиката, но и по индекса на конкурентоспособност, изготвян от Европейската комисия на всеки 3 години, както и в класацията на регионите е на 232-ро място от всички 234 региона в ЕС.

Брутният вътрешен продукт (БВП) за страната по данни на НСИ за 2022 г. е 167,809 млрд. лева, като е нараснал в реално изражение с 3,9% спрямо предишната година. През 2021 г. е регистрирано силно възстановяване на икономиката и растежът е със 7,6%. През следващите години темпът очевидно започва да се забавя, като предварителните данни на НСИ за 2023 г. са за растеж от 1,8% (БВП от 183,743 млрд. лева). Освен това, най-голям дял в БВП през 2022 г. заема крайното потребление - през него са изразходвани 76,4% от БВП, а инвестициите формират едва 17,1%. Запазва се неравномерното развитие на регионите, областите и общините, като начело отново е столицата София, в която са произведени 68,657 млрд. или 40,9% от БВП. На второ място е област Пловдив (13,668 млрд. лв.), а на трето сред водещите области заради енергетиката вече е Стара Загора, в която са произведени 10,887 млрд. лева БВП. Област Плевен е на 10-то място сред всички области с 3,454 млрд. произведен БВП, т.е. на средно ниво. Със сравнително висок БВП се оказва и област Враца (3,272 млрд. лева), отново заради енергетиката. Останалите области в СЗР са с доста по-малък БВП – съответно Ловеч с 1,815 млрд., Монтана с 1,716 млрд. и Видин с 0,975 млрд., което е и най-ниският показател за страната – единствената област с БВП под милиард. Освен това, Видин, Ловеч и Монтана са сред 11-те области, в които номиналният икономически ръст е под темпа на инфлацията, т.е. в реално изражение има спад на реалния БВП, а не нарастване.

БВП на глава от населението също нараства през 2022 г. и е средно 25 956 лева на човек за България. Номинално това представлява 37,4% от средноевропейския БВП на човек от населението, като в повечето региони делът е доста по-нисък. За първи път вече няма нито една област, в която БВП на човек да е под 10 хил. лв. Необходимо е да се подчертае, че значителното увеличение на БВП на човек почти навсякъде се дължи и на ревизираните след преброяването от 2021 г. данни на НСИ и Евростат – населението е по-малко и съответно делът от БВП на човек става повече. Естествено, София отново е начело с 53 746 лева БВП на човек, на второ място се нарежда област Стара Загора с 37 138 лева на човек. С над 20 хиляди са още София област, Пловдив, Варна, Враца (заради Козлодуй) и Габрово. Област Плевен е на трето място в региона с 15 562 лева на човек след Враца с 21 818 лева и Ловеч с 15 890 лева на човек, които са с по-нисък произведен БВП, но и с по-малко население – Плевен е най-гъсто населената област в Северозапада. Логиката на този условен показател обаче е, че повече население би следвало да произвежда и повече БВП. Сред областите в страната Плевен е 19-то място по БВП на глава от населението.

Брутната добавена стойност (БДС), която е и сред най-важните показатели за развитие, през 2022 г. е общо 149,164 млрд. лева за страната или с 5,3% повече от предходната година. Индустриалният сектор увеличава относителния си дял в добавената стойност на икономиката с 4,8 процентни пункта до 28,6%, секторът на услугите намалява до 67,0% от 71,2% година по-рано, аграрният сектор също намалява с 0,6 процентни пункта до 4,4% от добавената стойност. Растежът на БДС се дължи предимно на увеличението при добивната промишленост (въглища и метали), производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, горива, доставка на води (увеличени цени), финансови дейности (банки), бюджетни услуги (образование, здравеопазване и администрация са с повишени разходи за заплати). На ниво област отново начело е София с произведена БДС за 61,028 млрд. лева, следвана от Пловдив с 12,149 млрд., Стара Загора с 9,678 млрд., Варна с 9,198 млрд. и Бургас с 6,578 млрд. Всички останали области са с БДС под 5 млрд. лева, а област Плевен е на 9-то място в страната с 3,070 млрд. лева БДС, т.е. отново се представя на средно ниво. В рамките на Северозападния регион Плевен е водещата област по БДС, след нея е Враца (2,908 млрд.), Ловеч (1,614 млрд.), Монтана (1,526 млрд.) и накрая Видин (0, 867 млрд.). По отношение на БДС ясно личи и другата причина за лошите показатели на региона – приносът на аграрния сектор в БДС е 11,4% (при 4,4% за страната), на услугите е 52,5% (при 67% за страната), на

индустрията е 35,8% при 28,6% за страната, като обаче резултатът се дължи на повишените цени на електроенергията от Козлодуй (област Враца е с повече от половината индустриално БДС в региона), а не на реално увеличение на производството. По отношение на услугите водеща е област Плевен, където те са дял от 61%, близък до средния за страната.

Северозападният регион е последен и по **Индекса на конкурентоспособност** – не само у нас, но и в целия ЕС. Общият му индекс е 49 при средноевропейски 100 и 65,9 на страната, като за Югозападния регион (София) е 85,4. Както вече се спомена, Европейската комисия прави оценка на конкурентоспособността на регионите на всеки три години, като са включени множество индикатори, разпределени в три групи: базови, за ефективност и за иновации. Изданието на индекса от 2022 г. се основава на актуализирана методология и затова се нарича RCI 2.0, като то е обновено още веднъж през май 2023 г. Както се вижда от таблицата горе, индексът не зависи само от икономическите резултати, а в групата на най-слабо конкурентните региони в ЕС попада и Югоизточният, който е на 227-мо място от 234 региона. Всъщност всички региони у нас са след 200-то място с изключение на Югозападния (София), който е на 161-во място.

Индексът на конкурентоспособност е разделен на три групи индикатори. В първата група (Базов под индекс) са включени и базови показатели, свързани с институциите, икономиката, инфраструктурата, здравето и общото образование. По макроикономическата стабилност, всички региони у нас са с индикатор 125,1, който е над средния за ЕС (100), като това е резултат на държавната, а не толкова регионална политика (дълг, дефицит, данъци и др.). Икономическите данни за регионите дават отражение в другите групи индикатори. Прави впечатление ниската оценка на образованието отново за всички региони, която е 3,7 (от средно за ЕС 100), тъй като индикаторът се измерва с резултатите от PISA, които в последните години са плачевни за държавата ни. В тази група е включен и индикатор за инфраструктурата, като общо за държавата оценката е 53,4 от 100, а резултатът е нисък предимно заради северните региони, от които Северозападният е с оценка едва 19 от 100, която е най-ниската за целия ЕС. Общата конкурентоспособност се намалява и от индекса за работата на институциите (прозрачност, корупция, наличие на електронни услуги за гражданите, леснота при регистриране на бизнес, достъп до правосъдие, бързина на правораздаването и др.), където СЗР е последен, но и останалите региони, вкл. и

Югозападния са сравнително зле в сравнение със средноевропейското 100. По отношение на здравето (достъп до здравеопазване, здравно осигуряване, заболяемост, смъртност) два от регионите – Северозападния и Югоизточния предлагат доста по-лоши услуги от останалите, като въпреки добрата осигуреност с болнични заведения, смъртността е най-висока, а в малките населени места липсва доболничната помощ.

Таблица 12 Индекс за конкурентоспособност на регионите

Базов под индекс						
Региони	Общ базов индекс	Институции	Макро икономическа стабилност	Инфраструктура	Здраве	Образование (базисно)
Северозападен	44,7	34,8	125,1	19,8	41,0	3,7
Северен централен	49,9	41,4	125,1	28,0	52,4	3,7
Североизточен	50,8	36,7	125,1	32,5	56,1	3,7
Югозападен	62,7	36,3	125,1	78,2	74,5	3,7
Южен Централен	58,2	43,7	125,1	68,8	57,2	3,7
Югоизточен	49,9	37,2	125,1	44,2	44,5	3,7
Общо за България	55,0	38,4	125,1	53,4	58,1	3,7
Под индекс за Ефективност						
Региони	Общ индекс ефективност	Висше образование	Пазар на труда	Пазарен обем		
Северозападен	57,7	58,2	80,1	9,4		
Северен централен	79,9	89,8	101,3	16,5		
Североизточен	71,8	76,7	95,6	12,3		
Югозападен	102,3	113,0	117,1	51,9		
Южен Централен	71,4	71,6	98,0	14,4		
Югоизточен	63,2	60,7	89,9	10,9		
Общо за България	79,0	83,7	100,7	24,5		
Под индекс за Иновации						
Региони	Общ иновационен индекс	Технологична готовност	Иновативност на бизнеса	Въвеждане на иновации		
Северозападен	28,4	15,9	26,5	46,8		
Северен централен	31,1	13,2	27,6	58,3		
Североизточен	33	17,6	36,8	49,2		
Югозападен	74,5	37,1	82,9	114,8		
Южен Централен	35,3	19,8	29,1	62,4		
Югоизточен	27,8	13,1	28,9	46		
Общо за България	44,5	22,6	45,8	71,8		

Източник, Европейска комисия, [RCI 2.0 - 2022](#)

Следващата група индикатори са обединени в под индекс за Ефективност и включват висшето образование, пазара на труда, както и общия пазарен обем на региона – т. е. отразяват състоянието на човешкия капитал и неговите пазарни възможности. Отново СЗР се представя най-слабо в общия под индекс с 57,7/100, при 79/100 за страната и 102,3/100 за

Югозападния регион, който се оказва по-конкурентен в това отношение дори от някои европейски региони. Това се дължи на Индикатора за образование (113/100 за Югозападния), който включва освен наличието на университети, така и дела на хората с висше образование (по принцип той е нисък за цяла България, освен София), също така и процента на учещите през целия живот, обучението за възрастни, възможностите за квалификация и преквалификацията на работната сила. На опашката освен Северозападния регион (58,2), по висше образование е и Югозападният (60,7), което съответства на разпределението на висшите учебни заведения в страната – в тези региони са по-малко. Но отговаря и на квалификацията на работната сила, определена от икономическия профил – в СЗР земеделие, в ЮЗР туризъм, като в тези два сектора са най-ниско квалифицираните кадри. Индикаторът за пазара на труда (заетост, безработица, възнаграждения) е над средния за ЕС (100) в два от регионите, като и останалите са близки до максималния индекс, а общо страната е с индекс 100,7 от 100 заради ниската безработица в последните години. Тук са включени икономическата активност, заетост и безработица, равенство между половете по отношение на заплащането, размера на възнагражденията и производителността на труда, по които страната ни се представя добре. Безработицата е по-висока, възнагражденията по-ниски отново само в два региона – Северозападен (80,1) и Югозападен (89,9), на което се дължи и по-ниския им индекс в сравнение с останалите. Пак трябва да се спомене, че някои от областите вътре в регионите свалят общия индекс драстично (Видин в СЗР, Ямбол и Сливен в ЮЗР). По отношение на пазарния обем (достъп до пазари, реализация на продукцията, внос и износ, цени) България по принцип е с нисък индекс от 24,5/100, защото и нивото на икономиката е все още слабо и пазарът малък заради малкото население. Всички региони се представят зле, с изключение на Югозападния, като СЗР е последен с едва 9,4 пазарен обем.

Третият под индекс е за иновации, като трябва да се отбележи, че тук Северозападният регион е предпоследен с 28,4 като изпреварва Югоизточния, който е с 27,8. Това се дължи на редица специфики. Т. нар. технологична готовност включва делът на домакинствата с достъп до интернет, вкл. широколентов, степента на дигитални умения, пазаруване онлайн, обмена на данни (big data), използването на мрежата в търговията и производствата и др. Достъпът до интернет в страната се е увеличил до 88,5%, вкл. и широколентов (83,5%), като в Северозападния регион е 83,1%, т.е. близо до средния. Ниското ниво на индикатора се

дължи на продължаващата липса на дигитални умения дори при младите хора и ограниченото ползване на интернет в бизнеса, търговията, обработката и обmena на данни и др., което е разпространено в големите градове, но е минимално в селата и по-малките населени места. По отношение на иновациите индексът е по-висок от средноевропейския в Югозападния регион (114,8) и сравнително добър за страната – 71,8/100. Два от регионите са на опашката, тъй като и разходите за НИРД там са най-ниски. Въпреки нарастването в сравнение с предишни години, и през 2022 г. те остават ниски в СЗР – 39,369 млн. като представляват едва 3,1% от всички разходи за НИРД в страната – 1, 265 635 млрд. Индексът за иновативност на бизнеса е нисък за всички региони, освен в Югозападния, не само заради ниското ниво на въвеждане на иновации в производствата, но и поради слабата предприемаческа активност и нежеланието да се прави бизнес у нас.

Трябва да се каже, че Индексът за конкурентоспособност на ЕК не само описва състоянието на регионите, но до голяма степен е пречка или стимул за чуждите инвестиции. Големите компании обикновено го използват в предварителните си проучвания и макроикономическата стабилност (ниски данъци, лихви и задлъжнялост) не винаги са достатъчни. Малкият пазарен обем, вдигането на възнагражденията в последните години и съответно разходите за труд, ниската безработица, съчетана с липсата на адекватно квалифицирани кадри, лошата инфраструктура и състоянието на административните услуги са причина чуждите инвеститори да предпочитат други държави или региони. Съответно през 2022 г. ПЧИ в Северозападния регион са най-малко (0,677 млрд.) при 29,376 млрд. общо за страната. В два от регионите – Северозападния и Югоизточния ПЧИ дори са намалели в сравнение с предишната година, което съответства и на ниския им индекс за конкурентоспособност. Като цяло, индексът отразява състоянието на областите и общините в СЗР, но важи и обратното – при така представената неблагоприятна среда инвестициите стават почти невъзможни, което пречи на по-нататъшното развитие дори на по-добре представящите се общини в рамките на региона.

За съжаление, показателите, които НСИ мери на национално и регионално ниво, не се поддържат на общинско (например не се събират данни за БВП и БДС на общините), като се използват аналози, които са достъпни на областно и национално, но не и на регионално ниво. В данните за общините се включва само дейността на нефинансовите предприятия,

като са изключени банки, застрахователни предприятия, пенсионни фондове и т.н., т.е. финансовия сектор, както и публичния сектор, като подобни показатели има и за отделните области, както и на национално ниво. Основните са произведената продукция (донякъде замества БВП), добавената стойност по факторни разходи (замества БДС) и разходите за ДМА, които мерят инвестиционната активност на предприятията (без чуждестранните инвестиции). Преките чуждестранни инвестиции също се поддържат като показател на общинско ниво, но и за двете общини на МИГ данните за последните 5 години са конфиденциални, т.е. не се предоставят от НСИ и изводи за тях няма как да се направят. Все пак общинските икономики могат да бъдат позиционирани и на национално ниво.

Тези показатели също показват бързо нарастване на икономиката, което е много по-осезаемо в сравнение с предишната година, но отново се усеща силното влияние на инфлацията и повишените цени на енергията и суровините, като пикът на цените е именно през 2022 г.

Таблица 13 Основни икономически показатели на общинско ниво

	2018	2019	2020	2021	2022
Произведена продукция (млн. лв.)					
България	180 986,627	194 336,570	188 218,629	214 877,232	278 877,242
Плевен	3 126,997	3 398,957	3 618,010	4 431,374	6 274,294
Долна Митрополия	183,31	164,36	172,257	175,738	222,770
Долни Дъбник	98,123	104,191	98,095	108,098	154,550
Добавена стойност по факторни разходи (млн. лв.)					
България	64 135,483	70 780,834	72 472,590	75 018,117	93 330,266
Плевен	1 093,178	1 203,056	1 328,490	1 389,808	1 789,045
Долна Митрополия	-	69,3	80,4	75,9	91,1
Долни Дъбник	-	46,1	45,4	42,9	61,6
Разходи за ДМА (млн. лв.)					
България	19 249,299	21 873,680	23 157,131	23 035,610	27 522,26
Плевен	413,893	481,324	419,902	508,251	582,287
Долна Митрополия	21,1	18,6	18,02	21,4	54,1
Долни Дъбник	12,9	14,4	24,8	18,3	32

Източник НСИ, 2024 г.

Произведената продукция в нефинансовите предприятия в страната достига 278,877 млрд. лева през 2022 г., като увеличението номинално е с 30,1%. Продукция за 100,859 млрд. или 36% от цялата е произведена в София, като дялът на столицата е намален спрямо предишната година, когато е бил 38%. Причината е ръстът на индустриалните центрове за сметка на столицата, в която доминират услугите. През годината най-голям дял в

произведената продукция има секторът на промишлеността с 43,1%, селското стопанство е с 4,95%, строителството с 8,2%, с 13,7% е търговията, а услугите са с 30% дял. Ясно се вижда разликата с БВП, в който са включени финансовия и публичния сектор, които са вид услуги и доминират като дял. От областите по произведена продукция следват Пловдив с 28,753 млрд., Варна с 16,060 млрд., София област с 16,447 млрд., Стара Загора с 15,894 млрд. и Бургас с 11,745 млрд. Останалите области са с под 10 млрд., като област Плевен е на 9-то място по произведена продукция с 6, 274 млрд. лева за 2022 г.

30 общини в страната са с над милиард лева продукция, като освен областните градове, тук се включват и по-малки общини, в които има енергийна, добивна или силна преработваща промишленост. Така в област Плевен, освен община Плевен, която е с 2,788 млрд. произведена продукция, община Кнежа е с между 1 и 2 млрд. (данните са конфиденциални, защото има само едно голямо предприятие) и на практика двете общини дават над половината от цялата произведена продукция в областта. Още около 30 общини в страната са с между 200 и 500 млн. продукция, а повече от половината общини остават с под 100 млн. лева, като това се предопределя от икономическия им профил.

В община Долна Митрополия през 2022 г. е произведена продукция за 222,770 млн. лева, като спрямо 2021 г. ръстът е с 26,76%, близък до средния за страната. Ръстът през 2021 г. спрямо кризисната 2020 г. е само 2,02%. Трябва да се отбележи, че за петгодишния период това е най-големият ръст на продукцията в общината – в периода 2019/2020 г. има нарастване с 4,81%, а в периода 2018/2019 г. се отбелязва спад с -10,34%. В община Долни Дъбник продукцията през 2022 г. е със стойност 154,550 млн. лева, ръстът в сравнение с 2021 г. е с 42,97% (значително по-висок от средния). Увеличението 2020/2021 г. е в рамките на 10,2%, а за предишните периоди има спад от -5,85% за 2019/2020 г. и увеличение с 6,18% за 2018/2019 г. Както се вижда, кризата около пандемията не е единственият фактор, който се отразява на икономиката. Ясно може да се разграничи и приносът на отделните общини към икономиката на областта – с над 100 млн. произведена продукция, освен вече споменатите четири общини – Плевен, Кнежа и двете на МИГ, са Червен бряг (393,06 млн.) и Левски (182,92 млн.). Всички останали общини в област Плевен са с по-малка произведена продукция - Никопол с 86,42 млн., Белене с 67,99 млн., Гулянци с 77,66 млн., Искър с 77,57

и Пордим, за която данните са конфиденциални, но съдейки по тези за миналата година (42,7 млн.) е на дъното на тази условна класация.

Тъй като и в двете общини в икономиката доминира селското стопанство, трябва да се каже, че стойността на продукцията в този сектор през 2022 г. нараства с 19,2% спрямо предходната година. Увеличението обаче е в резултат на нарастването на цените с 29,8% спрямо 2021 г., докато при обемите на произведените количества се наблюдава дори намаление с -8.2%. В растениевъдството основен дял заемат зърнените и технически култури (87,2%), при които в произведените обеми има спад от 10,4%, но стойността на продукцията е по-висока с 19,6% в резултат на увеличените с 33,5% цени. Над 4 пъти по-малко продукция има създадена в животновъдството (делът е 18,1%), като тук произведената продукция нараства с 18,9%, но това също е в резултат на увеличение на цените с 23,1%, докато произведените обеми намаляват с 3,4%. Следователно, до голяма степен нарастването на показателя през 2022 г. се дължи предимно на повишението на цените и инфлацията и следва да се изчакат данните за следващите две години. Някои налични месечни данни подсказват, че може би ще има спад в продукцията (а и в добавената стойност) на доста сектори. След пика на цените, който за повечето суровини и основни стоки е август 2022 г., се наблюдава понижението през цялата 2023-та година. Общият индекс на суровините, следени от МВФ, е с 10% надолу, индексът на енергоносителите е с 19% надолу, ключови суровини отчитат по-сериозен спад – въглищата с -23%, медта и алуминият с -16%, цинкът с -23%, зърнените храни като цяло с -21%, пшеницата с -32%, слънчогледово олио с -34%. Същевременно, в предприятията нарастват разходите за труд - между 20 и 30% ръст на възнагражденията за последните две години за повечето отрасли. Износът също се свива поради забавения растеж в целия ЕС - България има силно отворена икономика, зависима от инвестиции и търговия с основния си партньор, който са държавите именно от Съюза. Съчетано със забавянето на усвояването на средства за новия Програмен период (някои програми работят, някои изобщо не са отворили, парите са предимно по НПВУ, но само от първия транш), опасността от нова икономическа криза е реална, особено в по-малките общини.

Добавената стойност по факторни разходи се използва за оценка на номиналния размер на стопанската активност на общините, поради липсата на обхванен индикатор като брутен

вътрешен продукт, като показателят донякъде замества данните за брутната добавена стойност (БДС) на общинско ниво. Това е разликата между стойността на крайната продукция и преките разходи за производството ѝ (материали, суровини и външни услуги), като трябва да се подчертае, че в нея са включени приходите от външно финансиране – напр. кредити и средства получени по европейски проекти. Т.е. усвояването на европейски средства повишава добавената стойност в предприятията, а оттам и в общините, в които те осъществяват своята дейност.

През 2022 г. добавената стойност нараства в почти всички общини в страната, като спад има едва в 18 от 265 (през 2021 г. спадът е в 146 от общините). Още веднъж трябва да се припомни, че втората половина на 2022 г. се характеризира с висока инфлация и повишени цени, което от своя страна означава, че има разлика между номиналния и реалния ръст на общинските икономики. Общо за страната добавената стойност по факторни разходи е в размер на 93,3 млрд. лева. През 2022 г. най-голямата общинска икономика остава тази на столицата София (която е и община и област), създаваща 40,5 милиарда лева или 43,3% от добавената стойност. Челната петица се допълва от община Пловдив с 5,3 милиарда лева (8,1 млрд. за областта), община Варна с 4,4 млрд. (5,8 млрд. за областта), община Бургас с 2,3 млрд. (3,5 млрд. за областта) и Русе с 1,7 млрд. (1,9 млрд. за областта). Област Стара Загора е със 7,2 млрд. добавена стойност, като тук основен принос има енергийният център община Раднево (конфиденциални данни), тъй като самата община Стара Загора е с едва 1,5 млрд. лева. Близко до милиард лева добавена стойност е и община Плевен с 943,5 млн. лева, като в областта показателят е 1,8 млрд. или 52,7% от добавената стойност в областта се създават в областния център. Броят на общините в страната с под 100 милиона лева добавена стойност намалява на 172 спрямо 185 през 2021 г.

В община Долна Митрополия добавената стойност по факторни разходи нараства с 20% в сравнение с предишната година и достига до 91,1 млн. лева. Въпреки спада през 2021 г., в сравнение с 2019 г. се наблюдава подобрене на показателя, като добавената стойност е нараснала с 23,9%. За периода след 2011 г. нарастването е в рамките на значителните 49,7%, за което принос имат и европейските фондове. В община Долни Дъбник също има повишение на добавената стойност, която през 2022 г. достига 61,6 млн. Увеличението спрямо 2021 г. е 43,6%, а спрямо 2019 г. е 25,1%. За периода след 2011 г. обаче общината е

сред 26-те общини в страната, в които има спад на добавената стойност – тук тя намалява с -4,5%, което се дължи на известно реструктуриране на икономиката. По добавена стойност община Долна Митрополия е на 88 място от всички 265 общини, а община Долни Дъбник е на 108-мо място, което означава, че те се представят на средно към добро ниво за страната.

Сред общините в областта по отношение на добавената стойност има значително разграничение, въпреки че навсякъде се наблюдава увеличение, за разлика от 2021 г., когато в повече от половината общини има спад на показателя. След община Плевен, която е с 943,5 млн. и 27,5% ръст, се нареждат община Кнежа с 382,4 млн. и 31,3% увеличение и община Червен бряг със 122,5 млн. и 18,1% увеличение. Общините на МИГ са в групата на тези с под 100 млн. лева, но все пак със сравнително висока добавена стойност, като тук е и община Левски с 65,6 млн. и 32,3% ръст. Останалите общини в област Плевен са с много ниска добавена стойност - Гулянци с 26,6 млн. (9,7%), Никопол с 25,6 млн. (25,5%), Белене с 25,4 млн. лева (28,3%), Искър с 22,8 млн. (39%) и Пордим с 22,1 млн. (294,6%). Тук отново трябва да се отбележи като фактор промяната в отрасловата структура – например в две от най-малките общини, за периода след 2011 г. в Кнежа ръстът на добавената стойност е с 308,6% след навлизането на пазара на преработката на растителни масла, обратно – в Пордим спадът спрямо 2011 г. е -56,6%, тъй като там производствата, вкл. земеделието са с лоши показатели и почти няма инвестиции, слабо е и усвояването на европейските средства.

Размерът на добавената стойност на общините доказва и това, че в Северозападния регион, обявен за най-беден в страната, има големи териториални разлики, както и че има общини, които се развиват по-добре в сравнение с някои от южните. Община Плевен е на 8-мо място в страната по добавена стойност, т.е. доста напред, община Кнежа е на 33-то, Червен бряг на 72-ро, Долна Митрополия на 88-мо – първата стотица. Останалите общини са по-назад по добавена стойност, но все пак далече от последните – Долни Дъбник е на 108-мо място, Гулянци на 163-то, Никопол на 166-то и Белене на 167-мо, Искър е на 174-то място, а Пордим на 178-мо. Все пак, сред последните по добавена стойност с под 1 или 2 млн. са повечето общини на област Видин и област Монтана, пак на север. Тази неблагоприятна за инвестиции среда, съчетана с липсата на прилична инфраструктура като цяло пречи на развитието на всички общини в региона.

Разходите за ДМА, които са показател за инвестициите на предприятията, показват колеблив ръст в около половината общини и през 2022 г. Инвестициите в ДМА във всички сектори на икономиката общо за България са 27,522 млрд. лева, което е с 8.6% повече спрямо предишната година. Структурата на разходите за материални активи обаче се променя – най-голям обем инвестиции в ДМА има в промишлеността – 7,2 млрд. (увеличението е с 1,5% до 25,9%) и в услугите, където те са 6,1 млрд. лева (тук има намаление с 0,5% до 26,2%). Делът на селското стопанство се увеличава от 7,4% (2021 г.) на 8,4% (2022 г.), а делът на строителството намалява от 9,3% (2021 г.) на 7,4% (2022 г.). Безспорно принос към увеличаването на инвестициите в селското стопанство има и ускореното усвояване на пари от ПРСР, както и по две от направленията на НПВУ, които са предназначени за този сектор. В 124 общини инвестициите растат с по-висок от средния за страната ръст от 6,5%, спад има в 113 общини, в 11 от общините ръстът е над 100%. Донякъде това отразява и кривата в договорирането на европейските средства – в някои от общините договарянето е силно през 2021 г., в други се забързва през 2022 г., значение имат и собствените инвестиции на предприятията в различните сектори, които отново са повлияни от цените и инфлацията. Високи темпове се наблюдават в много малки общини, тъй като там обикновено базата е ниска и са нужни относително малки суми, за да се отбележи голям ръст спрямо предходна година.

В община Долна Митрополия разходите за ДМА през 2022 г. достигат 54,1 млн. лв., като се наблюдава увеличение от 152,8% в сравнение с 2021 г., когато са били 21,4 млн. По този показател общината е на 64-то място от всички 265 общини в страната, т.е. и като реален размер инвестициите са на сравнително добро ниво. В община Долни Дъбник инвестициите в ДМА са 32 млн., а увеличението спрямо 2021 г. е 74,9%, като по показателя общината е на 90-то място от 265. В областта в четири от общините има спад – община Плевен, която е с 272 млн. разходи за ДМА и е на 12-то място в страната отбелязва спад на показателя с -5,8%, община Червен бряг с 34 млн. е със спад от -3,1%, община Белене, в която предишната година инвестициите бележат огромен ръст, сега е със спад от -25,1% и на 129-то място със 17 млн. разходи за ДМА, община Никопол е на 178-мо място и 13,8 млн., като спадът е с -40%. В останалите общини на област Плевен все пак в една или друга степен се наблюдава ръст на показателя, макар че инвестициите остават сравнително ниски – в Кнежа инвестициите в ДМА са за 50 млн. (ръст от 3,3% и 68-мо място), В Левски са 27 млн. (35%

ръст и 101-во място), в Гулянци – 27 млн. (ръст от 16,9% и 97-мо място), в Искър -16 млн. (ръст от 41,6% и 130-то място) и Пордим само с 14 млн. инвестиции, но със 164,2% ръст и на 142-ро място, тъй като предишната година инвестициите за ДМА там са били едва за 5 млн. лева.

Тъй като се търси корелацията между инвестициите в ДМА и усвояването на европейските средства, ако се разгледа целия петгодишен период след 2018 г. , ще се види, че в общини с много слаби икономически резултати са правени големи инвестиции, вероятно по проекти, които са дали тласък на икономиката, но са недостатъчни за по-сериозен ръст. В по-развитите икономически общини разходите за ДМА са както по проекти, така и от вложени собствени за предприятията инвестиции, т.е. усвояването се е отразило благоприятно и е ускорило икономическото развитие. От общините в областта в периода 2018/2022 г. най-много разходи за ДМА има в община Плевен – общо 1,189 млрд. лева, като не трябва да се забравя, че тук са големите инфраструктурни проекти, както са правени и големи вложения в строителството. На второ място е община Кнежа с 251,2 млн. лева, където инвестициите в земеделието са от европейски средства, но и от изграждането на голямо предприятие за преработка, което осигурява пазар и на производителите от първичния сектор. На трето място е община Червен бряг със 179,6 млн., където също се комбинират усвояване, строителство и предприятия, община Долна Митрополия е на четвърто място със 130,9 млн. лева, където в селското стопанство и донякъде в преработката също са вложени средства по проекти, но и от собствено финансиране. Община Долни Дъбник е с 96,5 млн. лева инвестиции в ДМА и с много по-добри икономически показатели от общини, в които са вложени повече пари, но са с по-лоши икономически резултати - Гулянци е с общо 99,3 млн. инвестиции в ДМА, а Левски е с 97 млн. лева. Останалите общини са със значително по-малко общи разходи за ДМА за периода, а усвояването на евро фондовете е основна част от тези инвестиции - Белене е с 58,9 млн. лева, Искър с 55,1 млн., Никопол с 42,5 млн. и Пордим с 38,9 млн. Очевидно в двете общини на МИГ усвояването на евро фондовете води допълнителни инвестиции и оттам до известен ръст и на икономическите показатели.

Секторът на селското стопанство е водещ и структурно определящ за икономиката на община Долна Митрополия. То е с дял от 53,6% от цялата произведена продукция, 31% от нетните приходи, 32,4% от заетите и 35,2% от наетите. Земеделието има принос от 69,4%

към всички разходи за ДМА, което потвърждава казаното по-горе, че инвестициите по проекти, вкл. и по СВОМР, водят след себе си допълнителни вложения за модернизация на стопанствата. В община Долни Дъбник земеделието отново е основен отрасъл – то е с най-голям дял от 45,3% в произведената продукция, осигурява 35% от всички нетни приходи, допринася за 24,5% от заетите и 24% от наетите, както и за 47,9% от разходите за ДМА. Трябва да се каже обаче, че селското стопанство е отрасъл с ниска добавена стойност и въпреки добрите му резултати в последните две години (които, както се спомена горе се дължат на повишените цени, а не на увеличени обеми), не гарантира устойчивото развитие на територията. Тъй като икономическият профил и на двете общини е предопределен от природните условия и трудно ще се промени, необходими са по-нататъшни усилия за трансформация на структурата на икономиката – инвестиции в преработка на продукти с висока добавена стойност, внедряване и комерсиализиране на иновации, повишаване на производителността на труда, диверсификация на икономическите дейности, както и подобряване на качеството на човешкия капитал чрез образование и квалификация, вложения и в инфраструктурата и публичните услуги, които ще повлияят и на демографската криза.

СВОМР има най-голямо въздействие именно върху селското стопанство, тъй като все пак мерките, които се изпълняват са по ПРСР, макар че целта е цялостно оживяване на селските райони. И в двете общини на МИГ земеделските площи заемат много голяма част от територията – съответно 84,84% в община Долни Митрополия и 81,04% в община Долни Дъбник, при средно 54% за страната и 79,9% за област Плевен. По-голямата част от земеделския фонд се обработва активно, като по данни от Доклада за изпълнение на ПИРО, обработваемите площи в община Долна Митрополия през 2022 г. са 503 025 дка и са се увеличили значително спрямо 2013 г., когато са били 422 957 дка. По данни на ОДЗ, Плевен, в община Долни Дъбник обработваемите площи през 2022 г. са 185 797 дка, а през 2013 г. са били 196 722 дка, т.е. тук имаме значително намаление на площите, които се обработват, но делът им все пак остава висок – над 70% от целия земеделски фонд. Високият процент обработваеми земи е характерен за целия регион и заедно с подходящите климатични условия, водните и почвените ресурси, дава като резултат спецификите на земеделието, което се развива в цяла Северна България – едро земеделие, предимно зърнени и технически

култури на слети площи и обособяване на големи и много големи стопанства в растениевъдството.

В растениевъдството, по данни на ОДЗ, Плевен, в община Долна Митрополия най-разпространената отглеждана култура продължава да е пшеницата, следвана от слънчогледа и царевичата. Отглеждат се още ечемик, рапица и овес и на по-малки площи лимец, грахам и спелта, от които се правят модерните здравословни брашна. На територията развиват дейност едни от най-едрите арендатори и много големи стопанства. Справка в портала <https://landlord.bg/> показва, че от земеделските земи 440 226 дка се отдават под аренда и има 116 арендатори – местни, но и от други общини. Сред най-големите са пловдивската Агримарт ЕООД, която обработва общо 39 357 дка в общините Долна Митрополия и Гулянци; регистрираната в Плевен Агроком 2006 ООД с 28 963 дка в пак в общините Долна Митрополия и Гулянци; на същия собственик като на предишната фирма е и Агротрейд комерс ООД (Плевен) с 25 144 дка в селата Комарево, Подем и Божурица; тук е и Троя Авто ЕООД (Светлозар Дичевски), която обработва общо 213 396 дка, от които два масива съответно по 15 783 дка и 6 977 дка са в Долна Митрополия, а чрез други фирми декарите му общо са 1 059 036 в 17 общини; складовата база Слънчев дар АД също е на Дичевски. От местните производители по-едри са ЕТ Хелга - Светла Стоянова с 20 367 дка, Биотекс ЕООД с общо 15 577 дка, от които 12 694 дка са в Долна Митрополия, останалите са в община Ловеч, двете кооперации - ЗК Нов път (Ореховица) са с 11 154 дка и ЗКПТУ Златен клас-Ставерци с 19 738 дка, Пидва 02 ЕООД с 11 948 дка, ЕТ Рубин - Румен Иванов с 11 002 дка.

На територията продължава да има множество стопанства, регистрирани от физически лица. Според ОДЗ, Плевен, през 2022 г. общо 823-ма собствениците и ползвателите на земеделски земи са подали декларации и заявления по чл. 69 и чл. 70 от ППЗСПЗЗ, че обработват земеделски земи. От тях 260 са подали заявления за подпомагане, а 370 за помощи във връзка с войната в Украйна.

Местните производители, които в последните две години са получили директни субсидии или са реализирали проекти на територията на община Долна Митрополия са описани по-долу, като от физическите лица са включени само тези, които имат проекти в ИСУН.

Таблица 14 Земеделски производители на зърнени култури в община Долна Митрополия

Производител	Населено място	Култури
АГРИСЕМ ООД	с. Рибен	Зърнени и маслодайни
Агромит 2011 ЕООД	с. Ставерци	Зърнени и маслодайни
АГРО ЛЕС 88 ЕООД	с. Славовица	Зърнени и маслодайни
АГРО РУБИН ООД	с. Подем	Зърнени и маслодайни
Агро трък ЕООД	с. Гостиля	Зърнени и маслодайни, автосервиз
АГРОСЕРВИЗ КОМТРАК ООД	гр. Тръстеник	Зърнени и маслодайни, автосервиз
АГРОСТАР 2009 ЕООД	с. Ставерци	Зърнени и маслодайни
Агротрейд комерс ООД	с. Комарево	Зърнени и маслодайни
Агрофарм 2015 ЕООД	гр. Долна Митрополия	Зърнени и маслодайни
АГРО ЦВЕТ 78 ЕООД	гр. Тръстеник	Зърнени и маслодайни
АЛЕКС М ЕООД	с. Победа	Зърнени и маслодайни
АНОВ-2015 ЕООД	гр. Тръстеник	Зърнени и маслодайни
АНОВ АГРОКОМ ЕООД	гр. Тръстеник	Зърнени и маслодайни
БИСБО 2008 ЕООД	гр. Тръстеник	Зърнени и маслодайни
Биотекс ЕООД	с. Ореховица	Зърнени, лимец, ръж, етерични
Бул Арго Стар ООД	с. Славовица	Зърнени, лимец, спелта, брашно
Вилия 96 ЕООД	с. Горна Митрополия	Зърнени и маслодайни
Евамел ЕООД	с. Ореховица	Пшеница, лимец, ръж, мелница
ЕТ АГРО ПРО 2007 Адриян Горанов	гр. Долна Митрополия	Зърнени и маслодайни
ЕТ АГРОФОКУС-ТАНЯ ПЕТРОВА	гр. Долна Митрополия	Зърнени и маслодайни
ЕТ Величко Тончев Борисов	гр. Долна Митрополия	Зърнени и маслодайни
ЕТ Ганов - Пенко Величков	гр. Тръстеник	Зърнени и маслодайни
ЕТ Гергина Стоянова	с. Горна Митрополия	Зърнени и маслодайни
ЕТ Красимир Георгиев 2004	с. Рибен	Зърнени и маслодайни
ЕТ Румяна Пешкова	гр. Тръстеник	Зърнени и фуражи
ЕТ Хелга-Светла Стоянова	с. Горна Митрополия	Зърнени и маслодайни, хотел
Желев 1968 ЕООД	с. Крушовене	Зърнени и маслодайни
ЗК Нов път	с. Ореховица	Зърнени и маслодайни
ЗКПТУ Златен клас-Ставерци	с. Ставерци	Зърнени и маслодайни
ИВАНА АИ ЕООД	с. Подем	Зърнени и маслодайни
Ивапрес ЕООД	гр. Долна Митрополия	Зърнени и маслодайни
ИЛВЕ-2013 ЕООД	гр. Тръстеник	Зърнени и маслодайни
ПОДЕМ-С ЕООД	гр. Долна Митрополия	Зърнени и маслодайни
СИ КО ООД	гр. Долна Митрополия	Слънчоглед, лимец, спелта, преработка
ТРИАГРО 21 ЕООД	с. Горна Митрополия	Зърнени и маслодайни
УРКОВ ЛЮБОМИР ЕООД	гр. Тръстеник	Зърнени и маслодайни
ФРЕШ ИНВЕСТ Н ЕООД	с. Горна Митрополия	Зърнени и маслодайни
ЦЕКОВ 71 ЕООД	гр. Долна Митрополия	Зърнени и маслодайни
Човиков 75 ЕООД,	с. Крушовене	Зърнени и маслодайни

Източник регистър ДФЗ 2022/2023 г., ИСУН 2023 г.

За територията на общината през последните две години няма заявления за подпомагане по схемите за производство на плодове и зеленчуци, както и по лозаро-винарската програма.

В община Долни Дъбник основен подотрасъл на земеделието също е отглеждането на зърнени и технически култури, като културите са същите - пшеница, царевица, ръж, рапица и слънчоглед. Земята се обработва от арендатори и местни земеделци, като парцелите са относително по-малки, тъй като и землищата са с по-малка площ. Справка в портала за арендаторите в България казва, че под аренда са дадени 182 265 дка на общо 75 арендатора, като отново някои от тях са от други общини. Сред по-едрите производители на зърнени и технически култури са Агрокорект - 99 ЕООД (Плевен), които обработват 12 236 дка в общините Долни Дъбник и Искър; ЕТ Агроинвест-Боян Нечев е с 17 074 дка, а Боян 82 ООД с 21 976 дка – общо 39 050 дка на един и същи собственик в Долни Дъбник и общините Плевен и Искър; ЕТ Павлина Дилчева обработва 7 445 дка, а Дилчеви ООД още 3 326 дка – общо 10 771 дка; МАКС 2017 ЕООД е с 12 453 дка; Камелия - Васил Гетов 2 ЕООД обработва 11 895 дка и още 2 952 дка за Камелия - Васил Гетов 1 ЕООД; Боримар ЕООД е с 6 829 дка; ЧПК Агро ЕООД е 5 267 дка, има още няколко по-малки кооперации на територията. Голяма част от стопанствата отново са на физически лица.

По данни на ОДЗ, Плевен, през 2022 г. общо 375 души са подали заявления по чл. 69 и чл. 70 от ППЗСПЗЗ, че са собственици или арендатори на земеделски земи в общината. Заявленията за подпомагане по различните схеми на ПРСР за директни плащания са 140, а за получаване на помощи във връзка с войната в Украйна бенефициентите са 196.

В таблицата са описани получателите на плащания от ДФЗ за последните две години, както и производителите, реализирали проекти по ПРСР и отбелязани в ИСУН (без физическите лица, ако са получатели на директни субсидии).

Таблица 15 Земеделски производители на зърнени култури в община Долни Дъбник

Производител	Населено място	Култури
АЛМАНИЯ ЕООД	с. Горни Дъбник	Слънчоглед и зърнени култури
АГРОИНВЕСТ- Йотови ЕООД	с. Садовец	Пшеница, рапица
Агро Йотови ООД	с. Садовец	Зърнени и маслодайни
БГ СЮРПРИЗ ЕООД	гр. Долни Дъбник	рапица, пшеница, слънчоглед и царевица
БОРИМАР ЕООД	с. Градина	Зърнени и маслодайни
БОЯН 82 ЕООД	с. Садовец	Зърнени и маслодайни
ДИЛЧЕВИ ЕООД	с. Садовец	Зърнени и маслодайни
ЕТ АГРОИНВЕСТ - БОЯН НЕЧЕВ	с. Садовец	пшеница, царевица, слънчоглед
ЕТ БУЛГАР-63-Тони Тодоров	с. Горни Дъбник	Зърнени и маслодайни
ЕТ ВАСИЛЕНА-ЗДРАВКО БУЗОЛОВ	гр. Долни Дъбник	Зърнени и маслодайни, мелница

ЕТ Ганчо Петков	с. Горни Дъбник	Зърнени и маслодайни
ЕТ ИСМЕТ САЛИ-ВИРДЖИНИЯ ТАБАК-57	гр. Долни Дъбник	Зърнени култури, тютюн
ЕТ КАЛЕЙСКИ-Румен Пенков	с. Горни Дъбник	Зърнени и маслодайни
ЕТ Милена Христова 73	гр. Долни Дъбник	Зърнени и маслодайни
ЕТ ПАВЛИНА ДИЛЧЕВА	с. Садовец	Зърнени и маслодайни
ЕТ Росат - Антон Цветанов	с Петърница	Зърнени и маслодайни
ЕТ Универсум - Румен Янчев	гр. Долни Дъбник	Зърнени и маслодайни
ЗКПУ АГРОСДРУЖЕНИЕ	с. Бъркач	Зърнени и маслодайни
ЗКПУ ВИТСКА ДОЛИНА 94	с. Бъркач	Зърнени и маслодайни
Камелия- Васил Гетов 2 ЕООД	гр. Долни Дъбник	Зърнени и маслодайни
МАКС 1 ЕООД	с. Бъркач	Зърнени и маслодайни
МАКС 2017 ЕООД	с. Бъркач	Зърнени и маслодайни
Мима - Васи ЕООД	гр. Долни Дъбник	Зърнени и маслодайни
МИТКА КРЪСТЕВА ЕООД	гр. Долни Дъбник	Зърнени и маслодайни
ПАМЕЛА - В и М ЕООД	гр. Долни Дъбник	Зърнени и маслодайни
Петкови-70 ООД	гр. Долни Дъбник	Зърнени храни, пекарни за хляб
Полиленд-98 ООД	с. Горни Дъбник	Зърнени и маслодайни
Полис трейд ООД	гр. Долни Дъбник	Зърнени и маслодайни
ППК СЪГЛАСИЕ	с. Крушовица	пшеница и слънчоглед
Синс 2011 ЕООД	гр. Долни Дъбник	Зърнени и маслодайни
Транс Експрес Мирослав Гешев Нина Гешева	гр. Долни Дъбник	Зърнени и маслодайни
УНИ ТРЕЙД- МХ ООД	гр. Долни Дъбник	Зърнени и маслодайни
ЧПК АГРО ЕООД	гр. Долни Дъбник	Зърнени и маслодайни

Източник регистър ДФЗ 2022/2023 г., ИСУН 2023 г.

Освен зърнени и технически култури, в община Долни Дъбник се развива и отглеждането на плодове и зеленчуци - пипер, домати, краставици, патладжани, дини, грах, сладка царевица, зелен фасул, а от плодовете – сливи и кайсии, пъпеши и дини, като производството на дини се разраства в последните години (има проекти за засаждане или разширяване на стопанства с пъпеши и дини). Някои от производителите имат оранжерии, както и цехове за замразяване, пакетиране и преработка на продукцията. Увеличава се и отглеждането на лозя, като те се използват за правене на вино и на оцет. Най-големите лозови масиви са създадени в селата Петърница, Бъркач и Садовец. На територията на общината има и регистрирана организация на производители на зеленчуци, включително предназначени за преработка „Веджи фрост“, като целта е обща продажба на продуктите и разширяване на пазарите. Повечето производители са средни и малки, има и доста по-големи фирми, които снабдяват Лидл, Фантастико и Била. Някои от фирмите са със свързани помежду си собственици, което прави пазарният им дял доста по-голям.

Таблица 16 Производители на плодове и зеленчуци в община Долни Дъбник

Производител	Населено място	Култури
АГРИЙН ЕООД	гр. Долни Дъбник	Зеленчуци, зелен грах и фасул
АМИНА 63 ЕООД	гр. Долни Дъбник	Зеленчуци, протеинови култури
АНЕТА 10 ЕООД	гр. Долни Дъбник	Плодове и зеленчуци
БГ СЮРПРИЗ ЕООД	гр. Долни Дъбник	грах, лук, патладжани, домати
БИО АРТИСТ ЕООД (ЗП Цветомир Нечев)	с. Садовец	биологични плодове и шипки, преработка
ВАНЯ 64 ЕООД	гр. Долни Дъбник	Плодове и зеленчуци
ДАРИНА 111 ООД	с. Садовец	Домати, оранжерия
ЕТ Дини Янчев	гр. Долни Дъбник	Дини и пъпеши
ЕТ МИРЕНА 99 – Любомир Върбанов	гр. Долни Дъбник	грах, зелен боб, броколи, карфиол, домати и чушки за преработка
ЕТ РОСАТ-Антон Цветанов	с. Петърница	домати, краставици, корнишони и патладжан, пипер
ЕТ Универсум - Румен Янчев	гр. Долни Дъбник	дини и пъпеши, зеле, преработка
ЗП Анатоли Маринов	с. Горни Дъбник	моркови, зеле, дини и пъпеши; домати, краставици, корнишони и патладжан
ЗП Ангел Ангелов	с. Горни Дъбник	дини
ЗП Венета Петкова	с. Горни Дъбник	домати, краставици, корнишони и патладжан
ЗП Геновева Иванова	с. Горни Дъбник	Зеле и дини
ЗП Гергана Стоянова	с. Горни Дъбник	моркови, зеле, дини и пъпеши
ЗП Едри Методиев	с. Горни Дъбник	домати, краставици, корнишони и патладжан; моркови, зеле, дини и пъпеши; пипер
ЗП Емануил Славков	с. Крушовица	сливи
ЗП Мариана Матова	гр. Долни Дъбник	моркови, зеле, дини и пъпеши
ЗП Мартин Ангелов	с. Горни Дъбник	Домати на открито, дини
ЗП Петя Мюмюн	гр. Долни Дъбник	Домати на открито, пипер
ЗП Радослав Исаев	с. Горни Дъбник	дини, пъпеши и зеле
ЗП Румяна Йотова	с. Горни Дъбник	Домати и пипер оранжерия, домати на открито
ЗП Силвия Исаева	с. Горни Дъбник	домати, пипер и краставици
ЗП Христо Манолов	с. Садовец	Черешки биологично производство
ЙОАНА 14 ЕООД	гр. Долни Дъбник	домати, краставици, корнишони и патладжан
Полис трейд ООД	гр. Долни Дъбник	моркови, зеле, дини и пъпеши, пипер; домати и чушки за преработка
РОЗИТА 98 ООД	с. Горни Дъбник	пипер, домати, патладжани, дини, грах
ТАНИ 91 ЕООД	гр. Долни Дъбник	домати, краставици, корнишони и патладжан

Източник регистър ДФЗ 2022/2023 г., ИСУН 2023 г.

По СВОМР следва да се подпомагат по-малките и средни стопанства, които не са реализирали досега проекти на национални приеми или пък с по-малка инвестиция надграждат вече направената модернизация по реализиран по-голям проект. По мярка 4.1

на СВОМР в растениевъдния сектор са подкрепени 4 по-малки стопанства за зърнени култури, вкл. и на млад фермер, 2 стопанства за плодове и зеленчуци, като и тук едното е на млад фермер, 1 стопанство за биологично производство на шипки. Инвестициите ще имат благоприятно въздействие върху показателите на стопанствата, а оттам и върху развитието на растениевъдството в двете общини.

Животновъдството в последните пет години се развива бързо на територията на двете общини на МИГ. В този сектор работят средни и малки стопанства, като големите са промишлените ферми за птици и свине. Отглеждат се говеда, крави, овце, кози, свине и птици. Във всички населени места е развито пчеларството. И в двете общини има няколко промишлени ферми за птици, както и по-необичайни производства – калифорнийски червей, охлюви, риба и аквакултури. Някои от производителите се занимават и с преработка на продукцията си.

След 2020 г. МЗХ и Агенцията по храните (БАБХ) променят начина на регистрация на животновъдните обекти, с цел да се спрат измамите с ушни марки и получаването на субсидии за несъществуващи животни. Личните стопанства също вече влизат в отделен регистър (преди регистърът е общ за всички животновъдни обекти). В Закона за животновъдството са разграничени „ферма“ - животновъден обект, в който се отглеждат животни с цел добив на суровини и храни, с цел предлагане на пазара и „лично стопанство“ - животновъден обект, в който се отглеждат животни, с цел добив на суровини и храни за лична консумация. Обикновено в личните стопанства животните са от няколко вида и по-малко на брой. В новите регистри обаче има лични стопанства с над 100 животни, които е отбелязано, че са за продукция, т.е. за пазара, което прави критериите неясни. Регистърът на БАБХ става достъпен чак през 2023 г., като няма гаранция, че всички производители са включени в него – регистрацията продължава. По нов начин се изписва и броят животни – за някои ферми се отбелязва над или до определена бройка животни (явно това е капацитетът) и не става ясно колко има в момента.

В Долна Митрополия регистрираните ферми за говеда и крави са 23, а личните стопанства, които отглеждат същите животни са едва 4. През 2020 г. в общината са регистрирани 106 животновъдни обекта, намалението е около 4 пъти. Броят животни през 2023 г. е 1 711, при 2 658 при предишната регистрация.

Таблица 17 Ферми за ЕПЖ в община Долна Митрополия

Оператор	Населено място	Вид животни	Характеристика
ЛЮБЕСМО 88 ООД	Рибен	говедо - над 100	мляко, репродукция, Екстензивно
ЛЮДМИЛА БОРИСОВА	Комарево	говедо - 60	мляко - Екстензивно
ДАНИЕЛА ИВАНОВА	Ставерци	говедо - 16	репродукция, мляко
Николай Томов	Брегаре	говедо - 15	мляко - Екстензивно
ЮЛИЯН МАРИНОВ	Ореховица	говедо - 60	репродукция, мляко
НИКОЛАЙ ПЕЕВ	Гостиля	говедо - 30	мляко, репродукция, Екстензивно
ЕТ ИРКО - НИКОЛА ДИМИТРОВ	Подем	говедо - 400	мляко
ЦП АГРО ООД	Брегаре	говедо - 80	репродукция, мляко
КРАСИМИР КРАЧУНОВ	Брегаре	говедо - 40	мляко
ДИМИТЪР ПЕТКОВ	Гостиля	говедо - 40	мляко
КРАСИМИРА ЦАЛОВА	Брегаре	говедо - до 100	мляко - Екстензивно
Асен Митов	Тръстеник	говедо - 100	репродукция, мляко
ГАНЧО ПЕТКОВ	Тръстеник	говедо - до 30	мляко, репродукция Екстензивно
НИКОЛАЙ ИВАНОВ	Божурица	говедо - 40	репродукция, мляко
ХАРИ ЦВЕТАНОВ	Божурица	говедо - 100	мляко - Екстензивно
ЕТ ШКОДРА-Н НИКОЛАЙ ПЕТРОВ	Комарево	говедо - 100	мляко
ИВАН ХРИСТОВ	Подем	говедо - 10	мляко - Екстензивно
ПЕТЪР ТОНЧЕВ	Комарево	говедо - 80	мляко
ИВАЙЛО ПЛАМЕНОВ 2022 ЕООД	Комарево	говедо - 60	репродукция, мляко
КРАСИМИР КРЪСТЕВ	Ореховица	говедо - 10	-
Петър Маринов	Ореховица	говедо - 70	говедо - месо
ЕМИЛ САВОВ	Подем	говедо - до 50	мляко - Екстензивно
МИЛЧО ПАВЛОВ	Комарево	говедо - 120	мляко - Екстензивно

Източник Регистър на БАБХ, 2023 г.

Фермите за Дребни преживни животни (овце и кози) са само 16, личните стопанства, в които има същия вид са 14, т.е. общо 30. През 2020 г. животновъдните обекти за ДПЖ са 127. Броят регистрирани животни обаче се запазва в относително същите размери – овците са 4 400 (4 189 през 2020 г.), а козите са 1 520 (1 558 през 2020 г.). В личните стопанства има едно в гр. Тръстеник, което е декларирало над 100 броя овце за продукция. На територията има и два млекосъбирателни пункта за овче и козе мляко на ЕТ Инамар – Пламен Цонков, Катя Цонкова (гр. Долна Митрополия) и ДИМС МИЛК ЕООД (с. Крушовене), които фигурират в друг регистър за действащи млекосъбирателни пунктове.

Таблица 18 Ферми за ДПЖ в община Долна Митрополия

Оператор	Населено място	Вид животни	Характеристика
Тихомир Тодоров	Ореховица	коза - 150	коза – мляко, репродукция
МОМЧИЛ ЛУКАНОВ	Славовица	коза - 150	коза – репродукция, мляко
ДИМИТРИНА ДИМИТРОВА	Ставерци	овца - 300	овца – репродукция, мляко
Величко Цветанов	Божурица	овца - 200	овца – репродукция, мляко
КАМЕЛИЯ-ВАСИЛ ГЕТОВ 1 ЕООД	Г. Митрополия	овца - 600	овца - мляко
КРАСИМИР КРЪСТЕВ	Ореховица	овца - 300	-
Георги Бешев	Тръстеник	коза - 350	коза – репродукция, мляко
Цветанка Тодорова	Комарево	овца - 160	овца – репродукция, мляко
НИКОЛАЙ ИВАНОВ	Божурица	овца - 200 коза - 100	овца – репродукция, мляко коза – репродукция, мляко
ВЕСЕЛИН ЕЛЕНКОВ	Ставерци	овца - 180 коза - 20	овца – репродукция, мляко коза – репродукция, мляко
Мирослав Петров	Подем	овца - 60	овца - месо
Милена Асенова	Тръстеник	овца - над 100	овца – мляко, репродукция
МАРИН НИКОЛОВ	Комарево	овца - 300	овца – месо, мляко, Екстензивно овца - репродукция
АГРОТРЕЙД КОМЕРС ООД	Комарево	овца - 1500	овца - за продукция, Екстензивно
Маргарита Илиевска	Ставерци	коза - 250	коза - за продукция, Екстензивно
БОЙЧО НИКОЛОВ	Ореховица	овца - 500 коза - 500	овца - за продукция, Екстензивно коза - за продукция, Екстензивно

Източник Регистър на БАБХ, 2023 г.

В общината развиват дейност и няколко промишлени ферми за птици – в с. Ставерци е разположен един от най-големите производители на яйца и бройлери в България – „Пилигрим ГМ” ЕООД; Дитроникс ООД, с. Горна Митрополия има ферма за кокошки носачки и яйца; ЕТ Нью лайф – Валентина Йорданова, град Тръстеник отглежда промишлено патици. Отглеждат се и коне, като са регистрирани 2 ферми - ГРАФИТИ ООД в с. Рибен и СИ ВИ ДИ ЕООД в гр. Долна Митрополия. Екобиофарм, с. Подем отглеждат калифорнийски червей, а в регистъра за аквакултури и риби са отбелязани ФИШИНГ КАРП 84 ЕООД в гр. Долна Митрополия и ИВИ-М 11 ЕООД в с. Подем, и двете за шаранови риби.

Регистрираните лични стопанства са 65, в които смесено се отглеждат говеда, овце, кози и кокошки. 20 от стопанствата гледат свине, като три от тях са декларирали, че животните са над 10. В едно от стопанствата се отглеждат спортни гълъби – над 150, а в друго – над 100 зайци за продукция. Пчеларството се развива във всички населени места на общината, като регистрираните пчелини са 219, 180 от тях са с над 100 пчелни семейства.

Преработвателите на животинска продукция, освен някои от собствениците на регистрираните ферми, са и Анда 2012-Анко Петров ООД, село Комарево – преработка на месо, месни заготовки и разфасовки от свинско и птиче месо, има и фирмени магазини; Весел Крис ЕООД, село Комарево за млечни продукти от овче и козе мляко, като и двете фирми изкупуват суровината от местните производители.

В община Долни Дъбник в сектора на животновъдството се отглеждат най-много овце и по-малко говеда и кози. Фермите за говеда и крави са едва 11, а личните стопанства за същите животни са 4. През 2020 г. животновъдните обекти са били 124 с 1 528 животни, през 2023 г. животните са намалели двойно и са 735. В две от фермите гледат и биволи.

Таблица 19 Ферми за ЕПЖ в община Долни Дъбник

Оператор	Населено място	Вид животни	Характеристика
Денис Рачев	Бъркач	говедо - 60	Екстензивно
Боян 82 ООД	Садовец	говедо - 100	мляко, месо, Екстензивно
ИЛИЯН ИЛИЕВ	Долни Дъбник	говедо - 50	мляко, репродукция, Екстензивно
Миглена Иванова-Гешова	Крушовица	говедо - 80	мляко
Анатоли Гергов	Садовец	бивол - 110 говедо - 10	бивол – мляко, репродукция говедо – мляко, репродукция
НАЙДЕН ПЕШЕВ	Садовец	бивол - 50 говедо - 90	бивол – мляко, репродукция говедо – мляко, репродукция
ДИМИТЪР СТОЯНОВ	Крушовица	говедо - 120	мляко
Теефик Алиев	Долни Дъбник	говедо - 25	репродукция, мляко
МАРИН ИВАНОВ ЦЕНОВ	Крушовица	говедо - 10	месо
Петя Атанасова	Садовец	говедо - 20	репродукция, мляко
АНЕЛИЯ ЯНЕВА	Крушовица	говедо - 170	мляко, репродукция, Екстензивно

Източник Регистър на БАБХ, 2023 г

Регистрираните ферми за овце и кози в общината са само 7 (кози има само в една ферма), но животните в тях са 6 740 (овце), животни от същия вид се гледат в 5 от личните стопанства. При предишната регистрация през 2020 г. животновъдните обекти са били 180, общо с 6 028 овце и 817 кози (козите сега са 26). Прави впечатление, че овцевъдството е концентрирано в три големи стопанства, едното от които има ферма и в община Долна Митрополия и броят овце общо е 4 136 глави (КАМЕЛИЯ-ВАСИЛ ГЕТОВ 1 ЕООД).

Таблица 20 Ферми за ДПЖ в община Долни Дъбник

Оператор	Населено място	Вид животни	Характеристика
Константин Костадинов	Долни Дъбник	овца - 150	
Ахмед Гошев Асанов	Петърница	овца - 4 коза - 26	овца – мляко, репродукция коза – репродукция, мляко
Дилчеви ООД	Садовец	Овца - 100	овца - репродукция
СИЛВИЯ ЦОЦОВА	Садовец	овца - До 50	-
КАМЕЛИЯ-ВАСИЛ ГЕТОВ 1 ЕООД	Долни Дъбник	овца - 3536	овца - мляко
Емилия Стоянова	Садовец	овца - 100	овца – репродукция, мляко
ОВЦЕФЕРМА НИНОВИ ООД	Долни Дъбник	овца - 1300	овца - мляко
Галина Мирчева	Петърница	овца - 1600 ДПЖ - над 100	овца - Екстензивно ДПЖ - мляко

Източник Регистър на БАБХ, 2023 г

Личните стопанства в община Долни Дъбник са 21, в 8 от тях се гледат коне (в едното са повече и за спортни цели), в останалите смесено – свине, кокошки, крави и овце. Регистрирани ферми има и за други животни - в село Крушовица развива дейност свиневъдна ферма тип А на Натур Алимент ЕООД, а в с. Садовец Дилчеви ЕООД гледат коне заедно с овцете. Квант-2001 ООД, Долни Дъбник има люпилня за пилета и яйца, ЕСКАРГО МАКСИМА ООД , с. Крушовица е от малкото производители на охлюви. Рибовъдните стопанства са 5 - ГРАДИНА ФИШ ЕООД (гр. Долни Дъбник), МГХ ХРАНИ ЕООД (с. Садовец), ФИШ ХЪНТЪР 2016 ООД (гр. Долни Дъбник), ТРИПОД ЕООД (с. Крушовица), ТЕРА КОНСУЛТ ЦИКОВ, НИКОЛОВА И СИ-Е СД (с. Бъркач). Пчелините са 88 на брой и във всички населени места, повечето с над 100 пчелни семейства.

С преработка са животински продукти се занимават някои предприятия, които нямат собствена база за суровини. В гр. Долни Дъбник е и предприятието за месопреработка на Фреш Мийд МД - предимно за производство на саздърма и хранителни мазнини с капацитет 5-10 тона на ден. Петков Апис ЕООД е построил цех за преработка на восъчни основи, предназначени за продажба на пчелари, също в град Долни Дъбник. Сред по-големите преработватели е и Герада ГМ в с. Горни Дъбник за биологичен мед и пчелни продукти.

По СВОМР е подкрепено едно животновъдно стопанство, тъй като повечето от по-големите преработватели са предпочели националните приеми по ПРСР, които са и с по-големи бюджети, както и възможността за технологична модернизация по НПВУ. За преработвателите също има един проект по мярка 4.2, като средствата са прехвърлени към

други мерки, поради липсата на достатъчно кандидати. По същата мярка са малко и кандидатите по националните приеми и в двете общини, тъй като очевидно условията за кандидатстване затрудняват бенефициентите.

Въздействия върху икономическите резултати на територията трябва да се очакват и от проектите по мярка 6.4.1 за неземеделски дейности. Диверсификацията е важен елемент от ВОМР като целта е да се създаде алтернативна заетост извън земеделието, което е с ниска добавена стойност, както се спомена нееднократно. Подкрепят се микро- предприятия, които трудно биха получили национално финансиране за същите дейности. По СВОМР подписаните досега договори по мярката са 6, като пет от проектите са за закупуване на строителна техника с цел създаване на нови услуги. Единият проект е за предприятие за хидрогеоложко и инженерно-геоложко сондиране, но пак е за купуване на техника за строителството. Положително въздействие от проектите може да се очаква не само върху икономиката, но и върху околната среда, тъй като в 5 от проектите е предвидено използване на ВЕИ за собствени нужди. Въпреки, че туризмът е посочен сред приоритетите на Стратегията, сред бенефициентите няма туристически предприятия, няма и такива за преработка на продукти извън Приложение I или такъв в културната сфера и занаятите.

Донякъде към туризма във връзка с популяризирането на културното наследство в общината са насочени проектите по мярка 7.02 – 4 се изпълняват от читалищата и един проект е на сдружение, т. е. всички са на неправителствения сектор. Двата проекта по мярка 7.5, реализирани от общините също са свързани с туризма. Макар всички тези проекти да нямат пряка връзка с бизнеса, популяризирането на културното и природното богатство на територията може да въздейства положително и върху икономиката като косвено стимулира някои сектори – напр. ресторантьорството и хотелиерството, производството на сувенири и занаятите, но и на типични местни продукти, транспорта, търговията, развлекателния сектор, някои битови услуги и др.

6. Социални въздействия

В контекста на растежа на икономиката, социалните въздействия върху човешкия капитал са много по-дългосрочни, като се предопределят и от множество други фактори – нивото на заетост и безработицата са свързани с демографията и образованието, повишаването на доходите зависи и от държавната политика, условията за живеене няма как да се подобрят само чрез малката инфраструктура или частните услуги. Преките социални въздействия на СВOMP са резултат от икономическите мерки (4.1, 4.2 и 6.4.1) - създаването на нови работни места е задължителен индикатор, който влияе върху повишаване на заетостта и отчасти на доходите. Въздействие върху социалната сфера може да се търси и в реализацията на мерките за инвестиции в инфраструктурата, вкл. туристическа (мерките 7.2 и 7.5) – благоустройството на населените места и развитието на туризма подобряват средата за живеене на по-големи групи от населението и така допринасят за намаляването на миграцията към големите градове, като особено значение има поддръжката на образователната инфраструктура и такава, предназначена за младите хора и децата. Мярка 7.02 създава нови възможности за културна изява и развитие на творческите професии, а укрепването на местната идентичност е част от устойчивото местно развитие.

Заетостта през 2023 г. запазва нивата от предишната и коефициентът на заетост на населението между 15 и 65 години (трудоспособни) за страната е 70,7%, като повишението е минимално в сравнение спрямо 2022 г., когато е бил 70,6%. Още тогава е отбелязано, че в национален мащаб това е най-високият коефициент за последните 10 години и надвишава дори този от 2019 г. (70,1%), когато също има поставен рекорд в това отношение. Според експертите, потенциалът за растеж на заетостта е изчерпан. Въпреки декларирания от работодателите значителен недостиг на работници, липсата на ръст при заетостта през годината означава, че на пазара на труда липсва адекватна работна сила, която да запълни дефицита. И докато в годините след пандемията се говори за „прегриване“ на пазара на труда, то към края на 2023 г. тенденциите сочат по-скоро към стагнация. Безработицата остава ниска, но заедно с нея постепенно намалява и търсенето на труд, което показва сериозни структурни проблеми на работната сила спрямо икономиката.

На ниво региони заетостта бележи спад в три от регионите, а в другите три се наблюдава минимален растеж. Северозападният регион е с най-нисък коефициент на заетост от 61,7%,

като свиването е с 0,6 пункта (през 2022 г. коефициентът е 62,3%). Намаление на заетостта има и в Югоизточния регион, където свиването е в рамките на 0,1% от 68,9% на 69,8%, изненадващо и в Югозападния, където спадът е по-сериозен и е с 1,3% надолу до 74,6% от 75,9% през 2022 г. Увеличението на коефициента на заетост в Северен централен е от 68,0% през 2022 г. на 69,0% през 2023 г, в Североизточния нараства от 71,8% до 72,0%, а в Южен централен - от 68,1% до 69,4%. Както се вижда, по региони промяната не е съществена.

Ръстът на национално ниво също е относителен, тъй като свиване на заетостта има в 12 от 28-те области на страната, в останалите се наблюдава минимално увеличение с малки изключения. Най-висока остава заетостта във Варна (77%) и в София (76,5%), а с под 60% са три области – Враца, Монтана и Силистра. С коефициент над 70% са 14 от областите, но в повечето се бележи спад, като такъв има и при лидерите – в София заетостта през 2022 г. е била 78%, по-висока дори от средното за ЕС. През 2023 г. спадът е с -1,5%, най-вече в резултат на свиването на заетостта в аутсорсинг сектора и намаленото търсене на работна ръка в ИКТ. В рамките на Северозападния регион област Плевен е на първо място с коефициент на заетост 66,5% (62,7% за 2022 г.), като ръстът е сериозен и е с 3,8%. В останалите области на региона заетостта остава ниска и в повечето има спад – Ловеч с 63,7% (69,6% за 2022 г.), Видин с 60,7% (61,5%), Монтана с 57,5% (56,0%), в която има нарастване на заетостта и Враца с 57,3% (61,6% през 2022 г.).

Област Плевен е на 18-то място по заетост сред областите в страната, но е първа по процентно нарастване на заетостта. След нея са Пловдив с ръст от 3,3% (70,7% заетост), Шумен с ръст 3,7% (70,1% заетост), Сливен с 3,7% (63,7% заетост) и Смолян с 3,1% (70,8% заетост). Очевидно ръст има в области с относително ниска заетост, където все още съществуват потенциал и условия за растеж или в области с висока заетост, която се дължи на услугите. В потвърждение – в услугите през 2023 г. работят 65% от заетите, в индустрията 29,3%, а в селското, горското и рибното стопанство – едва 5,5%. Т.е. може да се очаква, че в общините със селскостопански профил заетостта ще е относително ниска. Предприемачеството остава също с малък дял в заетостта - 88,2% от работещите са наети по трудов договор, 4,3% са работодатели, 7% са самостоятелно заети без наети във фирмите си, 0,5% са неплатени семейни работници. В обществения сектор в страната работят 18,2% от наетите, но въпреки че са повече като брой в големите градове, там делът им е по-нисък, а в

по-малки общини – значително по-висок. В групата на заетите на възраст 15-64 навършени години при младите (15-29 години) коефициентът на заетост е 36,5%, а при възрастните (55-65 години) е 69,1%. Това съотношение се дължи на факта, че голяма част от младежите все още учат и не са започнали работа, а пенсионната възраст се вдига, което увеличава коефициента при втората група. И двете групи обаче отбелязват спад в заетостта спрямо предишната година. Като обобщение може да се каже, че пикът на заетостта, който съпътства икономическото оживление след пандемията е преминал и в много сектори възможностите намаляват, като търсенето на работна сила не отговаря на предлагането. За по-нататъшно разширяване на заетостта е необходимо сериозно реструктуриране на работната сила - преквалификация на възрастните, ограмотяване и усвояване на фундаментални умения в някои етнически групи, които формират основно групата на трайно безработните, повишаване на образователните резултати на учениците и студентите, които в близко бъдеще ще навлязат на пазара на труда.

НСИ все още не предлага данни за коефициента на заетост по общини за последните две години, а наличните данни са само за нефинансовите предприятия. Ако се използват данните от преброяването, ще се види, че и в двете общини на МИГ заетостта е с около 9 пункта по-ниска от тази в област Плевен (57,9%), което се дължи предимно на доминиращия дял на селското стопанство и ниското ниво на заетост в услугите. В община Долна Митрополия коефициентът е 48,2%, а в община Долни Дъбник е 48,4%. Заетостта в община Долна Митрополия се осигурява предимно от селското стопанство - 32,4% от заетите и 35,2% от наетите, промишлеността е с дялове от 18,4% заети и 22,8% наети, търговията е с 26,4% от заетите и 23,7% от наетите, а останалите сектори са с минимални дялове в работните места. В общественния сектор работят 43,1% от наетите. В община Долни Дъбник най-голям дял в заетостта има преработващата промишленост - 48,2% от заетите и 57,3% от наетите, селското стопанство е с дялове 24,5% от заетите и 24% от наетите, а търговията е едва с 15,5% от заетите и 11,9% от наетите. От наетите на трудов договор 35,2% са в общественния сектор.

Средният списъчен брой на наетите лица по трудово или служебно правоотношение в община Долна Митрополия през 2022 г. е 1810 души, като се наблюдава тенденция към намаляване на наетите не само спрямо 2021 г., но и в сравнение с началото на периода.

Трябва да се каже, че макар че броят на наетите в страната като цяло леко да се увеличава, не се наблюдава особено възстановяване спрямо 2019 г., освен в големите градове. Общините с над 20 хиляди наети са само 16 (всичките са областни центрове), общините с под 1 000 наети са 80, спрямо 82 година по-рано, а тези с под 2 000 наети са 135, или половината от всички общини. Делът на обществения сектор (хората с бюджетни заплати) се увеличава. И двата показателя означават, че бизнесът няма ресурс да наема повече работници, особено на фона на увеличените разходи за труд (заплати и осигуровки).

Таблица 21 Наети в община Долна Митрополия

	2018	2019	2020	2021	2022 г
Наети лица	1 973	1 926	1 859	1 834	1 810
Дял на наетите в обществения сектор	36,2%	38,2%	41,9%	42,1%	43,1%
Дял на наетите от населението над 15 г.	12,9	12,9	12,3	12,5	12,9

Източник НСИ, 2024 г.

Увеличаването на работещите в бюджетния сектор е дългосрочна тенденция в цялата страна, която се засилва след 2020-та – годината на пандемията. Все повече хора предпочитат „държавната“ работа, която е по-сигурна, а в последните години е и с по-високи възнаграждения. В 224 общини през 2022 г. общественият сектор дава по-висока средна заплата от частния, въпреки очакванията за голям ръст и на заплатите, давани от бизнеса. В 42 общини публичният сектор осигурява над 50% от заетостта, а само в 29 общини наетите в този сектор са под 20%. В големите градове, където има и повече администрация и публични услуги делът се колебае около 20%, а с нисък дял на наетите в публичния сектор са най-вече малки общини с много силно развита индустрия (предимно добивна и енергетика). Явно, въпреки отчетения икономически растеж, предприятията в много от общините не успяват да възстановят работните места отпреди кризата, като факторите са няколко – повишаването на МРЗ и осигуровките, както и на заплатите в публичния сектор водят до ръст на разходите за труд и в частния, който се въздържа от наемане на повече работна ръка (по-малко работници с по-високи заплати); растежът често се дължи на повишени цени, а не на повишени обеми продукция (т.е. работата практически намалява, а не се увеличава); в редица производства навлиза автоматизация и нуждата от работна ръка отпада; липсват кандидати с адекватна квалификация (в много общини хем има висока безработица, хем работодателите не могат да си намерят работници). Причина в общини

като Долна Митрополия, които са близо до областния център е и ежедневната трудова миграция – в общината през 2022 г. 42% от работещите пътуват ежедневно до гр. Плевен.

Интересно е да се проследи и показателят дял на наетите от населението над 15 г., вкл. и тези в пенсионна възраст, което показва динамиката не само на пазара на труда, но и на социалните системи – каква част от населението на практика издържа останалите. Както се вижда от данните, в общината наетите на трудов договор са едва 12,9% от населението (без децата), като показателят не се променя особено през годините. Средно за страната делът е над 50%, а под 20% е в цели 100 общини. По данни на преброяването, общо всички заети (в които влизат и наетите) са 26,3% от цялото население, което не създава особено добра демографска и трудова картина на перспективите за развитие на общината.

Средният списъчен брой на наетите лица по трудово или служебно правоотношение в община Долни Дъбник през 2022 г. възлиза на 1 754 души. Броят на наетите бележи тенденция към увеличение не само спрямо 2021 г., но и в сравнение с началото на периода. Макар че като население и територия общината е сравнително малка, броят на наетите се доближава до този в Долна Митрополия. Причината е, че в общината има по-големи предприятия от преработващата промишленост, които наемат и повече работници, като общо сред наетите (не само в нефинансовите предприятия), промишлеността е с дял от 34,9%, а в сферата на бизнеса делът е 57,3%, т.е. повече от половината.

Таблица 22 Наети в община Долни Дъбник

	2018	2019	2020	2021	2022 г
Наети лица	1 707	1 741	1 682	1 710	1 754
Дял на наетите в общественния сектор	31,3%	31,5%	33,8%	34,4%	35,2%
Дял на наетите от населението над 15 г.	19,2	19,9	19	19,9	21,4

Източник НСИ, 2024 г.

Делът на общественния сектор е по-малък в сравнение с Долна Митрополия, но и тук има тенденция към увеличаване през годините, макар и с по-бавни темпове. Особено се увеличава делът на сектор Образование, където през 2022 г., по данни на общинската администрация работят 15,9% от наетите. В община Долни Дъбник ежедневно към Плевен пътува 38,8% от работната сила. Делът на наетите спрямо населението над 15 г. е доста по-добър и е 21,4%, като се увеличава за периода. Делът общо на заетите е сходен и е 26,5%.

Безработицата през 2023 г. също се задържа почти на същите нива спрямо 2022 г. след свиването ѝ през годината на възстановяване. Като цяло безработицата спада в цялата страна за периода след 2016-та година (АЗ предлага публични данни от тази година нататък). От средата на 2021 г. коефициентът на безработица се задържа в диапазона 4%-5,6%, като е по-нисък в сравнение с периода преди пандемията. Анализите на АЗ показват, че безработицата в страната е достигнала своето естествено дъно, като тези, които могат да бъдат наети на работа са намерили работни места, а почти всички, които не успяват, трайно са преминали в групата на неактивните. Показателно, е, че въпреки високия деклариран недостиг на работници в много от секторите, останалите безработни не могат да си намерят работа – или имат неподходящи образование и умения спрямо търсенето, или са в региони, където търсенето е ниско. По тази причина в много от общините, безработицата запазва значително по-високи нива, особено в Северозапада.

Административната статистика на Агенция по заетостта отчита равнище на регистрирана безработица от 5,6% за 2023 г., което е с 0,4% повече в сравнение с предишната година. Прегледът на равнището на безработица по области показва, че то е по-ниско от общото за страната в девет области - София-град, Варна, Перник, Стара Загора, Габрово, Пловдив, София, Ямбол, Бургас. В останалите 19 области равнището е над средното за страната, като най-високите му стойности продължават да се отчитат в областите Видин (15,1%) и Монтана (12,7%) в Северозападния регион. Във Враца, Кърджали, Силистра, Смолян, Търговище и Шумен коефициентът е над 10%. В област Плевен коефициентът на безработица се повишава с 0,1% до 7,7%, като все пак е с най-ниска безработица в региона – Ловеч е с 9,5%, Враца с 10,8%, Видин и Монтана вече се каза, че са с най-висока безработица в страната. От данните се разбира, че няма особена корелация между растежа на заетостта и този на безработицата – в области с повишена заетост има и увеличение на безработните. Това се дължи на някои миграционни процеси – например 9,2% от ново регистрираните безработни преди са работили в чужбина, като за 2022 г. този дял е 6,9% (за последните години България има положителен механичен прираст – завърналите се в страната са повече от заминалите), тук фактор е и вече споменатата трудова миграция от по-малки общини към градовете, както и движението между регионите (4,5 % от безработните декларират, че са работили в друг регион предишната година). Сред новите безработни най-

голяма е групата на освободените от частния сектор, която заема дял от 62,6% и най-много са от сферата на услугите – 42,8%.

Основният фактор за увеличаване на безработицата в някои от областите и общините е образованието. Видими са много големите разлики в безработицата според образователната степен - докато при висшистите делът на търсещите работа е едва 1,9%, то при тези с основно образование е 10,7%, а сред тези с начално и по-ниско – 26,9%, или над ¼ от всички в тази група. Именно при най-ниско образование е и най-сериозното увеличение на безработицата с 2% в рамките на година. С други думи, пазарът на труда става все по-затворен за необразованите, а заетостта – все по-трудно постижима.

Все още няма данни на НСИ и за безработицата по общини за 2023 г., така че в нейното проследяване в таблицата по-долу са използвани данни от Бюрото по труда в гр. Долна Митрополия, които са изчислили коефициента спрямо активното население.

Таблица 23 Безработица в двете общини на МИГ

Коефициент на безработица в %								
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
България	8,7	7,2	6,2	5,6	7,4	5,5	5,2	5,6
Област Плевен	13,9	11,2	9,8	8,6	10,1	7,8	7,6	7,7
Долна Митрополия	20,6	15,8	12,8	10,7	13,3	8,4	20 (7,21*)	8,4*
Долни Дъбник	19,5	16,5	12,5	9,6	10,5	7,5	6,4	7,4*

Източник НСИ, *ДБТ Долна Митрополия.

Според информацията на ДБТ, регистрираните безработни лица в община Долна Митрополия към 31.12.2023 година са 465 души и са с 63 лица повече в сравнение с декември месец 2022 г., а равнището на безработица е 8,37%. Трябва да се отбележи, че за разлика от статистиката на АЗ, която отчита 20% коефициент на безработица за 2022 г., Бюрото по труда е изчислило ниво на безработица от 7,2% през 2022 г. И в двата случая безработицата в общината остава на нива над средните за областта.

Безработните жени са 240 бр. или 51,61% от безработните хора в общината. Тревожен е фактът, че 76,67% са без специалност и професия, а 63,75% са с основно или по ниско образование, което потвърждава тенденцията и на национално ниво. Безработните младежи до 29 години са 50 души, с 36 по-малко от миналата година, като 66% от тях са жени, а 86% са без специалност и професия. 56% от безработните младежи също са с основно и по-ниско

образование. Общият брой на безработните лица с престой на пазара на труда над 1 година (трайно безработни) в общината за 2023 г. е 67 души или 14,4% от всички безработни. Основната причина да останат толкова дълго без работа, е че 74,63% от тях нямат специалност и професия.

Пак по данни на ДБТ, равнището на безработица в община Долни Дъбник за 2023 г. е 7,43%, като и тук тя е на нива над средните за областта. През 2023 г. общият брой регистрирани безработни лица към 31.12.2023 г. са 243, от които 124 лица са жени и 119 лица са мъже. Почти 40% от тях са на възраст над 50 г., 56 % са с основно и по-ниско образование, а близо 12% са продължително безработни. Безработните младежи до 29 г. са 37 души – 15% от общо регистрираните безработни в общината. Без специалност и професия са 65%, а 49% от безработните младежи отново са с основно и по-ниско образование. Безработните лица с продължителност на регистрация над 1 година (трайно безработни) са 29 души (11,93%) от всички безработни лица. Безработните с престой на пазара на труда от 1 до 2 г. са 23 души (9,46%), тези с престой над 2 г. са 6 души (2,47%). Близо 62% от продължително безработните са без специалност и професия, а над 66 % - са с основно и по-ниско образование.

И в двете общини на МИГ се прилагат програми за насърчаване на заетостта, активиране на неактивните лица и адаптирането на работната сила към изисквания на пазара (предимно по ОПРЧР и проектите на АЗ по РЧР 2021-2027 г.). Според данните на ДБТ, в община Долна Митрополия общият брой на включените през 2023 г. регистрирани безработни лица по различни програми и проекти е 264 бр., които са повече в сравнение с 2022 г. – 230 бр. В община Долни Дъбник включените в програми за субсидирана заетост безработни са 193-ма души. Общите данни на АЗ обаче показват, че след приключване на програмите, голяма част от заетите по тях се връщат в редицата на безработните – над 2,2% от ново регистрираните за цялата страна са освободени именно по такива програми. Това че делът им е нисък означава само, че безработните преминават от една програма в друга и не разчитат на придобитите умения и квалификация. Работните места, осигурени по различни други проекти се оказват по-устойчиви, тъй като делът на безработните, освободени след приключването на такъв проект е едва 0,2%. По СВОМР в подписаните досега договори са заявени 30 нови работни места, които макар и малко на фона на общата безработица в

общините, вероятно ще окажат по-траен ефект върху заетостта. По принцип, проектите за подпомагане на икономиката осигуряват по-дългосрочна устойчивост на работните места – новосъздаденото работно място остава заето от един или друг работник, а често пъти разрастването на предприятието налага и наемането на още хора освен предвидените по конкретния проект.

Както е отбелязвано и преди обаче и което се доказва от последните данни на Бюрото по труда, и в двете общини на МИГ има структурни проблеми с работната сила – в община Долна Митрополия населението с основно и по-ниско образование е 37,2%, а в община Долни Дъбник е 36,2% - дялове значително по-високи от средните за страната (27,3%). Делът на неграмотните също е висок – 1,7% за община Долна Митрополия и 2,3% за община Долни Дъбник при средно за страната 1,3%. Ромското население според преброяването е 8,1% в община Долна Митрополия и 6,7% в община Долни Дъбник (при 4,4% за страната и 2,5% за област Плевен), като ромите всъщност са доста повече, тъй като част от тях се самоопределили като българи. Ако към тези фактори се добави и застаряването на населението и негативната демография е ясно, че проблемите на пазара на труда изискват по-генерално решение и въздействието на проектите по различните фондове, вкл. и чрез СВОМР, са само част от необходимите интервенции.

Заплатите и доходите също следва да се повлияят положително от усвояването на ЕСИФ, като тук обаче въздействие имат и много други фактори – на първо място административното вдигане на МРЗ, както и на възнагражденията в обществената сфера, инфлацията, която пък повишава заплатите в някои сектори като далекосъобщения, енергетика, финансови услуги – банки и застрахователи, ниската безработица и липсата на кадри, особено в големите градове. През 2022 г. средната заплата в страната е 1 879 лева за четвъртото тримесечие и 1 966 лева за годината, като е нараснала с 16,6% на годишна база. Най-голямо е увеличението в икономическите дейности „Селско, горско и рибно стопанство“ с 23,4% (което тръгва и от най-ниска база и остава сред най-ниските заплати), „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“ с 23,1%, „Образование“ с 19,7%, „Финансови и застрахователни дейности“ с 12,6%, и „Хуманно здравеопазване и социална работа“ с 11%. От секторите най-високи месечни заплати се получават в далекосъобщенията и разпространяването на информация – 4 417

лева, в енергетиката – 2 934 лева, на банките и застрахователите – 2 853 лева, държавното управление – 2 240 лева, добивната промишленост – 2 467 лева. Най-ниски са възнагражденията в туристическия сектор (хотелиерство и ресторантьорство) – 1 088 лева, строителството – 1 360 лева и селското стопанство – 1 384 лева. Както се вижда от данните, повишаването на размера и най-високите заплати в различните сектори нямат особена връзка с усвояването на европейските фондове.

Най-високата средна брутна месечна заплата на наетите в България за 2022 г. е в община Челопеч (3 398 лв.). На второ място е средната заплата в община Козлодуй (2 949 лв.), а на трето място е община Кнежа (2 813 лв.). Първите три места се заемат от общини, в които са позиционирани водещи компании от добивната индустрия, енергетиката, селското стопанство и преработката на маслодайни култури и имат пряка връзка с повишаването на цените и търсенето в тези сектори. Столична община е на четвърто място с 2 475 лв., като по заплати областните центрове изостават спрямо малките индустриални общини като Божурище, Девня, Белослав, Марица, Крумовград и др.

В област Плевен за 2022 г. средната заплата е 1 535 лева, като е нараснала с 13,9% спрямо предишната година. За обществения сектор средната месечна работна заплата в областта е 1 685 лв., а за частния е 1 295 лева. Освен в община Кнежа, относително по-висока средна заплата получават и работещите в община Плевен – 1 407 лева. Съответно в община Долна Митрополия средната заплата е 1 240 лева и е 80,8% от средната за областта и 65,9% от средната за страната, като през 2021 г. заплатите в общината са били съответно 89,99% от средната за областта и 69,7% от средната за страната, т.е. макар че имат увеличение, изостава от общия ръст на заплатите на национално ниво. В община Долни Дъбник средната заплата за 2022 г. е 1 191 лева – 77,6% от тази в областта и 63,4% от тази в страната. През 2021 г. съотношението е било 85,7% от средната заплата за областта и 66,4% от средната за страната, очевидно и тук има забавен ръст на възнагражденията спрямо общото им нарастване в страната. В останалите общини заплатите през 2022 г. са на сходно ниво, като Червен бряг е с 1 244 лева, Гулянци с 1 205 лева, Белене с 1 164 лева, Левски с 1 152 лева, Никопол с 1 147 лева, Искър с 1 126 лева и Пордим с 1 089 лева. Все пак трябва да се каже, че в повечето общини на област Плевен ръстът на средната работна в рамките на една година

е между 10% и 13%, като изключенията са само Кнежа, където ръстът е със 73,9% и Белене, където заплатите са се увеличили само с 4,7%.

В община Долна Митрополия средната заплата е нараснала с 61,5% за наблюдавания петгодишен период, като годишното увеличение варира и е най-голямо през 2019 г. (когато в цялата страна има пик на икономическите показатели и заплатите) и през 2021 г. при възстановяване от пандемията. Темпът на увеличение очевидно се забавя, като поради липсата на данни за следващите години, няма яснота дали тенденцията ще продължи.

Таблица 24 Заплати в община Долна Митрополия

	2018	2019	2020	2021	2022 г.
Средна заплата (в лв.)	768	895	985	1 124	1 240
Повишение спрямо предишната година	8,2%	16,5%	10,1%	14,1%	10,3%
Частен като дял от обществен сектор %	74,3%	77,4%	74,9%	66,3%	62,9%

Източник НСИ, 2024 г.

Заплатите в публичния сектор са по-високи от тези в частния за целия период след 2018 г., като заплатите, които плаща бизнеса са били най-големи през 2019 г., но пак не са достигали тези в общественя. Тенденцията е към все по-голям превес на заплатите в общественя сектор. През 2022 г. според данните, те са с 37,1% по-високи от тези в частния. През 2022 г. средната заплата в общественя сектор в общината е 1 570 лв., а в частния е 988 лева. През 2021 г. в общественя сектор заплатите са били 1 395 лева, а в частния - 925 лева, т.е. увеличението при общественя сектор е с 12,5%, а в частния е с 6,8%. Това кореспондира и с увеличаващия се брой наети в общественя сектор - 43,1% от всички наети, за което стана дума по-горе във връзка със заетостта.

В община Долни Дъбник заплатите също нарастват, като за периода след 2018 г. ръстът е с 39,3%, който е и сред най-ниските в областта – в повечето общини нарастването на заплатите за пет години е над 50%. В сравнение с 2021 г. обаче ръстът от 11,3% е по-висок спрямо Долна Митрополия и е най-високият ръст на заплатите в общината за целия петгодишен период, като за първи път по този показател тя се нарежда на пето място сред останалите общини в областта.

Таблица 25 Заплати в община Долни Дъбник

	2018	2019	2020	2021	2022 г.
Средна заплата (в лв.)	855	914	1 006	1 070	1 191
Повишение спрямо предишната година	9,5%	6,9%	10,1%	6,4%	11,3%
Частен като дял от обществен сектор %	103,3%	95,7%	94,8%	85,4%	88%

Източник НСИ, 2024 г.

От данните се вижда, че заплатите в частния сектор също се вдигат с около 3,5%, а тези в обществените са само с 12% по-високи. Видимо е, че бизнесът плаща по-високи заплати от държавата и общината през 2018 г., като частните заплати надвишават публичните с 3,3%. След това дялът започва да спада, но все пак е близо до 100 - 95,7% и 94,8%. Спад има през 2021 г., а през 2022 г. тенденцията отново се обръща и дялът на „частните“ заплати започва да се повишава. През 2022 г. заплатите в обществените сектор в общината са 1 291 лв., а в частния са 1 136 лв. . През 2021 г. обществените сектор е давал средна заплата от 1 182 лева, а частният от 1 010 лева. Увеличението тук е 9,2% за публичния сектор, а за частния е 12,5%. Трябва да се припомни и това, че в община Долни Дъбник наетите в обществените сектор са с по-малък дял от 35,2%, а водеща по отношение на заетостта е преработващата промишленост, в която по принцип се наемат повече хора на заплати.

Както вече се отбеляза, не може да се установи пряка връзка между усвояването на средства по програмите, вкл. и по СВОМР и нивото на заплащането не само в двете общини, но в цялата страна. Стандартът на живот се повишава, възнагражденията се вдигат, но и цените нарастват, а най-големите инвестиции са в сектори, които нямат общо с усвояването на европейски средства – енергетика, банки, мобилни оператори, администрация. Инвестиционните проекти по ПРСР са със слабо въздействие върху доходите, въпреки че то е благоприятно в по-дългосрочен план заради общото повишаване на конкурентоспособността на земеделието. По проектите се стимулира развитието на икономиката и съответно на цялата територия на МИГ.

7. Екологични въздействия

Проектите, реализирани по СВОМР, освен икономическото и социално въздействие, следва да допринасят и за подобрието на екологичните характеристики на съответната територия. Както и друг път е споменавано обаче, инвестиционните мерки на ПРСР в сравнение с другите програми имат по-слабо, косвено и дългосрочно въздействие по отношение на околната среда, тъй като екологичните мерки за земеделието у нас са програмирани най-вече чрез директните плащания. За следващия Програмен период „зелените“ мерки стават преобладаващи в Стратегическите планове за земеделие на отделните държави, съгласно „зелената сделка“, защото според ЕК, резултатите в борбата с климатичните промени досега са незадоволителни. Секторите, които не са обхванати от настоящата схема за търговия с емисии са транспортът, селското стопанство, сградите и управлението на отпадъците, като тези сектори отделят около 60% от общите емисии на ЕС. Затова през март 2023 г. Европейският парламент гласува за намаляване на емисиите от парникови газове в тези сектори с 40% до 2030 г. След масовите протести на фермерите в Европа, ЕК доста смекчава зелените си разпоредби за селското стопанство, но фокусът остава насочен към емисиите от животновъдните ферми, употребата на изкуствени торове в растениевъдството, улавяне на въглерода от почвите, пестенето на вода (напоояване) и енергия (ВЕИ) и управлението на земеделските отпадъци, опазване на биоразнообразието.

През настоящия Програмен период опазването на околната среда също е задължителен приоритет на всички Оперативни програми, вкл. ПРСР и съответно ВОМР. Специално мерките на ПРСР, реализирани по подхода, не са насочени пряко към екологията, но включват като допълнителни дейности например изграждане на ВЕИ за собствени нужди или модернизация, свързана с пестене на ресурси, вода и енергия (проекти по 4.1, 4.2 и 6.4). Общинските мерки по 7.2 за реконструкция на улици, пътища, енергийна ефективност, създаване на зелени площи имат косвено положително въздействие върху околната среда, като подобряват състоянието на въздуха (намаляват праховите частици), ограничават замърсяванията на почвите и водите. Въздействие може да има дори от проекти по мярка 7.5, когато са свързани със защитени зони и територии и популяризиране на биоразнообразието (еко-пътека). При всички случаи, тези въздействия са по-слаби заради

малките бюджети, усвоявани по проектите чрез ВОМР. По-съществени въздействия могат да се очакват при МИГ, които имат мерки по ОПОС или по ОПИК в Стратегиите си.

След увеличаването на емисиите в Европа през 2021/22 г. като реакция на възстановяването на икономиката и преодоляването на последствията от пандемията, войната в Украйна и повишените цени на енергията, по данни на Евростат, през 2023 г. вредните емисии отново започват да се свиват, като общо за Съюза са намалели с 5%. Напредъкът в ограничаването на емисиите на парникови газове варира според сектора, от който са отделени. Емисиите от производство на енергия, газ, пара са намалели с около 18% на годишна база благодарение на преминаването към повече възобновяеми източници. Общото търсене на електроенергия също е намаляло поради свиването на промишленото производство и топлото време през зимата. Нивата на емисии от транспорта, строителството и минното дело са на същото ниво като предишната година, докато емисиите от земеделието дори леко се увеличават. По намалени общи емисии България е на второ място в ЕС с -19,6%, като сме изпреварени единствено от Естония, която е намалила емисиите си с цели -27%. Всичко това обаче е за сметка на намален БВП в повечето държави или забавяне на икономическия растеж, както е у нас, силно се ограничава и потреблението на енергия.

Добрите резултати България се дължат и на втория „бум“ в изграждането на ВЕИ, който започва след 2021 г. – предимно на фотоволтаични централи. Цените на енергията у нас достигат рекордни нива и ФЕЦ генерират огромни печалби, заради ниските си производствени разходи. Първият „бум“ е в периода 2010-2012 г., когато нови мощности се инсталират ударно в следствие на понижени инвестиционни разходи и държавни политики за преференциални цени за изкупуване на енергията. Другите типове ВЕИ се развиват доста по-бавно. По-голямата част от вятърните централи са изградени до 2013 г., а основната част от ВЕЦ мощностите са построени преди 1999 г., когато на практика са били единственият възобновяем източник на електроенергия. Причината е, че за тези видове ВЕИ се изискват доста по-големи инвестиции.

Данните на АУЕР показват, че до септември 2024 г. у нас има инсталирани 11 623 броя ВЕИ, с обща мощност 6 951 MW. От тях 11 115 с мощност от 3 805 MW (54,7%) са фотоволтаични, 279 (2 380 MW) или 34% са водни, 192 (701 MW) са вятърни, а 39 (64 MW) спадат към другите възобновяеми източници (биогаз, сметищен газ, дървесина, луга). За първи път през

2022 г. слънчевата енергия измества водната като дял сред възобновяемите източници във ВЕИ микса на страната, като дялът продължава да се увеличава и през следващите две години. До септември 2024 г. за една година нови ФЕЦ са изградени в 226 от 265-те общини, като само в пет общини в страната няма нито един източник на ВЕИ. В 130 общини ВЕИ са единствено фотоволтаиците, като те са най-разпространени в Горнотракийската низина и средната част на Дунавската равнина, като равният релеф и продължителното слънчево греене през годината правят тези територии изключително подходящи за ФЕЦ.

През септември 2024 г. област Плевен е на първо място в страната по брой ВЕИ - 1 299, следвана от област Стара Загора с 839 броя и Сливен с 917. Във всички останали области ВЕИ са под 1000, на повечето места между 100 и 300. По инсталирана мощност обаче на първо място е Пазарджик с 1 337 MW, следвана от Пловдив с 855 MW, Стара Загора (679 MW) и Добрич (562. MW). Област Плевен е на 7-мо място с 259 MW инсталирана мощност, за която допринасят най-вече общините Долна Митрополия с 61 MW, Червен бряг с 58 MW и Гулянци с 55 MW. В община Плевен мощностите са 31 MW, а в останалите общини са много по-малко (под 15 MW).

Тенденцията не подминава и двете общини на МИГ, където от септември 2023 г. до същия месец през 2024 г. са изградени 49 нови фотоволтаични централи в община Долна Митрополия – от 103 те се увеличават на 152 и доста по-малко, но все пак значително количество за 1 година - 19 нови централи в община Долни Дъбник (през 2023 г. са били 95, а сега са вече 114). Трябва да се отбележи, че в справка на АУЕР се включват само тези ВЕИ, които продават ток на мрежата и имат сертификат. Източници като отделни соларни инсталации само за собствено ползване или такива за БГВ не се отчитат от агенцията.

Община Долна Митрополия е сред първите места по инсталирани ВЕИ мощности на човек в страната с 3,76 kW на човек. Средно за цялата страна се падат по 1,05 kW инсталирани ВЕИ мощности на човек, като в 84 общини тази стойност е по-висока. В община Долни Дъбник се падат по 0,8 kW на човек, а на първо място в областта е община Гулянци с 6,16 kW на човек, но и там населението е по-малко. По-големите мощности в община Долна Митрополия се дължат основно на ФЕЦ „Победа“ в едноименното село (по-голям фотоволтаичен парк) и на вятърната централа при село Байкал.

Таблица 26 ВЕИ в община Долна Митрополия

	Вид ВЕИ	Енергийни обекти	Мощност (MW)
гр. Долна Митрополия	Слънчева енергия	16	1.378815
гр. Тръстеник	Слънчева енергия	16	0.560000
с. Байкал	Слънчева енергия	5	0.320000
с. Байкал	Вятърна енергия	1	1.600000
с. Биволаре	Слънчева енергия	3	0.179070
с. Божурица	Слънчева енергия	6	0.180000
с. Брегаре	Слънчева енергия	10	0.299970
с. Горна Митрополия	Слънчева енергия	12	0.380000
с. Гостиля	Слънчева енергия	4	0.189360
с. Комарево	Слънчева енергия	16	0.480000
с. Крушовене	Слънчева енергия	19	0.569680
с. Ореховица	Слънчева енергия	6	0.179940
с. Победа	Слънчева енергия	4	50.090000
с. Подем	Слънчева енергия	12	0.420240
с. Рибен	Слънчева енергия	4	2.653000
с. Славовица	Слънчева енергия	5	1.270000
с. Ставерци	Слънчева енергия	13	0.390000
Общо		152	61.140075

Източник АУЕР, септември 2024 г.

Най-много нови фотоволтаични системи има в град Тръстеник, където предишната година са били едва 4, а сега са 16. В град Долна Митрополия новите централи са 6 (били са 10 предишната година). 4 нови централи има и в село Горна Митрополия, във всички останали населени места на общината са изградени от 1 до 3 нови. Най-много като брой са фотоволтаиците в с. Крушовене – 19 броя, а с най-голяма мощност е паркът в с. Победа. В селата Рибен и Славовица, макар и по-малко на брой от другите места, фотоволтаиците са с по-висока инсталирана мощност (явно са по-големи).

В община Долни Дъбник активността по отношение на ВЕИ е по-ниска и както се каза, новоизградените централи са 19, като от тях 5 са нови за с. Градина – сега са 8, били са 3, с. Петърница – нови 4 плюс 3 от предишната година, нови 4 централи има и в с. Горни Дъбник, където са 25, а са били 21. Във всички останали населени места са изграден по 2 нови ФЕЦ. Най-много ФЕЦ има в град Долни Дъбник – 40, те са и с най-голяма инсталирана мощност, т.е. са най-големи. От останалите населени места най-много ФЕЦ са инсталирани в с. Горни Дъбник – 25 и в с. Садовец - 27. В с. Петърница се намира едната от общо 31 за страната

централи на биогаз, а на язовир Горни Дъбник работят две водни централи - МВЕЦ Горни Дъбник (от 2006 г.) и МВЕЦ Хидромид (от 2016 г.)

Таблица 27 ВЕИ в община Долни Дъбник

	Вид ВЕИ	Енергийни обекти	Мощност (MW)
гр. Долни Дъбник	Слънчева енергия	40	4.891620
с. Горни Дъбник	Водна енергия	2	0.819000
с. Горни Дъбник	Слънчева енергия	25	0.821315
с. Градина	Слънчева енергия	8	0.195000
с. Крушовица	Слънчева енергия	4	0.120000
с. Петърница	Биогаз	1	0.150000
с. Петърница	Слънчева енергия	7	0.209680
с. Садовец	Слънчева енергия	27	0.809700
Общо		114	8.016315

Източник АУЕР, септември 2024 г.

В проектите на МИГ Долна Митрополия-Долни Дъбник по мярка 6.4.1 също се предвиждат ВЕИ - закупуване на соларно оборудване (в 4 от проектите), а в този на ЕТ Аква Консулт – Николай Христов е заявено изграждането на фотоволтаична система с мощност 2,7 kWp за собствено потребление. Тези системи не влизат в справката на АЕУР, защото са малки (соларите) или все още не продават ток на мрежата. По мерките 4.1 и 4.2 няма заявени ВЕИ, но все пак новата техника, която се купува е с по-оптимален разход на енергия и така също съдейства за намаляване на вредните емисии.

По отношение на ВЕИ от слънчева енергия трябва да се каже, че интересът към изграждането им остава много висок в цялата страна. Фотоволтаиците са вече водеща възобновяема технология у нас, като причините за това са големите печалби на този тип централи по време на енергийната криза, осигуряването на относителна автономност на производствата, вкл. в земеделието, по-ниските инвестиции спрямо други видове ВЕИ. Проблемът е, че не само у нас, но и в целия ЕС, вече се наблюдава свръх предлагане на фотоволтаична електроенергия, което през летните месеци нерядко води до нулеви или дори отрицателни цени на тока, добит по този начин и съответно до загуби на производителите. Проблемът се задълбочава и от по-високите разходи за балансиране, в случаите когато тези централи произвеждат много повече (или по-малко) от търсените количества. Новата методика на КЕВР за определяне на цените на балансиращата енергия води до разходи за балансиране на излишъци от порядъка на хиляди левове за мегават/час. По тази причина

вероятно изграждането на ВЕИ за продажба на ток ще се ограничи, като ще бъдат насърчавани тези за собствено ползване, които ще намаляват разходите за енергия.

Отново по отношение на емисиите, на територията и на двете общини на МИГ няма големи промишлени, добивни или енергийни обекти, които да излъчват вредни емисии свръх нормите, а предприятията общо взето спазват екологичното законодателство. Както и през други години, в регистъра на РИОСВ-Плевен на проверяваните за емисии обекти са включени всички бензиностанции (за летливи съединения), площадките за третиране на отпадъци и магазините с големи хладилни инсталации. От предприятията и селскостопанските обекти за 2024 г. в община Долна Митрополия се проверяват: Грос Мебел ЕООД (мебели в гр. Тръстеник), ЗП Анатоли Петров (кравеферма в с. Славовица), Анда-Анко Петров ЕТ (месопреработка в с. Комарево), Биотекс ЕООД (цепа за етерични масла в с. Ореховица), Българска захар ЕООД в Долна Митрополия, Вит АД/Октопод АД (цех за фуражи в гр. Долна Митрополия), Дитроникс ООД (производство на яйца в с. Горна Митрополия), Евамел ООД (производство на мелничарски продукти в с. Ореховица), Зенон Солар ООД (изграждане на високоволтова линия за присъединяване на ФЕЦ в с. Брегаре), Нина 94-Нина Димитрова ЕТ (месопреработка в гр. Тръстеник), Слънчев дар АД - зърнобаза в гр. Долна Митрополия, Огнеупорни глини АД (добив на инертни материали в с. Ореховица). В община Долни Дъбник два обекта на „Проучване и добив на нефт и газ“ АД докладват ежедневно в Националния регистър за изпускане и пренос на замърсители и за годишното количество на емисии. Обект на проверки, освен бензиностанциите и хладилните инсталации, са и: Василена ООД (мелница в гр. Долни Дъбник), Веда ООД (цех за производство на оцет в гр. Долни Дъбник), Винарска къща Мизия АД (гр. Долни Дъбник), Еко Дан Груп ЕООД (инсталация за биогаз в с. Петърница), Еко-С.Фърничър ЕООД (производство на мебели в с. Горни Дъбник), Мирена 99 - Любомир Василев ЕТ (сервизни услуги), ЕТ Новема – Цанко Цанев (печатница в гр. Долни Дъбник), Златен лъч АД в гр. Долни Дъбник за производство на растителни масла, В никое от изредените предприятия и ферми няма установени сериозни нарушения.

Контролът на състоянието на качеството на атмосферния въздух (КАВ), съответно нивото на концентрация на вредните вещества в приземния слой на атмосферата също се осъществява от РИОСВ – Плевен. Както вече се каза, на територията на двете общини няма

големи промишлени предприятия, а основен източник на замърсяване на въздуха потенциално са транспортът и битовото отопление през зимата, донякъде и селскостопанските дейности през лятото (особено около силозите има запрашване). Състоянието на въздуха на територията общо взето е добро. Транспортният трафик е сравнително слаб и делът му в емисиите и замърсяването е малък. Значение има състоянието на пътищата и улиците, както и възрастта на автомобилния парк. Доколкото по почти всички проекти по мярка 4.1, както и по мярка 6.4.1 ще бъде закупена нова и модерна техника – тракторите и машините са вид транспортни средства, очаква се те да осигурят по-малък разход на енергия, съответно и по-малко вредни емисии в атмосферата и да имат благоприятно въздействие върху чистотата на въздуха. Проектът на МИГ по мярка 4.2 за изграждане на нов склад към мелница също е насочен към намаляване на праховите частици, отделяни при земеделската дейност през лятото и съответно подобряване качеството на въздуха. По СВОМР не могат да се ремонтират пътищата, но проектите на общините по мярка 7.2 за ремонт на улици и площади имат допълващо въздействие към по-големите проекти на общините за по-доброто състояние на пътните настилки и намаляване на праховите частици – община Долни Дъбник е реализирала такъв проект чрез МИГ в село Садовец.

Съществен фактор за влошаване на качеството на въздуха през зимния сезон и в двете общини е използването на твърди горива за отопление на домакинствата - въглища, нафта, мазут, които излъчват серен диоксид, азотни оксиди и сажди. Общините имат стратегии за енергийна ефективност на публичните сгради, но по отношение на битовите потребители няма как да бъдат приложени мерки, освен по тяхно собствено желание. При повишаващите се цени на електроенергията и липсата на възможности за газификация, проблемът ще се задълбочава. Една от възможните дейности за превенция и намаляване на праховите замърсявания е увеличаване дела на зелените площи в населените места и интензивно залесяване. Друг начин е насърчаване на по-широкото използване на ВЕИ и в домакинствата, което пък зависи от техните финансови възможности – често те не са големи, особено в селата.

Екологичното състояние на водите също е сравнително добро. Територията на община Долна Митрополия се характеризира с много добър воден потенциал, тъй като спада към

басейна на р. Дунав и влажните зони по нея. Речната мрежа включва още реките Искър, Вит и Гостиля. Пункт за оценка качеството на водите на р. Дунав е изграден при село Байкал, който е част от международната транснационална мониторингова мрежа за река Дунав (TNMN). Резултатите от проведените анализи отговарят на изискванията за отлично/добро състояние. Водите на река Искър в частта от територията на общината отговарят на изискванията за умерено състояние. Качеството на водите на река Вит и нейните притоци се наблюдава в 21 пункта за мониторинг, разположени в 13 водни тела, като единият пункт е при село Биволаре. Измерените стойности в пункта са близки до отлично и добро състояние. На територията на общината има и 3 тела на подземни води, всички в добро състояние. При село Божурица е изградена ПСОВ, която обслужва някои от населените места от общините Плевен и Долна Митрополия. Речната мрежа на община Долни Дъбник включва реките Вит, Садовска, Беглежка, Петърнишка бара, Дъбнишка бара, както и няколко язовира, най-голям от които е язовир Горни Дъбник. На територията са разположени два мониторингови пункта за контрол - р. Вит, след с. Садовец, който отговаря на изискванията за добро състояние и язовир Горни Дъбник, също в добро състояние. Подземните водни тела в общината - 5 на брой са в добро състояние. Основните замърсявания на водите се дължат на липсата на канализация и локални пречиствателни станции в населените места. В общината няма изградена ПСОВ.

По СВОМР не са допустими ВиК проекти или такива, свързани с пречистване на водите, но по мерките 4.1,4.2. и 6.4.1. може да има благоприятно въздействие по отношение на другия голям проблем, свързан с климатичните промени и опасността от засушаване – разхищението и загубите на вода. Загубите на вода са основно по остарелите водопроводни системи на населените места, но селското стопанство също е сред най-големите потребители на вода в света. Около 70% от прясната вода се използва за земеделие, а в Европа този процент е средно 35%. У нас преди 1990 г. са построени 66 големи напоителни системи, които служат и за отводняване и над 2 000 микроязовира за напояване. Напоителните системи са почти унищожени, язовирите в голямата си част са дадени на концесия за други цели, а страната ни не успява да усвои изцяло парите за напояване през този Програмен период. Едва в последните две години се реализират няколко големи проекта на Напоителни системи АД, но проблем за стопаните са и изключително високите цени на водата, които предлага държавното предприятие. Повечето стопанства разчитат на собствени източници

и системи за напояване, като два от проектите на МИГ са свързани именно с това – по мярка 4.1 за закупуване на тръбно-ролкова напоителна система (Розита 98 ООД) и по мярка 6.4.1 на ЕТ Аква Консулт за закупуване на техника за хидро-геоложки проучвания. Тези проекти допринасят за по-оптималното използване на природните ресурси – в случая вода.

Друга голяма тема, свързана с екологията и приоритетна за политиките в сегашния, но и в следващия Програмен период са отпадъците - тяхното намаляване, предварително третиране и рециклиране, повторно използване за производство на енергия или суровина за нови стоки (кръгова икономика). По-ефективното използване на ресурсите е част от политиките на ЕС в последните 10 години. През 2020 г., в отговор на „зелената сделка“ ЕК изготвя нов план за действие, който надгражда предишния (от 2015 г.) и поставя амбициозната цел до 2030 г. 60% от битовите отпадъци, събирани от общините да се оползотворяват повторно или да се рециклират. В момента у нас се рециклират едва 11,8% от битовите отпадъци и 31,5% от общите отпадъци. Генерираните битови отпадъци през 2022 г. възлизат на 3,157 млн. тона, като в сравнение с 2021 г. нарастват с 3,24%, нарастване има и в целия ЕС. Генерираните битови отпадъци на човек от населението възлизат на 475 кг, което е с 30 кг повече на човек в сравнение с количеството за 2021 година, но под средноевропейските количества от 513 кг/човек. Страната ни има добър напредък по отношение управлението на отпадъците – намалява депонирането (което е най-евтино), закрити са всички стари сметища, над 64% от отпадъците се предават за предварително третиране в 71 регионални депа (данните са на НСИ).

И в двете общини на МИГ сметосъбирането е организирано на 100% и обхваща всички населени места. Отпадъците се извозват до Регионалното депо в община Плевен. Регионалната система за управление на отпадъците - Плевен е с капацитет 785 500 тона. Системата включва още сепарираща и компостираща инсталации, както и център за предаване на отпадъци. Община Долна Митрополия изпълнява проект „Рекултивация и закриване на старо общинско депо за отпадъци в землището на гр. Долна Митрополия“ на стойност 1 316 905.80 лв. по ОПОС. В община Долни Дъбник в процес на изпълнение е проект за биологична рекултивация на депо за твърди битови отпадъци, финансиран със собствени средства на общината. Тъй като третирането и рециклирането на отпадъците е регионално, НСИ не поддържа данни на общинско ниво за техния дял. За област Плевен

10,4% от битовите отпадъци се рециклират, което е близо до средното за страната (11,8%). В Закона за управление на отпадъците е заложена целта до 2035 г. повторната употреба и рециклирането на битови отпадъци у нас да достигне до 65%. Положителна тенденция е увеличеният дял на отпадъците, предадени за третиране – 78,8%, който е доста по-висок от средния за страната 64% за 2022 г. И в двете общини на МИГ е организирано и разделно събиране на отпадъците, което не обхваща всички населени места, но е с тенденция към разширяване на услугата. Проблем, както и в цялата страна, остава ниското ниво на разделно събиране (около 5%), което се дължи на неинформираността на населението, както и на липсата на данъчни стимули за разделното събиране. Благоприятно въздействие по отношение на отпадъците, макар и минимално, следва да се очаква от проекта на община Долни Митрополия по мярка 7.2 за поставяне на пейки и кошчета за отпадъци в някои от населените места.

НСИ отчита намаление на отпадъците от икономически дейности през 2022 г. Според данните, през годината са образувани общо 85,673 млн. тона отпадъци от икономическата дейност, които намаляват с 23% в сравнение с 2021 г. Делът на рециклиране и повторна употреба е по-висок, тъй като става дума за частни инвестиции. По данни на Евростат, напредък има по отношение на кръговостта на икономиката, като в България тя е с дял от 4,9%, при средно за ЕС 11,7%. След нас са Гърция (3,4%), Португалия (2,5%), Кипър (2,8%), Ирландия (2%), Литва (4%), Румъния (1,4%), Финландия (2%), Люксембург (3,8%). Частните инвестиции в България в секторите, имащи значение за кръговата икономика, се оценяват на около 0,18 % от БВП и са над средното равнище в ЕС, което е 0,12%. По данни на Българската стопанска камара, рециклиращата индустрия у нас се развива много добре, но е предимно в сферата на суровините - доставяме около 16% от мед-та в Европа и 8% от оловото (от акумулатори), над 30 предприятия рециклират и обработват пластмаса. Разполагаме с 2 завода за рециклиране на стъкло, както и с 2 предприятия за рециклиране на хартия. Предприятията, които използват отпадъци за повторно производство на продукти все още са много малко. Проблем е липсващата информационна инфраструктура – отпадъците от едно производство да бъдат използвани в друго, тъй като фирмите не разполагат с официални данни откъде биха могли да си набавят необходимия им отпадък като суровина и често пъти или употребяват собствените си отпадъчни продукти или внасят такива от чужбина. Кръговост има в сферата на хартията, стъклото и текстила. Кръговостта

в селското стопанство е много ниска и засега обхваща предимно производството на енергия от отпадъци, както и производство на тор и компостиране на биологични отпадъци, но все още в много малък мащаб. От проектите на МИГ няма такъв, свързан с управление или повторно използване на отпадъците от производството. Дейности, свързани с управление на отпадъците не са предвидени в ПРСР и СВОМР през този период (освен като допълнителни, свързани например с ВЕИ), но в новите мерки на ПОС, допустими по СВОМР за провеждане на информационни кампании, едната тема е именно повишаване културата на населението относно отпадъците, вкл. разделното събиране, рециклирането и кръговата икономика.

По отношение опазване на биоразнообразието, тъй като в Стратегията на МИГ няма мерки по ОПОС, проектите нямат и пряко въздействие. Всички проекти, свързани с намаляването на емисии и опазване на компонентите на околната среда обаче имат дългосрочно благоприятно въздействие и върху видовете и биоразнообразието на територията. Косвено положително въздействие има и проектът на община Долни Дъбник по мярка 7.5 за изграждане на екопътека по поречието на р. Вит, на територията на Защитена Зона „Студенец“. Макар и замислена като туристическа атракция, еко-пътеката ще популяризира биоразнообразието и ще повиши информираността на населението и туристите относно опазването на природата.

Косвено положително въздействие ще имат и проектите за обучение по мярка 1.3, тъй като са свързани с развитието на биологичното земеделие и използването на иновативни решения за растителна защита (т.е. ще намалят употребата на химия) и съответно ще повишат познанията на стопаните, но отчасти и на населението по тази тема.

8. Въздействие по проекти - Таблица

Проект	Бенефициент	Одобрена БФП	Иновации/ нови услуги/ модернизация	Работни места/ социални въздействия	Мерки за опазване на околната среда/ Биологично производство
BG06RDNP001-19.304 МИГ Долна Митрополия - Долни Дъбник Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства”					
Закупуване на специализирана земеделска техника за съхранение на зърнено-житни и маслодайни култури	ЕТ ГЕРГИНА СТОЯНОВА	68 453,00	Модернизация: закупуване на нова техника - колесен трактор	1	Тракторът е от ново поколение и ще намали вредните емисии
Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по-ефективно използване на ресурсите в земеделското стопанство на млад фермер	Александър Петров	83 880,00	Модернизация: закупуване на нова техника – Трактор, Допълнително оборудване за Трактор, Плуг	1	Новата техника ще спести енергия и ще ограничи излъчването на вредни емисии
Въвеждане на нова екологична технология за отглеждане на зеленчуци, чрез закупуване на тръбно-ролкова поливна система за напояване в землището на с. Горни Дъбник	РОЗИТА - 98 ООД	74 475,00	Модернизация: закупуване на нова техника – Тръбно-ролкова поливна система, Дизелов помпен агрегат	1	Повишаване на ресурсната ефективност, намален разход на енергия и вода
Модернизирани на стопанството на Ивапрес ЕООД, чрез закупуване на земеделска техника	ИВАПРЕС ЕООД	16 428,72	Модернизация: закупуване на нова техника – Торачка	1	По-ефективно използване на ресурсите
Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по-ефективно използване на ресурсите при отглеждането на овощна градина на млад фермер	ЗП Христо Манолов	89 064,00	Модернизация - кандидатът ще закупи нова техника – Трактор, Допълнително оборудване за Трактор, ремарке	1	Повишаване на ресурсната ефективност, намален риск при работа и намален разход на енергия
Повишаване конкурентоспособността на земеделско стопанство, част от територията на МИГ Долна Митрополия-Долни Дъбник	ЗП Цветомир Василев Нечев	74 400,00	Модернизация: Закупуване на машини за отглеждане и бране на шипка	1	Биологично производство, подобряване на ресурсната ефективност
BG06RDNP001-19.779 МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“					
Повишаване конкурентоспособността на животновъдно стопанство, находящо се в с. Комарево- част от територията на МИГ Долна Митрополия -Долни Дъбник	ЗП Петър Кръстев Тончев	74 985.37	Модернизация – закупуване на Доилна зала и вертикално фуражо раздаващо ремарке	1	По-ефективно използване на ресурсите

Закупуване на земеделска техника	ПОДЕМ-С ЕООД	24 129.68	Модернизация – закупуване на дисков култиватор	1	По-ефективно използване на ресурсите
BG06RDNP001-19.310 МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти”					
ИЗГРАЖДАНЕ НА СКЛАД КЪМ МЕЛНИЦА ЗА ЦАРЕВИЧЕН ГРИС В УПИ V-138, КВ.149, ГР. ДОЛНИ ДЪБНИК	ИЗИ ТАНК - ПЛЕВЕН ЕООД	99 982,74	Модернизация: изграждане на нов склад	3	Опазване на околната среда, намаляване на прах и замърсявания
BG06RDNP001-19.314 МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 6.4.1 „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“					
Подкрепа на местния бизнес, чрез инвестиции в специализирани строителни услуги от ДЖОМАН ЕООД	ДЖОМАН ЕООД	111 600,00	Модернизация: закупуване на нова техника - багер Нови услуги	3	ВЕИ: Соларно оборудване
Създаване на нов бизнес в областта на специализираните строителни дейности от „С.Б. - БОГДАНОВ“ ЕООД	С.Б. БОГДАНОВ ЕООД	111 067,50	Модернизация: закупуване на ново оборудване Нови услуги	3	ВЕИ: Соларно оборудване
Създаване на добавена стойност на местния бизнес, чрез инвестиции в специализирани строителни услуги от „МАРИЯ 777“ ЕООД	МАРИЯ 777 ЕООД	92 878,74	Модернизация: закупуване на нова техника - багер Нови услуги	3	ВЕИ: Соларно оборудване за захранване на осветление
Разнообразяване на стопанската дейност на Екотекстил ЮТ ЕООД, чрез инвестиции в специализирана строителна техника	ЕКОТЕКСТИЛ ЮТ ЕООД	110 781.00	Закупуване на нова техника с цел предоставяне на нова услуга	3	ВЕИ: Соларно оборудване
Закупуване на сонда и внедряване на фотоволтаична система за собствени нужди с цел предоставяне на услуги за хидрогеоложко и инженерно-геоложко сондиране	ЕТ Аква Консулт – Николай Христов	110 247.64	Подпомагане на научно изследователска дейност, включване на нова услуга – хидрогеоложко сондиране	4	ВЕИ: изграждане на фотоволтаична система с мощност 2,7 kWp за собствено потребление
BG06RDNP001-19.792 МИГ Долна Митрополия - Долни Дъбник, Мярка 6.4.1. "Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности"					
Постигане на устойчиво развитие, чрез въвеждане на нови бизнес услуги в дейността на ДЖОМАН ЕООД	ДЖОМАН ЕООД	112 125.00	Модернизация – закупуване на нова техника за полагане на асфалт - нова услуга	3	Нова техника, щадяща околната среда
BG06RDNP001-19.278 МИГ Долна Митрополия - Долни Дъбник Мярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“					
Изграждане на спортна площадка в село Крушовица	Община Долни Дъбник	109 362,89	Нови услуги за населението	Подобряване средата за живеене	Активен начин на живот и подобряване на здравето

Реконструкция и рехабилитация на площад и прилежащите му улици в село Садовец	Община Долни Дъбник	105 690,28	Благоустройство на населено място	Подобряване средата за живеене	Намаляване на ФПЧ и замърсяването
Изграждане на комбинирана мултифункционална спортна площадка в град Тръстеник, община Долна Митрополия	Община Долна Митрополия	99 393,72	Нови услуги	Подобряване средата за живеене	Активен начин на живот и подобряване на здравето
Изграждане на спортни площадки за стрийт фитнес в с. Биволаре, с. Комарево, с. Божурица и с. Байкал, община Долна Митрополия	Община Долна Митрополия	115 878.00	Благоустройство на 4 населени места	Подобряване средата за живеене	Активен начин на живот и подобряване на здравето
Изграждане на детски площадки в с. Горна Митрополия, с. Подем, с. Брегаре и с. Рибен, община Долна Митрополия	Община Долна Митрополия	235 020.00	Благоустройство на 4 населени места	Подобряване средата за живеене	Активен начин на живот и подобряване на здравето
Изграждане на тенис корт в град. Долна Митрополия, община Долна Митрополия	Община Долна Митрополия	87 181.17	Благоустройство на населено място	Подобряване средата за живеене	Активен начин на живот и подобряване на здравето
Реконструкция на спортна площадка на Основно училище „Св. Св. Кирил и Методий“ - с. Горни Дъбник	Община Долни Дъбник	145 169.82	Подобряване на образователна инфраструктура	Образование и спорт	Активен начин на живот и подобряване на здравето на децата
BG06RDNP001-19.799 МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“					
Доставка и монтаж на елементи на градската среда – пейки и кошчета за отпадъци в населени места от територията на община Долна Митрополия	Община Долна Митрополия	37 750.00	Благоустройство на населени места в общината	Подобряване средата за живеене и отдиш	Управление и намаляване на отпадъците
BG06RDNP001-19.360 МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 7.5. „Инвестиции за публично ползване в инфраструктура, туристическа инфраструктура и малка по мащаб туристическа инфраструктура“					
Два прекратени проекта	-	-	-	-	-
BG06RDNP001-19.724 МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 7.5. „Инвестиции за публично ползване в инфраструктура, туристическа инфраструктура и малка по мащаб туристическа инфраструктура“					
„Изграждане на съоръжение за туристическа атракция – макет на хипотетична възстановка на археологически обект „Римска крайпътна станция Ад Пута“ в с. Рибен	Община Долна Митрополия	149 971.70	Изграждане на туристическа атракция - макет на археологически обект „Римска крайпътна станция Ад Пута“; иновация	Развитие на туризма, подобряване на средата за отдиш	Активен начин на живот

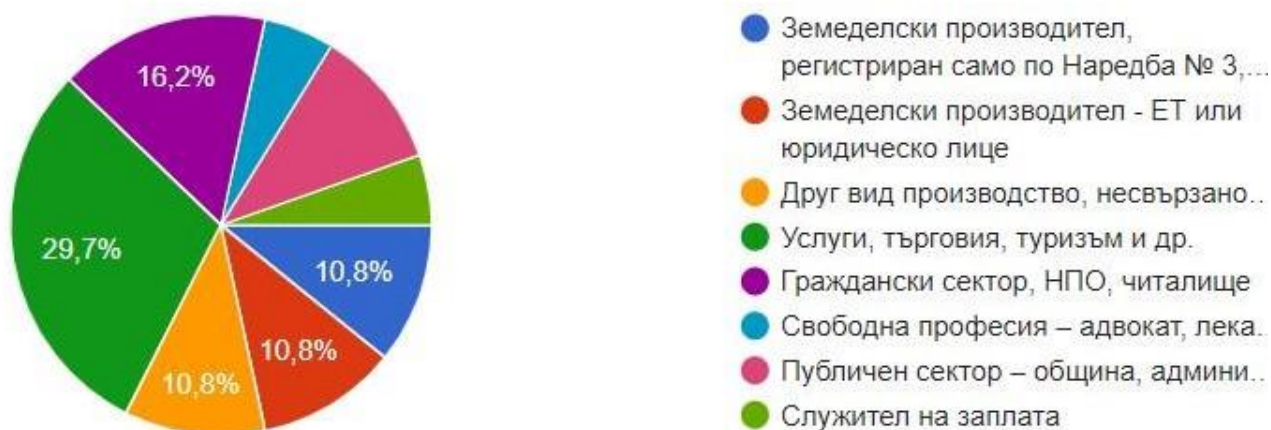
Изграждане екопътека при село Садовец	Община Долни Дъбник	131 475.49	Изграждане на екопътека по поречието на р. Вит, на територията на Защитена Зона „Студенец“	Развитие на туризма, условия за отдиш	Активен начин на живот; популяризиране на биоразнообразието
BG06RDNP001-19.457 МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 7.02. „Стимулиране на местното развитие и активността на територията на МИГ чрез популяризиране на културно-историческото материално и нематериално наследство и спорта“					
Популяризиране на нематериалното културно наследство на банатските българи от село Гостиля	НЧ Г. С. РАКОВСКИ 1927	24 992,18	Иновативни събития, изработка на алманах, кулинарен туризъм	Опазване на местната идентичност	
Популяризиране на нематериалното културно наследство на славоните от село Горна Митрополия	НЧ ИСКРА 1923	24 998,40	Закупуване на техника Иновативни събития	Опазване на местната идентичност	
Съхранение на културно-историческото наследство през погледа на дигиталните деца	РОБОТИК СЛАБ АКАДЕМИ Сдружение	21 949,00	Дигитализация, иновация	STEAMS пространство	
BG06RDNP001-19.798 МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 7.02. „Стимулиране на местното развитие и активността на територията на МИГ чрез популяризиране на културно-историческото материално и нематериално наследство и спорта“					
Съхранение на нематериалното културно наследство, вплетено в народните носии от територията на село Ореховица	НЧ ОТЕЦ ПАИСИЙ 1910	13 476.00	Закупуване на носии за самодейните състави на читалището, събития	Опазване на местната идентичност	
Популяризиране на историческото антично наследство от територията на село Рибен	НЧ Харалампи Георгиев 1915	24 952.80	Иновация - провеждане на интерактивни уроци по антична история	Опазване на местната идентичност	
BG06RDNP001-19.524 МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник Мярка 1.3 „Краткосрочен обмен на опит в управлението на земеделски и горски стопанства и посещения на земеделски и горски стопанства“					
Биологично земеделие - мониторинг и биологична борба с болести по тиквите	Иновативни практики	14 000,00	Иновативни решения за растителна защита	обучение	Биологично земеделие
Биологично земеделие - мониторинг и биологична борба с болести по конопа	Иновативни практики	14 000,00	Иновативни решения за растителна защита	обучение	Биологично земеделие
Биологично земеделие - мониторинг и биологична борба с неприятели по конопа	Иновативни практики	14 000,00	Иновативни решения за растителна защита	обучение	Биологично земеделие
Биологично земеделие - мониторинг и биологична борба с болести по тиквите	Иновативни практики	14 000,00	Иновативни решения за растителна защита	обучение	Биологично земеделие
Биологично земеделие - мониторинг и биологична борба с неприятели по конопа	Иновативни практики	14 000,00	Иновативни решения за растителна защита	обучение	Биологично земеделие

9. Резултати от анкетно проучване

Анкетното проучване е проведено онлайн на сайта на МИГ през септември 2024 г. Неговата цел е да измери удовлетворението и оценките на местната общност от прилагането на СВОМР на територията. Такава анкета се провежда ежегодно от МИГ заедно с анализа на въздействието. Информацията за анкетираните показва, че са обхванати всички заинтересовани страни и жителите на двете общини на МИГ. Участниците са от различни възрастови групи, пол и с образователна степен, за да се гарантира известна обективност на изследването. Анкетата няма претенции за представителност.

Информация за анкетираните:

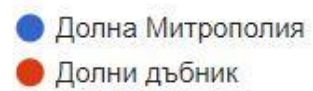
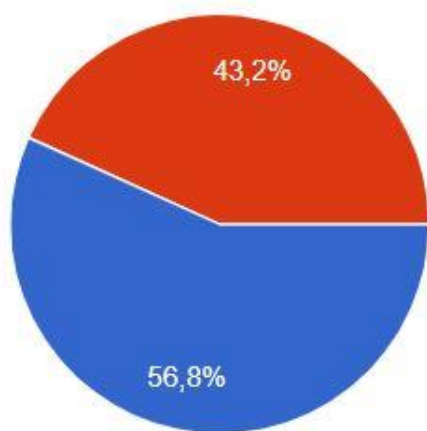
Заинтересовани страни



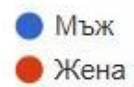
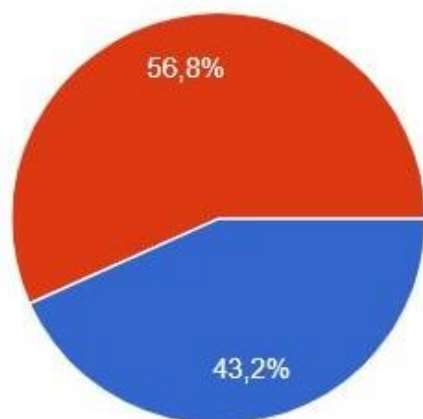
Земеделските производители са 21,6% от участниците – по 10,8% физически и юридически лица. С друг вид производство се занимават общо 10,8, а с услуги, търговия или туризъм – 29,7%. Гражданският сектор (НПО и читалища) са представени с 16,2%, а публичния сектор – община или администрация с 10,8%. Свободните професии са 5,4% от участниците, а служителите на заплата са също 5,4%.

По-голямата част от далите отговор са от община Долна Митрополия (56,8%) и от община Долни Дъбник са 43,2%. Мъжете са малко повече от жените, във възрастовите групи преобладават тези с висше образование.

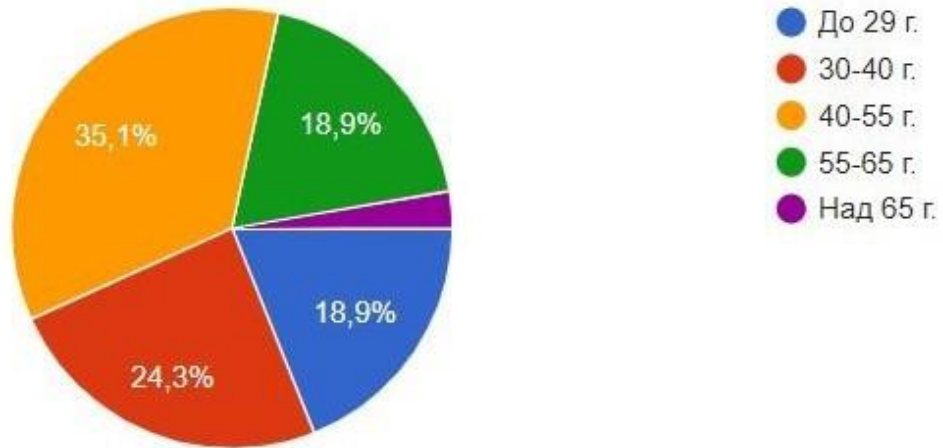
Община



Пол



Възраст



Образование



Въпроси

1. Как преценявате икономическото развитие на вашата община в последните няколко години?



Първите два въпроса са за оценка на икономическата ситуация на територията и на приноса на СВОМР към икономическото развитие. Както се вижда, хората са предимно оптимистично настроени – 40,5% смятат, че икономиката се развива много добре, вкл. бизнеса. Други 48,6% дават средна към добра оценка и казват, че е по-добре от преди. Че развитието е средно и в някои сфери е по-зле в сравнение с преди са отговорили 8,1%. Негативните оценки са 2,7%

2. Според вас Стратегията за ВОМР има ли положително въздействие върху икономиката?



Очевидно местната общност оценява въздействието на СВОМР върху икономическите резултати като изключително благоприятни – 54,1% са отговорили, че проектите по Стратегията влияят положително върху цялостното икономическо развитие на територията. Други 35,1% смятат, че въздействие има само върху сферите, в които се реализират проекти и се усвояват средства. Тъй като тези сфери са селското стопанство, преработката и други икономически дейности, може да се каже, че оценката за въздействието върху голяма част от икономиката също е добра. Разбира се, територията продължава да има икономически проблеми, както се видя и от данните, изложени в анализа и да се развива в неблагоприятна среда. Но няма как всички те да бъдат решени само с инвестиции по проекти, не само по СВОМР, но и по други програми, тъй като развитието зависи и от други фактори. Все пак, трябва да се отбележи, че средствата вложени в стопанствата и предприятията в двете общини допринасят значително за техния напредък. Затова и тези, които са казали, че икономиката се развива и без СВОМР и проектите са сравнително малко - 8,1%. Негативна оценка – че няма никакви промени и развитие са дали едва 2,7% от запитаните.

3.Как преценявате социалното развитие на вашата община в последните години (заплати, работни места, социални услуги, интеграция на уязвимите групи, здравеопазване, образование и др.)?



Следващите въпроси са за социалното въздействие, като в първия хората оценяват общото социално развитие на своите общини. Отново голяма част – 48,6% отговарят, че хората живеят по-добре отпреди, но все пак оценките са по-умерени в сравнение с тези за икономиката. 32,4% от анкетираните смятат, че развитието е средно – има работни места,

но не достатъчно, заплатите са по-ниски от тези в големите градове и младите напускат, което отговаря и на данните. Както вече се каза нееднократно, основен проблем в Северозапада е демографията – застаряването, намаляване на населението, по-ниско образователно ниво, което води и до по-малки инвестиции в региона, наред с другите причини. Затова и 16,2% от респондентите са казали, че част от населението живее по-зле от преди и има много нерешени проблеми в това отношение. Все пак, тези с напълно негативна оценка – че животът е станал по-лош, са едва 2,7%

4. Според вас, Стратегията за ВОМР има ли положително въздействие върху социалната сфера?



Както се вижда, оценката за социалните въздействия на СВОМР също са предимно положителни. 54,1% от анкетираните отговарят, че проектите по Стратегията подобряват живота на хората като цяло. Забележително е, че тук няма негативни оценки и никой не смята, че хората живеят по-зле. Делът на отговорилите, че въздействието е частично и че по проектите се създават само работни места е 29,7%. Новите работни места са задължителен индикатор по проектите, така че това е сред видимите въздействия, безработицата е относително по-ниска в сравнение с предишни периоди, така че подобна оценка е очаквана. Че животът се подобрява само за тези, които участват в проектите е мнението на 16,2% от участниците. Вероятно се има предвид, че те са и с по-високи доходи, по-добър стандарт на живот и по-големи възможности, независимо дали са бенефициенти или са ангажирани в проектите по друг начин – напр. наети са на работа или са им създадени по-добри условия за развитие.

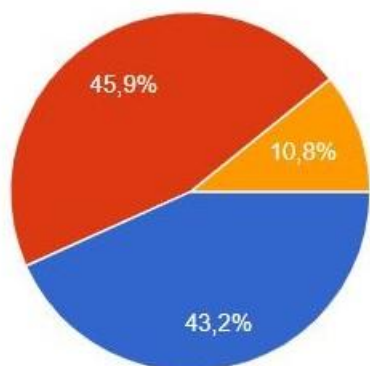
5.Как преценявате развитието на населените места в общината през последните години – улици, пътища, канализация, обществени сгради, озеленяване, условия за спорт и др.?



Подобряването на инфраструктурата, особено в малките населени места е сред най-видимите резултати не само по Стратегиите за ВОМР, но и от всички проекти, реализирани от общините в страната. За двата програмни периода със средствата на една или друга програма, са ремонтирани пътища, канализация, водопроводи, улици и площади, училища, спортни съоръжения и т.н. Това са и спешните и належащи нужди в много райони, където инфраструктурата не е пипана от повече от 50 години. Хората не са наясно по коя точно програма е ремонтиран техния площад или парк, но все пак виждат, че условията за живот се подобряват. Затова и положителни оценки дават 36,1% от анкетиранияте. Трябва да се каже, че подобен въпрос задаван в анкетите на МИГ винаги е с преобладаващо положителни отговори. Тук голямата част (62,2%) от отговарящите са казали, че средата за живеене се подобрява, но развитието е средно, защото остават много нерешени проблеми. Това е съвсем обективна оценка, защото каквито и средства да се изливат в общините за ремонти и поддръжка на инфраструктурата, част от нея остава в лошо състояние, като това е характерно предимно за Северозападния регион, където са и общините на МИГ. Освен липсата на добри пътища, тук се има предвид и състоянието на улици и тротоари, липсата на канализация, лошото водоснабдяване на места – неща, които изискват огромна инвестиция. Въпреки всичко, тъй като общините реализират мащабни проекти в последните

години, тук негативни оценки няма, а едва 2,7% от хората мислят, че няма никакво подобрене

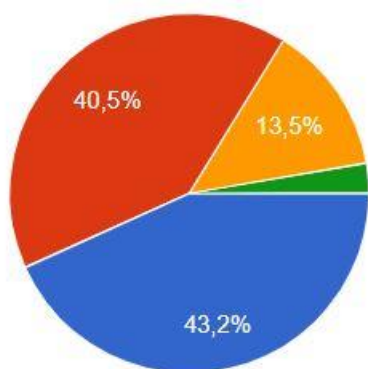
6. Според вас, Стратегията за ВОМР има ли положително въздействие върху развитието на населените места?



- Да, облагородяват се, стават по-добро място за живеене
- Да, но само там, където има реализирани проекти за ремонт на улици и площади, или обществени с...
- Да, но повечето населени места имат по-сериозни проблеми – няма канализация и пътища, няма услуги...
- Няма такова въздействие, селата пустеят, градовете се развиват и бе...

Приносът на СВОМР към подобрието на инфраструктурата е оценен положително – 43,5% от анкетираните отговарят, че населените места се облагородяват и стават по-добро място за живеене вследствие на проектите по СВОМР. Съвсем обективно, други 45,9% са преценили, че само там, където се реализират проекти има и подобрене. Това кореспондира и с отговорите на 10,8%, че в населените места има и по-сериозни проблеми – няма канализация и пътища, липсват основни услуги. Тук няма негативни оценки, което означава, че въздействието на СВОМР в това отношение е видимо.

7. Как преценявате развитието на територията в сферата на екологията и опазването на околната среда?



- Положително, все повече се пази природата, въздухът, почвите и водите стават по-чисти, а хората по...
- Средно, прави се доста за въздуха, енергията, отпадъците, но не е достатъчно за чиста околна среда
- Средно, много се говори по въпроса, но малко се прави
- Отрицателно, бизнесът и хората продължават да унищожават и замъ...

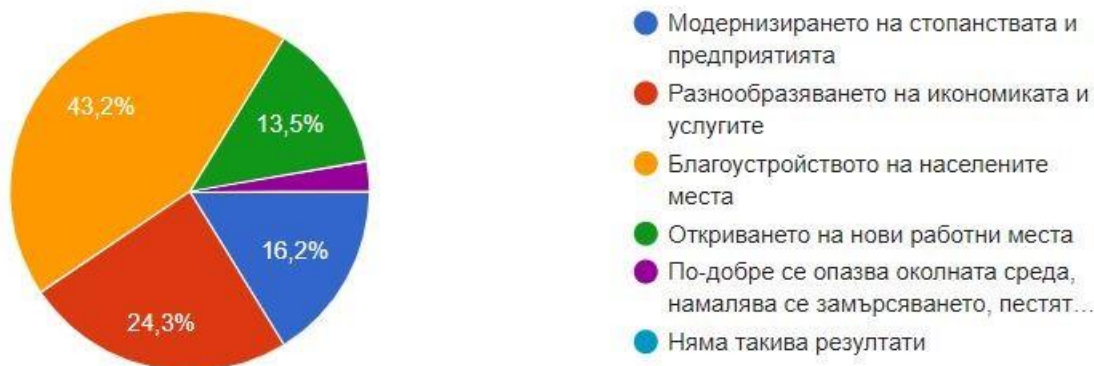
Въпросът за екологията винаги е щекотлив, особено напоследък около ограниченията, които се налагат вследствие на европейското законодателство и „зелената сделка“. През годините обаче, може да се наблюдава тенденция, че въпреки първоначалната съпротива и негативизъм, все повече се оценяват ползите от живеенето в по-екологични условия. Затова и тук 43,5% от отговорите са, че все повече се пази природата, въздухът, почвите и водите стават по-чисти, но и че хората са по-отговорни по тази тема. Мнението на 40,5% от респондентите е, че се прави доста за въздуха, енергията, отпадъците, но не е достатъчно за чиста околна среда. Може да се каже, че и това е относително обективно на фона на замърсяванията от битовото отопление през зимата и липсата на алтернативи, от остарелия транспортен парк и разбитите пътища, горските пожари. На територията на МИГ няма големи промишлени предприятия-замърсители, но хората отбелязват това, което виждат или чуват лично. Затова и 13,5% смятат, че много се говори, но малко се прави по въпроса. Все пак само 2,7% от анкетираните не виждат никаква промяна и са казали, че хората продължават да унищожават природата.

8. Според вас, Стратегията за ВОМР има ли положително въздействие за опазването на околната среда?



Въздействието на СВОМР върху екологията е оценено предимно положително. Повече от половината анкетирани (51,4%) смятат, че всички проекти по Стратегията са съобразени с екологичните норми, но и имат положително влияние и върху съзнанието на хората. Друга част от отговорите – 35,1% казва, че проектите влияят частично - някои фирми изграждат ВЕИ и въвеждат чисти технологии за производство, но са малко на фона на останалите. 13,5% се опасяват, че новите зелени практики са с неясен ефект в дългосрочен план.

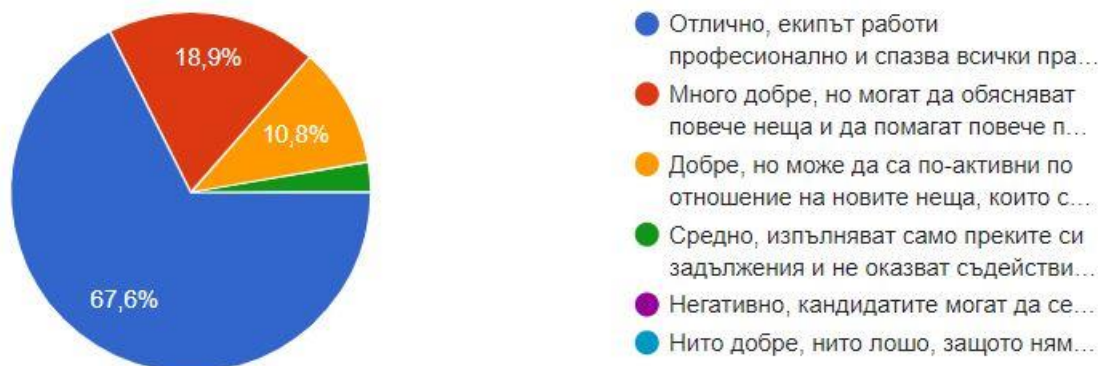
9. Какви според вас са най-видимите резултати от прилагането на Стратегията?



Този въпрос се задава регулярно, тъй като по СВОМР се реализират различни проекти и целта е да се види в кои сфери местната общност вижда и смята, че те са най-ефективни. Както се вижда, отговорите съответстват на казаното и преди – най-видими са резултатите по отношение благоустрояването на населените места (43,2%), те засягат и най-много хора, а и са сред основните проблеми. На второ място с 24,3% е поставено разнообразяването на икономиката и услугите, а на трето с 16,2% - модернизирането на стопанства и предприятия. Тези оценки също са обективни до голяма степен – услугите ползват повече хора, новите дейности се виждат. Колкото до модернизацията в селското стопанство, трябва да се припомни, че на територията има големи стопанства, които въвеждат непрекъснато иновации и нови технологии по големи проекти, затова и приносът на СВОМР е оценен като по-малък. Той обаче е изключително важен за по-малките производители. 13,5% смятат, че откриването на нови работни места по проектите на СВОМР е най-видимото въздействие. Малка част от отговорите (2,7%) виждат въздействия върху околната среда. Трябва да се отбележи, че никой не е отговорил, че няма такива въздействия, т.е. няма отрицателни оценки.

Следващите два въпроса също се задават регулярно всяка година – единият е за оценка на работата на МИГ, а другият за нерешените проблеми на територията, въпреки оказаните благоприятни въздействия на СВОМР.

10. Как преценявате работата на МИГ по прилагането на Стратегията за ВОМР?

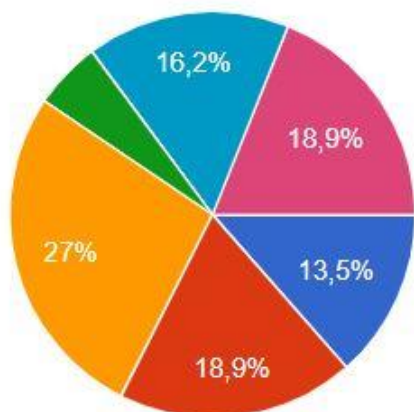


Оценката на местната общност за работата на МИГ е силно положителна – 67,6% от хората казват, че екипът работи отлично, професионално и спазва всички правила. Със сигурност принос към тази оценка имат и усилията на МИГ за организирането на творческите работилници, като по този начин дейността на екипа става по-видима, популярността на подхода по-голяма, привличат се повече хора в събитията и се сплотяват малките местни общности, които придобиват собствено самочувствие. 18,9% от анкетираните дават много добра оценка с препоръката да се обясняват новите неща и да се помага повече при кандидатстване. 10,8% са дали добра оценка, като смятат, че МИГ трябва да помага повече в контактите с администрацията. Средните оценки са 3%, като негативни няма, вече няма и хора, които да не познават работата на МИГ или подхода, което също е положително въздействие.

За отбелязване е, че в сравнение с предишната година отличните оценки са преобладаващи (били са 13,9% през 2023 г.), което е резултат от активизирането на МИГ по отношение на дейности, които са извън прилагането на Стратегията и които са част от добавената стойност – опазване на местната идентичност и култура, което е насочено към повишаване и подобряване на социалния капитал на територията – хората.

Както вече се спомена, въпросът за нерешените проблеми също се задава всяка година, за да се види докъде са стигнали промените като следствие от прилагането на СВОМР, какви са постиженията, но и какви са пропуските и какво трябва да се планира в бъдеще, евентуално и в новата Стратегия за ВОМР.

11. Какви нерешени проблеми виждате за територията, въпреки прилагането на Стратегия за ВОМР?



- Най-важно е да има работни места и условия за бизнес, така ще се пови...
- Трябва да се развиват нови сфери на производство, защото от селското с...
- Трябва да се подобрят условията за живеене в малките населени места...
- Трябва да се подобрят социалните...
- Трябва да се обяснява повече на хо...
- Да се повиши предприемаческата а...
- Да се акцентира повече върху партн...

Както може да се очаква, мненията са разнопосочни, тъй като и проблемите в малките общини са много. Най-голям дял от отговорите (27%) събира подобряването на условията за живеене в малките населени места - инфраструктура, канализация, нови възможности за забавление и спорт, култура, за да не бягат младите хора и семейства в градовете. 18,9% от анкетираните са казали, че трябва да се развиват нови сфери на производство, защото от селското стопанство печелят само големите фирми и не е достатъчно за добър живот на обикновените хора. Мненията, че е необходимо да се повиши предприемаческата активност и култура, както и участието в гражданското общество, като така хората ще се научат сами да си решават проблемите са 16,2%. Работните места са важни за 13,5%, а подобряването на социалните услуги, здравеопазването и образованието за 7,4%.

Изненадващо висок дял (18,9%) имат отговорите, че трябва да се акцентира повече върху партньорствата, връзките и колективните решения, като МИГ може да служи за пример за такова партньорство чрез подхода ВОМР. Това означава, че не само подходът е станал популярен, а че и МИГ се превръща в естествен местен лидер на общността.